

Sprawozdanie

z czynności Wydziału krajowego za czas od zamknięcia 4. sesyi
trzeciego peryodu sejmowego po koniec lipca 1870. r.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do postanowienia §. 26. statutu krajowego przedkładamy niniejszem Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z czynności naszych, za czas od zamknięcia Sejmu w r. 1869. po koniec lipca 1870. roku.

W sprawozdaniu niniejszem zamieszczamy na wstępie rezultat przedłożonych do najwyższej sankeyi uchwał sejmowych i wniosków do c. k. Rządu, o ile skutek tych ostatnich nam jest wiadomy.

I. Uchwały podlegające najwyższej sankeyi.

a) Uchwały sankeyonowane.

1) Ustawy względem pozwolenia gminom na pobór wyższego dodatku gminnego, a mianowicie:

- a) gminie Bursztyn w wysokości 46⁰/₁₀ od podatku domowo-klasowego (bez dodatków nadzwyczajnych). —
- b) do podatków bezpośrednich: Gminie Słobódka janowska w wysokości 31⁰/₁₀
- c) gminie Chlebczyn leśny w wysokości 34⁰/₁₀
- d) gminie Żywaczów, Probabin i Wierzbowce w wysokości: pierwszej 26¹¹/₁₂⁰/₁₀ drugiej 40⁰/₁₀ trzeciej 32⁰/₁₀ —
- e) gminie Radomyśl w wysokości 44¹/₂⁰/₁₀ —
- f) gminie Witków w wysokości 40⁰/₁₀ —

2) Ustawa względem pozwolenia gminie miejskiej Starejsoli na pobór wyższych opłat propinacyjnych od trunków spirytusowych i miodowych, sprowadzanych na własną potrzebę i sprzedaż w sklepach korzennych, a mianowicie:

a) od masy wódki	8 ct. w. a.
b) od masy okowity lub innych polepszonych gorzałek	12 „ „
c) od masy miodu, dereniaku i maliniaku	6 „ „
d) od masy zaprawnych napojów gorzałczanych, przez handlarzy sprowadzanych i w butelkach sprzedawanych wraz z 50 ⁰ / ₁₀ dodatkiem do opłaty ad b) wymienionej	18 „ „

- 3) Ustawa względem pozwolenia gminie miasta Strzyżowa na podwyższenie dodatku gminnego od wprowadzonych słodzonych napojów spirytusowych po 24 ct. od miary niższo-austryackiej. —
- 4) Uchwała o rozkładzie dodatków do podatku dla funduszu krajowego i funduszków indemnizacyjnych na rok 1870.
- 5) Ustawa o oddzieleniu gminy Klasno od gminy Siercza.
- 6) Ustawa o kompetencyi Władz w sprawach zamiany gruntów.
- 7) Ustawa o ponoszeniu kosztów pertraktacyi przedsięwziętych w skutek opóźnionego zgłoszenia z prawami podlegającemi z urzędu wykupowi lub regulacyi według §. 6. patentu z dnia 5. lipca 1853.;
- 8) Ustawa o ustanowieniu ostatecznego terminu do zgłoszenia powinności podlegających indemnizacyi ; —
- 9) Ustawa o radach szpitalnych ;
- 10) Ustawa o nadzorach nad szpitalami powszechnemi ;
- 11) Ustawa o uznaniu za krajową, drogi z Dembicy do Nadbrzezia ;
- 12) Ustawa o uznaniu za krajową, drogi z Żółkwi do Krystynopola ;
- 13) Ustawa o zaniechaniu drogi krajowej Siwko-Halickej ;
- 14) Ustawa o sprzedaży młyna na Prądniku białym ;
- 15) Uchwała o przyjmowaniu podrzutek do zakładu podrzutek ;
- 16) Ustawa znosząca prawo o funduszu zapasowym kościelnym.

b) Uchwały i ustawy, którym odmówiono najwyższej sankcyi, lub które takowej jeszcze nie uzyskały.

Ustawa o przyznaniu organom władz autonomicznych, charakteru organów władz publicznych.

Uchwalonej przez Wysoki Sejm ustawie o przyznanie organom Władz autonomicznych charakteru organów Władz publicznych, również ustawie o zarządzeniu egzekucyi przez c. k. Władze polityczne, celem wykonania uchwał Reprezentacyi powiatowych odmówiono najwyższej sankcyi z powodu, że postanowienia tych projektów do ustaw wobec zakresu Władz rządowych za daleko sięgają. —

Ustawa o egzekucyi uchwał Reprezentacyi powiatowej.

Odmówiono najwyższej sankcyi ustawie o zmianie §. 102. ust. gm. z powodu, że przez tę zmianę zostałyby ścieśnione prawa władz rządowych w sposób, który nie może być dozwolony, i że Wydziały powiatowe zostałyby powołane do czynności urzędowych, które im wedle ich stanowisk nie przysługują.

Statut dla miasta Lwowa.

Pismem z 14. lipca b. r. l. 4.673. pr. zawiadomiło Prezydium c. k. Namiestnictwa Wydział krajowy, iż Jego Ces. Król. Apostolska Mość najwyższem postanowieniem z dnia 24. czerwca b. r. nie raczył udzielić najwyższej sankcyi, uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi do statutu gminnego dla stołecznego miasta Lwowa.

Według reskryptu J. E. pana Ministra spraw wewnętrznych, z którego odnośny wyciąg w brzmieniu dosłownem nam udzielony został, najwyższa sankcyja nie mogła być wyjednaną, z powodu uchwalonej przez Wysoki Sejm

stylizacji § 10. statutu, jakoteż §§. 1. i 8. ordynacji wyborczej, które zatem odpowiednio będą musiały być zmienione.

Wydział krajowy uwiadomił o tem Magistrat lwowski, któremu zarazem przysłany został wzmiankowany wyciąg z reskryptu ministeryalnego dla ndzielenia go Radzie miejskiej.

Ustawa o wywłaszczeniu na cele drogowe.

Wedle oznajmienia e. k. Prezydum Namiestnictwa z dnia 26. grudnia 1869. l. 7.610₁pr. nie raczył Najjaśniejszy Pan udzielić najw. sankeyi, uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi do ustawy o wywłaszczeniu na rzecz dróg krajowych, powiatowych i gminnych, bez podania powodów, dla których najwyższa sankeya udzieloną być nie mogła.

Ustawa o mytach.

Również nie raczył Najjaśniejszy Pan udzielić najwyższej sankeyi uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi do ustawy o mytach na publicznych nie eraryalnych drogach, mostach i przewozach, a to z powodu, że poczęści jeszcze zachodzą przeszkody wymienione w najwyższym postanowieniu z 13. grudnia 1868. — a nadto, że postanowienie co do uwolnień od myta zmienione zostało w sposób niewłaściwy.

Ustawy względem przyzwolenia na pobór myt powiatom, gminom i obszarom dworskim.

Co do uchwalonych przez Wysoki Sejm nstaw specjalnych, mocą których otrzymać mają niektóre gminy, obszary dworskie i Rady powiatowe prawo poboru myta na drogach gminnych i powiatowych, zażądał p. Minister spraw wewnętrznych, zanim te ustawy do najwyższej sankeyi przedłoży, wyjaśnienia od Wydziału krajowego, czy przy omyczeniu zastosowane być mają istniejące przepisy o uwolnieniu od opłaty mytniczej i o niżeniu tej, ponieważ o tem w poszczególnych ustawach wzmianki nie ma.

Wydział krajowy odpowiedział na odnośne wezwanie e. k. Prezydum Namiestnictwa, iż zastrzeżenie takie zamieszczone zostało w uchwalonej przez Sejm ustawie o mytach.

Ustawa o nietykalności i nieodpowiedzialności posłów i o postanowieniach, gdy poseł ulegnie kondemnacie sądowej.

Najjaśniejszy Pan najwyższem postanowieniem z 13. grudnia 1869. nie raczył udzielić najwyższej sankeyi uchwalonemu pod d. 5. października 1869. projektowi do ustawy, zawierającej postanowienia o nietykalności i nieodpowiedzialności posłów na Sejm galicyjski, tudzież postanowienia na wypadek, gdy poseł ulegnie kondemnacie sądowej, lub zostaje pod śledztwem karnem, a to z powodów następujących:

- 1) ponieważ przedmiot projektu jest już uporządkowanym ustawą państwową z dnia 3. października 1861. N. 98. Dz. p. p.;

- 2) ponieważ zawieszenie czynności posła z powodu śledztwa karnego rozciągnięto poza granice wytknięte naturą rzeczy, nareszcie
- 3) ponieważ postanowienie, iż członek Sejmu przestaje być nim w skutek kondemnaty sądowej, rozciągnięto także na członków Sejmu nie pochodzących z wyborów.

Ustawa o corocznem trwaniu
Sesji sejmowej.

Uchwalonemu pod d. 21. października 1869. projektowi do ustawy o corocznem trwaniu sesji sejmowej odmówiono najwyższej sankcyi pod d. 6. grudnia 1869. ponieważ tym projektem ograniczonoby prawo przysługujące koronie według §. 10. statutu krajowego, według którego może korona każdego czasu zamknąć Sejm krajowy.

Ustawa o nieustających komisjach sejmowych dla przedmiotów znacznej objętości lub doniosłości.

Odmówiono najwyższej sankcyi uchwalonemu pod dniem 27. października 1869. projektowi do ustawy o postępowaniu co do projektów do ustaw znacznej objętości lub doniosłości, a to ze względu na §§. 26. i 35. lit. b) statutu krajowego, tudzież dalej, ponieważ artykuł IX. uchwalonego projektu wkracza w zakres ustawodawstwa karnego, a więc do kompetencji Sejmu nie należy. —

Wskutek tej najwyższej rezolucyji z dnia 6. grudnia 1869. orzekło c.k. Ministerjum spraw wewnętrznych, iż odpadła potrzeba zaciągnięcia najwyższego postanowienia względem uchwał sejmowych, dotyczących ustanowienia nieustających komisji sejmowych.

Wydział krajowy uznał te sprawy, dla których Wysoki Sejm komisye nieustające ustanowił, jako sprawy specjalnie przekazane, i złożył dla takowych komisye fachowe w myśl uchwały sejmowej z 27. października 1869. lit. b), jak to wyszczególniamy poniżej w rubryce „Sprawy specjalnie przekazane.“

Wspominamy przytem, iż Wydział krajowy powziął pod dniem 19. listopada 1869. do l. 13.970. względem wynagrodzenia członków komisji fachowych następującą uchwałę zasadniczą :

aby przyznawać członkom komisji dla kodyfikowania projektów do ustaw, a to :

- a) zamieszkałym we Lwowie po 3 złr. w. a. dziennie,
- b) powołanym z innych okolic kraju po 5 złr. w. a. dziennie tytułem dyet i po 1 złr. w. a. od mili od miejsca zamieszkania, tytułem wynagrodzenia kosztów podróży.

Ustawa o wykupie mesznego.

Najwyższem postanowieniem z dnia 8. stycznia 1870. odmówiono sankcyi uchwalonemu na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 5. listopada 1869. projektowi do ustawy, tyczącej się dodatkowego wykupna danin uszczynanych w naturaliach kościołom i plebaniom, a polegających na osobnych od dzie-

ścięcinę niezawisłych tytułach, a to z powodu, że jakkolwiek pożądanę jest rozwiązanie tego stosunku, projekt do ustawy nie zawiera dostatecznych postanowień ani co do sposobu wykupu, ani co do skali indemnizacji, ani co do oznaczenia wartości danin uiszczanych w naturaliach.

Ustawy o reorganizacji szkół technicznych, seminarjów nauczycielskich i t. d.

Celem spowodowania c. k. Ministerstwa do przedłożenia do najwyższej sankcji uchwalonych na ubiegłej kadencji Wysokiego Sejmu ustaw o nadzorach dla szkół ludowych, o seminarjach nauczycielskich, o reorganizacji instytutów technicznych i o urządzeniu szkół średnich technicznych, wystosował Wydział krajowy do Ministerstwa oświecenia i do Prezydenta Ministrów memoryał, wykazujący ważność powyższych ustaw dla naszego kraju i nagłą potrzebę jak najspieszniejszego sankcyonowania takowych.

Memoryał ten wręczony został dotyczącym pp. Ministrom przez osobną deputację, złożoną z członka Wydziału krajowego Wgo Oktawa Pietruskiego i posła na Sejm krajowy Wgo Zygmunta Sawczyńskiego.

W odpowiedzi otrzymała deputacja, że ustawy powyższe w niektórych punktach nie zgadzają się z obowiązującymi ustawami państwowymi, dlatego też do najwyższej sankcji przedłożone być nie mogą.

Ustawa dla Rady szkolnej.

Uchwalona w dniu 20. października 1869. ustawa dla Rady szkolnej krajowej, dotąd również nie otrzymała najwyższej sankcji.

II. Wnioski i wezwania do c. k. Rządu.

O projekcie ustawy o szupacznictwie.

Na powziętą przez Wysoki Sejm w d. 9. października 1869. uchwałę w sprawie szupacznictwa, z wezwaniem do c. k. Rządu, o wniesienie do Wysokiego Sejmu wniosku rządowego o szupacznictwie w Galicyi, nie otrzymaliśmy dotąd żadnego zawiadomienia ze strony c. k. Rządu.

Wystosowane zaś do nas zawezwania ze strony Wydziałów krajowych innych krajów koronnych Monarchii o zwroty kosztów szupasowych, załatwiamy odpowiedzią: iż w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 9. października 1869. żadnych zwrotów kosztów szupasowych z galicyjskiego funduszu krajowego tak długo asygnować nie możemy, dopokąd c. k. Rząd nie załatwi powyższej uchwały sejmowej, wobec czego nastąpićby mogło stanowcze wyrównanie kwestyi co do zwrotów kosztów szupasowych, których dotąd nie ponosi galicyjski fundusz krajowy.

Nadmieniamy przytem, iż Wydział krajowy we Wiedniu, odczwą swoją z d. 3. grudnia 1869. do l. 7.180. oświadczył nam: iż wniesie tę sprawę do Trybunału państwowego.

Czeski Wydział krajowy w Pradze odczwą z d. 26. marca 1870. do l. 6.353 oświadczył nam, i przeciwko galicyjskiemu funduszowi krajowemu żadnych zwrotów kosztów szupasowych tak długo likwidować nie będzie, dopokąd galicyjski fundusz krajowy do ponoszenia tych kosztów ustawą

zobowiązany nie będzie, zarazem jednakże zastrzega, iż tymczasowo z czeskiego fundnszu krajowego na mocy wzajemności żadnych zwrotów kosztów szupasowych dla Galicyi asygnować nie będzie.

Wezwanie do c. k. Rządu o powiększenie produkcji soli w żupach Kossów i Utoropy, tudzież o wyjednanie sprzedaży wszystkich gatunków soli.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z d. 9. października 1869. przesłaliśmy petycję Reprezentacyi powiatowej kossowskiej o wyjednanie n c. k. Rządu powiększenia produkcji soli w żupach Kossów i Utoropy, tudzież o wyjednanie sprzedaży wszystkich gatunków soli, do rąk c. k. Ministerstwa skarbu, z usilnem wezwaniem nzwzględnienia tej petycyi i wydania spiesznie odpowiednich rozporządzeń; — jednakże nie mamy w tym przedmiocie żadnego załatwienia ze strony c. k. Rządu.

Wezwanie do c. k. Rządu o pociąganie Żydów do służby wojskowej.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1869., zawierająca w sobie wezwanie do c. k. Rządu, aby zwracając uwagę na rażąca w stosunku do ludności nierówność w pociąganiu Żydów do służby wojskowej, czuwał nad tem, by przepisy ustawy wojskowej wszystkie i dla wszystkich bez różnicy w duchu równonprawienia i równego ndziału obowiązków zachowane były, wreszcie by wszelkim nadużyciom w nsuwaniu się od służby wojskowej skutecznie zapobieżonem zostało, odniosła w praktyce ten skutek, iż c. k. Prezydum Namiestnictwa zażądało w tym względzie wniosków ze strony wszystkich c. k. Starostw, zarządziło dalej środki zaradcze do powyższego celu zmierzające, i uwiadomiło o tem Wydział krajowy, który ze swej strony poczynił swoje uwagi i wnioski do owego celu zdążające, jak to poniżej przy rekrutacyi wojskowej wykażemy.

III. Sprawy Radzie szkolnej przekazane.

Przedłożenia rządowe o urządzeniu szkół ludowych i o stosunkach służbowych nauczycieli, przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 13. listopada 1869. Radzie szkolnej krajowej do opracowania dotyczących projektów do ustaw.

W sprawie tej otrzymaliśmy zawiadomienie c. k. Prezydum Namiestnictwa tej treści: iż Ministerstwo wyznań i oświecenia oświadczyło reskrypsem z 5. czerwca r. b., że wobec stanowiska c. k. Rady szkolnej krajowej jako Władzy rządowej; c. k. Ministerstwu podporządkowanej, wyżej przytoczona uchwała Wysokiego Sejmu o wnioskach rządowych, odnoszących się do wykonania państwowej ustawy o szkołach ludowych, dopóty nie może być wykonaną, dopóki dotyczące szkolne ustawy państwowe nie zostaną zmienne, a względnie, dopóki takowe dla Galicyi nie zostaną zniesione.

O innych sprawach na ubiegłej kadencji Wysokiego Sejmu Radzie szkolnej krajowej przekazanych, Wydział krajowy nie otrzymał żadnej wiadomości.

I. Czynności Wydziału krajowego.

Projekt do ustawy o sądach pokoju.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 28. października 1869. polecono Wydziałowi krajowemu, wypracowanie i przedłożenie na najbliższej sesyi, projektu do ustawy o sądach pokoju dla spraw spornych i niespornych. Wydział krajowy złożył w myśl uchwały sejmowej z 27. października 1869. lit. C. komisję fachową złożoną z następujących członków.

WW. panów Oktawa Pietruskiego, Wiktora Zbyszewskiego, Bazylego Kowalskiego i Franciszka Borońskiego. Komisya ta ukonstytuowała się 11. stycznia 1870., obrała swym Prezesem W. Pietruskiego, opracowała rzeczony przedmiot, i przedłożyła swe opracowanie Wydziałowi krajowemu pod dn. 30. czerwca 1870. do l. 8.360.

W sprawie wypracowania ustawy o księgach hipotecznych.

Ponieważ uchwalona przez Wysoki Sejm ustawa o postępowaniu co do projektów do ustaw znacznej objętości lub doniosłości, nie otrzymała sankcyi najwyższej, Wydział krajowy, stosując się do ewentualnej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1869. złożył pod dn. 20. grudnia 1869. do l. 14.577. komisję fachową, dla wypracowania sprawy publicznych ksiąg hipotecznych. Członkami tej komisyi zamianował Wielmożnych panów: Ignacego Czermeryńskiego, Edwarda Gniewosza, Cezara Hallera, Emila Pfeiffra i Juliana Ławrowskiego. Komisya ta ukonstytuowała się dnia 3. stycznia i obrała swym Prezesem W. Ławrowskiego, który wygotowany przez siebie projekt przedłożył komisyi jako podstawę opracowania.

Pod dniem 22. czerwca 1869. do l. 8.053. doniósł W. Ławrowski, że opracowany przedmiot jest już na ukończeniu, że komisya hipoteczna przyjęła już w drugim czytaniu projekt do ustawy o zaprowadzeniu ksiąg gruntowych, że trzecie czytanie rozciągać się będzie tylko na poprawki stylistyczne.

Dotąd jednakże nie przedłożyła nam rzeczona komisya swego wypracowania.

W sprawie zmian siedzib i terytoryalnych granic niektórych sądów powiatowych.

Sprawa ta poleconą nam została jeszcze dawniejszą uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1868.

Odnosnie więc do zeszłorocznego sprawozdania z czynności naszych nadmienić musimy, iż komisya mieszana, złożona z delegatów c. k. Namieśtnictwa, Wydziału krajowego i c. k. Sądów wyższych we Lwowie i w Krakowie, ukończyła już projekt nowego ograniczenia okręgów politycznych sta-

rostw powiatowych i wynikających ztąd zmian w okręgach sądów powiatowych. Delegat Wydziału krajowego W. Julian Ławrowski przedłożył nam pod dn. 30. marca 1870. do l. 4.255. odpisy elaboratów powyższej komisji mieszanej.

W skutek odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 19. kwietnia 1870. do l. 5.142. zakwestyonowany został jeden punkt rzeczonych elaboratów mieszanej komisji, a mianowicie co do ustanowienia siedziby drugiego sądu powiatowego w starostwie Limanowskim i czyli ta siedziba byłaby stosowniejszą w Mszanie dolnej? czyli też w Skrzydlnej? Nad sprawą tą toczą się obecnie wspólne traktowania ze strony c. k. Prezydium Namiestnictwa i Wydziału krajowego, który zażądał najdokładniejszego przedstawienia wszystkich stosunków miejscowych i wniosku rady powiatowej w Limanowie, po czem zdanie nasze objawimy w celu porozumienia się z c. k. Namiestnictwem.

Rezultat obrad mieszanej komisji, o ile dotyczyć będzie zmian w terytorjalnym podziale okręgów sądów powiatowych, przedłoży c. k. Prezydium Namiestnictwa Wysokiemu Sejmowi do objawienia opinii w myśl §. 2. ustawy z dnia 11. czerwca 1868. Nr. 59. Dz. p. p.

C. k. Ministerstwo sprawiedliwości zawiadomiło nas pod dn. 20. grudnia 1869. do l. 16.714., iż zarządziło stosownie do zdania naszego złożonego w imieniu Wysokiego Sejmu, aby gmina Ocieka z okręgu sądu powiatowego w Kolbuszowie, wyłączoną i do sądu powiatowego w Ropczycach przydzieloną została.

W sprawie przestrzegania przepisów o czeladzi służebnej.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z 9. października 1869. nad petycją Wydziału powiatowego Cieszanowskiego, o zmianę prowizorycznego regulaminu dla czeladzi służebnej z dnia 1. lipca 1857. w stałą uchwałę, obowiązującą w kraju tak służbodawców jak też i szukających służby, poleceniem zostało okólnikiem z 18. listopada r. z. l. 12990. wszystkim Wydziałom powiatowym, ażeby zwierzchności gminne w swoim powiecie wezwały do ścisłego przestrzegania postanowień powyższej ustawy, o ile to należy do zakresu urzędów gminnych.

Ankieta do zmian w ustawie gminnej i w ustawie o Reprezentacji powiatowej.

Z polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 29. października 1869. zwołaną została komisja zasedmowa z 20 członków z różnych stron kraju do zbadania praktycznych skutków ustawy o Gminach i Reprezentacjach powiatowych i do proponowania ewentualnych zmian tychże ustaw.

Wynik obrad tej komisji będzie Wysokiej Izbie osobno przedłożony.

Komisja do wygotowania projektu o wykupnie prawa propinacyjnego.

Również przedłożonym zostanie osobnym sprawozdaniem wnioski do ustawy o wykupnie prawa propinacji, wypracowany przez komisję, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu przez Wydział krajowy zwołaną.

W sprawach komisji krajowej do uregulowania podatku gruntowego i wyboru jej członków.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z 2. listopada 1869. udał się Wydział krajowy do c. k. Ministerstwa skarbu, aby zamiast trzech komisji krajowych (we Lwowie, Krakowie i w Tarnopolu) ustanowioną została jedna taka komisya z siedzibą we Lwowie.

Gdy jednak c. k. Ministerstwo na propozycję tę przystać nie chciało, przystąpił Wydział krajowy do wyboru członków dla wszystkich trzech komisyj, i zamianował:

- a) *dla komisji krajowej we Lwowie na członków*: pp. Kornela Krzeczunowicza, Józefa Pajęczkowskiego, Aleksandra Korzeniowskiego, Henryka Strzeleckiego i Feliksa Bartmańskiego, *na zastępców*: pp. Jana Szeptyckiego, Antoniego Jabłonowskiego, Bronisława Ujejskiego, Nareczyza Puchalskiego i Grelinger-Grelinskiego.
- b) *dla komisji krajowej w Krakowie na członków*: pp. Ludwika Szumańczowskiego, Józefa br. Bauma, Juliana Kirchmayera i Antoniego Niedzielskiego, *na zastępców*: pp. Józefa br. Konopkę, Marcelęgo Jawornickiego, Karola Langiego, Stanisława hr. Żeleńskiego.
- c) *dla komisji krajowej w Tarnopolu na członków*: pp. Ignacego Mochnackiego, Jana Kakowskiego, Józefa Poradowskiego i Apolinarego Jaworskiego, *zaś na zastępców*: pp. Piotra Traczewskiego, Jana Fedorowicza, Feliksa Poradowskiego i Tadeusza Wasilewskiego.

Z tych, pp. Feliks Bartmański i Antoni Jabłonowski złożyli swój urząd, w miejsce ich więc zamianowani zostali: pp. Waleryan Podlewski i Jakób Wiktor.

W miejsce p. Józefa Konopki, który także zrezygnował, wybór nowy ma nastąpić.

Po ukonstytuowaniu się tych komisyj, odstąpione zostały przekazane uchwałą Wysokiego Sejmu z 12. listopada 1869. petycje Wydziałów powiatowych w Nowym Sączu i w Lisku, dotyczące niestosownego zbierania cen targowych ziemiopłodów i dat szacunkowych, równie jak i 16 innych petycyj w tymże przedmiocie, później do Wydziału krajowego wprost wniesionych, — komisji krajowej we Lwowie do uwzględnienia.

Zjazd delegatów powiatowych w sprawach regulacji podatku gruntowego.

Z inicjatywy Wydziału powiatowego Sanockiego, podniesioną została potrzeba urzędzenia zjazdu delegatów powiatowych, dla wspólnego porozumienia się co do zgodnego i ile możności jednolitego postępowania komisyj powiatowych w tej ważnej i dla kraju naszego żywotnej sprawie.

Zjazd ten, w którym z 48 powiatów wzięło udział przeszło 70 delegatów, odbył się w czerwcu b. r.

W. Kornel Krzeczunowicz, uproszony przez nas, wziął w pracach tego zgromadzenia nader czynny udział, czem zjednał sobie nową zasługę godną wdzięcznego ze strony kraju uznania.

O wynagrodzeniu członków Rady szkolnej krajowej.

W odpowiedzi na pismo Wydziału krajowego, którem w myśl polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1868. udaliśmy się do c. k. Namiestnictwa, aby wynagrodzenie sześciu członków Rady szkolnej krajowej

opłacane z funduszków krajowych, nastąpiło z funduszków Państwa, zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo wyznań i oświecenia, wyznaczyło z funduszu państwowego na mocy ustawy z 26. marca 1869. (Dz. u. p. N. 40) członkowi Rady szkolnej krajowej, p. Zygmuntowi Sawczyńskiemu, jako powołanemu z grona nauczycieli, tytułem należności za pełnienie funkcji członka Rady szkolnej, roczną kwotę 500 złr.

Ministerstwo oznajmiło oraz, że wymiar należności dla drugiego członka Rady szkolnej, (mającego być zamianowanym w miejsce Dr. Małeckiego) nastąpi, skoro taki członek rzeczywiście zamianowanym będzie.

Co się tycze żądania, ażeby ze skarbu Państwa zwrócone zostały place, dla wszystkich członków Rady szkolnej z funduszu krajowego opłacane, to oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że żądanie to uwzględnione być nie może, albowiem Rząd na ustanowienie tych plac bynajmniej nie wpływał, fundusz państwowy zatem do ponoszenia tych kosztów nie jest powołany.

W skutek wymierzenia ze skarbu Państwa kwoty 500 złr. dla członka Rady szkolnej p. Sawczyńskiego, Wydział krajowy zmniejszył dotychczasową placę jego z funduszu krajowego o taką kwotę.

Petycja o gimnazjum w Sanoku.

W sprawie petycji o utworzenie gimnazjów, w Sanoku i w Nowym Targu, udał się Wydział krajowy w myśl uchwał Wysokiego Sejmu z 11. i 13. listopada 1869. do Rady szkolnej krajowej z wezwaniem, ażeby zbadała kwestyę potrzeby takich zakładów w powyższych miejscowościach, a ewentualnie oznajmiła, ileby wynosiły koszta utrzymania takowych, tudzież czyliby c. k. Rząd nie zechciał przyjąć dotyczących wydatków w całości lub w części na skarb Państwa.

Odpowiedź, której oczekujemy, wskaże Wydziałowi krajowemu jakie dalsze kroki w tej sprawie będzie można przedsiębrać.

Petycja miasta Wieliczki o subwencyę na szkołę.

Uchwałą z dnia 9. listopada 1869. przekazał Wysoki Sejm, Wydziałowi krajowemu do bliższego rozpatrzenia i możliwego uwzględnienia, petycyę miasta Wieliczki o subwencyę na utrzymanie szkoły tamtejszej.

W petycji tej żądała gmina w pierwszym rzędzie subwencyi z funduszu szkół normalnych, jaką aż do r. 1869. pobierała, w drugim zaś rzędzie subwencyi z funduszków krajowych.

Co się tycze subwencyi z funduszu szkół normalnych, to ndzielenie takowej nic jest zawisłem od Wydziału krajowego, ponieważ fundusz ten zostaje dotąd w administracji rządowej, dokąd w tej sprawie gmina udać się może bezpośrednio.

Co się zaś tycze subwencyi z funduszu krajowego, to zadosyćczynienie żądaniu gminy jest niemożliwe ze względu na dzisiejszy stan tego funduszu. Tem bardziej zaś subwencya z funduszu krajowego dla szkoły ludowej w Wieliczce nie zdaje się być wskazaną, ile że petycja wspomina o zamiarze

Wieliczki, założenia u siebie szkoły realnej na koszt funduszów gminy, musi więc posiadać środki, których przedewszystkiem na zabezpieczenie bytu istniejącej już szkoły ludowej użyć winna.

O rozdzieleniu sumy na nagrody dla nauczycieli szkół ludowych.

Uchwałą z 10. listopada 1869. przeznaczył Wysoki Sejm na nagrodę dla odszczególniających się nauczycieli szkół ludowych sumę 22.200 zlr.

W celu rozdania takowej w duchu jej przeznaczenia, zavezwaliliśmy wszystkie Wydziały powiatowe, Radę szkolną krajową i główny zarząd Towarzystwa pedagogicznego, do przedstawienia z każdego powiatu nauczycieli zasługujących na nagrody.

Co się tyczy rozdzielenia nagród pomiędzy powiaty, to Wydział krajowy kierował się temi samemi zasadami, które stanowiły podstawę rozdzielenia nagród z wyznaczonej na ten cel w r. 1868. sumy, a które to zasady Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu naszym na ubiegłej kadencji przedstawiliśmy.

Pod względem wysokości podzielił Wydział krajowy nagrody na dwie kategorie t. j. po 100 zlr. i 50 zlr. i rozdał pierwsze nauczycielom tak zwanych szkół głównych czteroklasowych, drugie zaś nauczycielom szkół wiejskich.

Różnicę tę nakazywał wzgląd na różnicę zachodzącą pomiędzy materialnemi stosunkami i uzdolnieniem nauczycieli szkół powyższych.

Szkoły czteroklasowe bowiem znajdują się prócz miast większych również i po miasteczkach małych. Nauczyciele takowych pomimo wymaganego od nich wyższego uzdolnienia, pobierają zazwyczaj płacę 200 zlr. do 350 zlr. i nie mają zwykle emolumentów jako to: wolnego pomieszkania, ogrodu, opału, dodatków w zbożu, a nadto nie mają sposobności do zarobku ubocznego.

Że zaś po miastach i miasteczkach życie jest droższe, przeto też materialne położenie takich nauczycieli jest gorsze a niżeli nauczycieli wiejskich, ztąd też Wydział krajowy uważał za odpowiednie takim nauczycielom wyższe nagrody przeznaczyć.

Nie chcąc wysokości nagród posunąć do tego stopnia, iżby straciły cechę nagrody, a natomiast stały się polepszeniem bytu materialnego, nie mogąc zaś z drugiej strony jak tylko takich nauczycieli obdarzać nagrodami z funduszów krajowych, którzy na to rzeczywiście zasługują, uznał Wydział krajowy, iż całej sumy 22.200 zlr. tytułem nagród rozdać nie podobna.

Rozdzieliwszy więc pomiędzy 252 nauczycieli sumę 15.700 zlr., umyślił Wydział krajowy użyć pozostałych 6.500 zlr. na inne cele, dotyczące oświaty ludowej. Porozumiawszy się w tej mierze z Radą szkolną krajową, wyznaczył Wydział krajowy sumę 2.000 zlr. dla wysłania czterech zdolnych i ze wszech miar godnych kandydatów nauczycielskich przynajmniej na pół roku za granicę, a to tak dla gruntownego ich własnego wykształcenia się, jakoteż celem wystudyowania organizacji zagranicznych seminariów nauczycielskich, sposobu nauczania i środków naukowych. Obowiązkiem wysłanych będzie także, rozpatrzeć się między książkami wykładowemi, zbadać któreby z nich dla naszych zakładów dla kształcenia nauczycieli najodpowiedniejsze były, i o tem wszystkiem przy powrocie do kraju gruntowne sprawozdanie przedłożyć.

Dalej wyznaczył Wydział krajowy jako nagrodę za najlepszą książkę do czytania dla szkół niedzielnych kwotę 500 zlr., za najlepszą książkę, traktującą o wychowaniu (Pedagogia z dydaktyką i metodyką) kwotę 800 zlr.

Rozpisaniem konkursu i ocenieniem książek zajmie się Rada szkolna krajowa, która również i kandydatów przedstawi do wysłania za granicę.

Co do pozostałej jeszcze kwoty, proponowała Rada szkolna, użycie takowej na wydawnictwo obrazów potrzebnych do nauki poglądu w szkołach ludowych, szczególnie w przedmiotach przyrodniczych, tudzież na wydawnictwo geograficznych map w języku polskim, których brak dotkliwie czuć się daje.

Wydział krajowy, zgadzając się w zasadzie z propozycją Rady szkolnej, przystał jedynie na rozpoczęcie układów co do wydawnictwa map geograficznych, albowiem pozostała kwota nie byłaby wystarczającą i na poparcie wydawnictwa wyżej wspomnianych obrazów do nauki poglądu, któreto wydawnictwo bardzo znacznego wymaga nakładu.

Przy rozdzielaniu nagród dla nauczycieli uwzględnioną została petycja Stanisława Winiarskiego, którą Wysoki Sejm uchwałą z d. 2. listopada 1869. Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazał.

Petycja nauczycieli Tarnopolskiej szkoły realnej o do-
datek do płac.

Uchwałą z dnia 12. listopada 1869. l. 631 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do bliższego rozpoznania i ewentualnego uwzględnienia, petycję siedmiu nauczycieli szkoły realnej w Tarnopolu o przyzwolenie dla każdego z nich dodatku do pensji o rocznych 200 zlr. z funduszków krajowych.

Ponieważ jednak Wysoki Sejm na wydatek tego rodzaju osobnej rubryki w budżecie krajowym nie zamieścił, a Wydziałowi krajowemu nie służy prawo obciążania budżetu krajowego stałymi prestacyami, przeto Wydział krajowy petycji wspomnianej uwzględnić nie mógł.

Petycja Włodzimierza
Trylowskiego.

Uchwałą z dnia 11. listopada 1869. odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia, petycję Włodzimierza Trylowskiego, byłego nauczyciela w Krupsku o udzielenie zapomogi i wyjednanie posady.

Ponieważ Wysoki Sejm, przyzwalając pewne fundusze dla nauczycieli szkół ludowych, przeznaczył takowe na nagrody dla odszczególniających się, zatem w czynnej służbie będących nauczycieli, przeto Wydział krajowy prośbie W. Trylowskiego o wsparcie zadość uczynić nie mógł. Natomiast odstąpił Wydział krajowy też prośbę Radzie szkolnej krajowej, celem uwzględnienia proszącego przy nadawaniu posad nauczycielskich przy szkołach ludowych.

Subwencya dla teatru
ruskiego.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z d. 9. listopada 1869. a w szczególności celem wykonywania nadzoru nad teatrem ruskim we Lwowie, mianował Wydział krajowy osobny komitet z 7 członków, któryby zajął się gruntownem zbadaniem działalności tego teatru, a to tak pod względem estetycznym, jakoteż pod względem wpływu jego na rozwój narodowości ruskiej i język ruski.

Raporta tego komitetu służyć będą za podstawę do ocenienia, o ile teatr ruski we Lwowie na subwencję z funduszków krajowych zasługuje.

Pojmując uchwałę Wysokiego Sejmu z 9. listopada 1869. w ten sposób, że subwencya udzielona teatrowi ruskiemu nie tylko na utrzymanie istniejących już przedstawień scenicznych lecz także na urządzenia teatru jest przeznaczoną, zaasygnował Wydział krajowy pomimo tego, że w pierwszym półroczu ruskich reprezentacyj teatralnych we Lwowie nie było, dwie pierwsze raty subwencji do rąk osoby przez wyżwspomniony komitet wskazanej.

Petycja sejmowa o przywró-
cenie premii za ubicie
wilków.

Wysoki Sejm uchwałą swoją z 12. listopada 1869. odstąpił Wydziałowi krajowemu niezadowoloną petycję gmin i mieszkańców powiatu Samborskiego, uzalającą się na wielkie szkody, wyrządzane przez wilki i domagającą się przywrócenia premii za niszczenie tychże.

Wydział krajowy wydał z powodu tej petycji pod d. 18. grudnia 1869. do l. 14.512 okólnik do wszystkich Wydziałów powiatowych i zarządził bliższe dochodzenie tej sprawy w całym kraju naszym.

Ze sprawozdań Wydziałów powiatowych okazało się wprawdzie, iż od czasu uchwały sejmowej z 13. kwietnia 1866., znoszącej premia za ubicie dzikich zwierząt, wilki rozmnożyły się zbyt znacznie i w wielu powiatach wielkie wyrządzają szkody, w skutek czego kilkanaście Wydziałów powiatowych wyznaczyły z własnych funduszków premia za niszczenie wilków. Nie podlega również żadnej wątpliwości, iż wyszukiwanie i wytępienie gniazd wilczych, jest jedynym środkiem skutecznym przeciwko rozmnażaniu się wilków, gdyż wszelkie oblawy, trucizny i łapki okazują się niedostatecznymi i w praktyce żadnego nie oduoszą skutku.

Wreszcie zaprzeczyć nie można, iż mozolna, niebezpieczna i nader uciążliwa praca zdążająca do wyszukiwania gniazd wilczych, bez premiowania obejść się nie może. — Tej pracy podejmowali się dawniej w celu uzyskania premii włościanie nasi, zaś obawa zbytznego rozmnożenia się tych największych i najdotkliwszych szkodników jest istotnie uzasadnioną i sprawdziłaby się nieuchronnie, gdyby zaniechano, tej pracy wyniszczania gniazd wilczych. — Z uwagi jednakże iż okazuje się najstosowniejszem, ażeby pojedyncze Wydziały powiatowe, w miarę istotnej potrzeby wyznaczały premia z własnych funduszków, przez co również w obec lokalnego rozpoznania wszelkie nadużycia premiowania stałyby się niemożliwymi; z tej zasady wychodząc, Wydział krajowy nie stawia żadnego wniosku na przywrócenie zniesionych premii z funduszu krajowego.

Petycja miasta Biecza o rozłączenie od gmin przedmiejskich.

W sprawie tej, poleconej nam uchwałą Wysokiego Sejmu z 12. listopada 1869. wezwany został 7. grudnia 1869. l. 14.560 Wydział powiatowy Gorlicki do zbadania przedmiotu, przedłożenia odpowiednich wniosków i pozycję w tej sprawie uchwały Rady powiatowej.

Policya miejscowa i górnicza w Borysławiu.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 12. listopada 1869. odniósł się Wydział krajowy pismem z 15. stycznia 1870. l. 1.450 do e. k. Namiestnictwa o wygotowanie i wniesienie projektu rządowego do odnośnej ustawy.

O znizeniu taryf kolei żelaznej.
„*Alegat 1.*

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z 28. października 1869. wygotowaliśmy do e. k. Ministerstwa handlu, załączony pod „*1*” memoryał w przedmiocie znizenia taryfy kolei żelaznych.

Subwencye dla pogorzalców.

W przeszłorocznem Sprawozdaniu podaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że z kwoty 25.000 zlr. w roku 1868. na wsparcie dla pogorzalców przeznaczonej, zostało nie rozdanych 3.449 zlr. Kwotę tę wyczerpaliśmy za pomocą pogorzalców a mianowicie:

gminy Zawiszni, Niżankowic i Uhnowa po	400 zlr.	1200 zlr.
„ Lanckorony		600 „
„ Lipnika		100 „
„ Doroszowa		500 „
„ Chołojowa		200 „
„ Drozdowic		150 „
„ Sokala		700 „

Sprawy odbioru funduszów indemnizacyjnych.

Rokowania o oddanie funduszów indemnizacyjnych pod zarząd Reprezentacyi krajowej, nie zostały jeszcze ukończone.

Dla ścisłego związku niektórych, szczegółowo przekazanych nam spraw z zwyczajnemi naszymi czynnościami, daje sprawozdanie w dziale zwyczajnych czynności.

II. Zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

A. Fundusz krajowy.

Zarządzając funduszem krajowym, przestrzegaliśmy zawsze jak najstaranniej zasadę oszczędności. Czyniliśmy wydatki, które uważaliśmy jako nieuniknione, albo przynoszące krajowi rzeczywistą korzyść.

W roku 1869. sprzedaliśmy cały zapas obligacyj, przeznaczonych na wydatki dróg krajowych, chociaż preliminowaną była sprzedaż tylko jednej części t. j. 80.000 złr. Do tego kroku powodowani byliśmy korzystnym kursem papierów i uchwałą Wysokiego Sejmu, którą zupełna sprzedaż tylko obligacyj w zasadzie wyrzeczona była.

Dochody.

Napływające a na razie zbyteczne zapasy pieniężne, lokowaliśmy w lwowskich zakładach kredytowych, z czego uzyskaliśmy 9.017 złr. 38 c. a zatem o 8.017 złr. 88. c. nad kwotę preliminowaną.

Odnajęcie lokalności sejmowych przyniosło również więcej dochodu t. j. 761 złr. 66 c. nad preliminowaną kwotę. Dodatków do podatków na rzecz funduszu krajowego wpłynęło w r. 1869. 942.899 złr. 78 c., pozostało zaległych z końcem 1869. 243,624 złr. 75 $\frac{1}{2}$ c.

Wydatki.

Przechodząc do wydatków, musimy wspomnieć, że w niektórych rubrykach funduszu krajowego, musiało nastąpić przekroczenie przyzwolonej przez Sejm kwoty, a mianowicie wydaliśmy na koszt leczenia o 3.631 złr. 36 c. więcej, a na kwaterunkowe żandarmeryi o 1.347 złr. 9 $\frac{1}{2}$ c. więcej. Najdotkliwszymi były jednak wydatki w budżecie wcale nieprzewidziane;

wydatki na koszt szczepienia ospy	21.373 złr. 58 $\frac{1}{2}$ ct.
a na koszt sanitarne	20.308 złr. 85 ct.

które to wydatki wyczerpały uzyskane oszczędności i uniknione być nie mogły, gdy Najjaśniejszy Pan nie zatwierdził uchwały sejmowej, wykreślającej takowe z budżetu na r. 1869.

Znaczniejsze oszczędności wykazujemy z kosztów Reprezentacji kraju w kwocie	13.297 złr. 7 $\frac{1}{2}$ c.
kosztów zarządu w kwocie	19.687 złr. 17 c.
nakoniec z dotacyi dyspozycyjnej (Rub. XIII) w kwocie	18.162 złr. 91 c.

Z sumy 30.000 złr. oddanej w myśl §. 9. Instrukcyi do dyspozycyi. Wydział krajowego, poczyniliśmy w roku 1869. następujące znaczniejsze wydatki:

- 1) Zasiłek dla Jana Frankiego ucznia szkoły politechnicznej w Zurychu 250 złr.
- 2) Jednorazowy zasiłek dla zakładu pedagogicznego żeńskiego i Świętego Jana w Krakowie 200 „
- 3) Zasiłek dla Sióstr miłosierdzia w Rozdole 400 „
- 4) Koszta podróży i dyety dla członków komisji, złożonej dla obradowania o urządzeniu zakładów technicznych 551 „
- 5) Podobne koszta członków komisji propinacyjnej 1.623 „
- 6) Subwencya dla czasopisma „Szkoła“ 500 „

7)	Zasilek dla Józefa Konstantynowicza nauczyciela pisania właściwą mu metodą	300 złr.
8)	na ukończenie nauk w Paryżu	
a)	Karolowi Regerowi	250 „
b)	Janowi Frankiemu	600 „
9)	p. Juliuszowi Starkłowi wsparcie	300 „
10)	p. Ludwice Matkowskiej jednorazowe wsparcie	200 „
11)	p. Wincentemu Polowi	2.000 „
12)	Zasilek dla uczniów szkoły technicznej w celu zwiedzenia cukrowni w kraju i za granicą	500 „
	Pokryliśmy także ztąd niedostateczną, dotację dla funduszu obłąkanych kwotą	4.800 „
	a funduszu położnie kwotą	200 „

Odwołując się wreszcie do odrębnie wniesionego zamknięcia rachunków, przedkładamy sumaryczny wykaz obrotu funduszu krajowego pod .
Na rachunek długu do c. k. skarbu spłaciliśmy kwotę 8981. złr. 83 $\frac{1}{2}$ c.

.*Alegat 2 3.*

B) Zakłady i fundusze humanitarne krajowe i lokalne.

Szpitala Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie.

.*Alegata 4. 5. 6, 7.*

Z załączonych wykazów i sprawozdań .*zechee* Wysoki Sejm powziąć wiadomość o rachu i stanie chorych, obłąkanych, położnie i podrzutków, pielęgnowanych w szpitalach krakowskich Świętego Łazarza i Świętego Ducha w ciągu roku 1869.

Zarząd kliniki położniczej w domu Brodowicza.

Z poprzedniego sprawozdania naszego wiadomo będzie Wysokiemu Sejmowi, że z mocy zawartej ugody z Rządem, już w październiku 1868. odebraliśmy całą realność Brodowicza, wraz z całym inwentarzem zakładu klinicznego, — mimo to dla braku budynku ekonomicznego, mieszczącego kuchnię, spiżarnię, magazyny oraz kancelaryę zarządu, nie mogliśmy jeszcze zaprowadzić faktycznego zarządu własnego.

W listopadzie roku 1869. porozumieliśmy się więc, ażeby zarząd ten prowizorycznie pozostawał tak długo w rękach akademickiej Dyrekcyi klinik, dopóki pomieniony budynek ekonomiczny nie będzie gotów, co z początkiem roku szkolnego 1870|71. ma już nastąpić.

Sprawa budowy nowego gmachu szpitalnego w Krakowie.

Sprawa budowy nowego gmachu dla szpitali krakowskich, przekazana w roku 1868. osobnej ad hoc komisji znawców do wszechstronnego rozpoznania, a następnie Jagiellońskiemu uniwersytetowi udzielona do opinii pod względem planu umieszczenia klinik, będzie już wkrótce przez Dyrekcyę szpitalu, która swoje uwagi musi poczynić — Wydziałowi krajowemu do stanowczego załatwienia przedłożoną. Mamy więc nadzieję, że z przyszłym rokiem będzie można przystąpić do budowy.

Odnowa dachu i podniesienie 2go piętra w szpitalu Św. Łazarza.

Oplakany stan budynku szpitalu Świętego Łazarza, którego dach groził zawaleniem, zmusił Wydział krajowy do bezzwłocznego zajęcia się odnową dachu, a ponieważ budynek w jednej części ma piętro drugie zbyt niskie i z tego powodu na szpital nie przydatne, w drugiej zaś części jest tylko jednopiętrowy, — postanowiono na propozycję komisji technicznej podnieść za jedną drogą mury tak, ażeby w całym gmachu było urządzone drugie piętro wysokie, widne i na cele szpitalne użyteczne.

Koszt całego podwyższenia murów wraz z odnowieniem dachu obliczony na 36.060 złr. 70 ct. w. a. — a wykonanie robót powierzono przez licytację pp. Łuszczkiewiczowi, inżynierowi cywilnemu, i Fromerowi, którzy od cen kosztorysowych 12% opuścili.

Skutkiem tych restauracyj musiano na czas trwania takowych, wyznaczyć rządzczy szpitalu w miejsce mieszkania w naturze dodatek za mieszkanie po 60 złr. w. a. na kwartał.

Czynsz najmu budynku szpitalu Św. Ducha.

Na opłatę czynszu za budynek szpitalu Świętego Ducha, będącego własnością gminy miasta Krakowa, wyznaczono w budżecie na rok 1870. kwotę 6.100 złr. w. a. za lata 1869. i 1870.

Kwoty tej nie wydano dotąd z powodu, że obecnie—gdy tylko Rada miejska formalnie na to przystanie — ma być spisany kontrakt na zasadzie następujących punktów głównych:

- a) miasto wynajmuje budynek szpitalowi na czas od 1. kwietnia 1870. do końca września 1872. r. za czynsz roczny w kwocie 3.000 złr. w. a.
- b) Wydział krajowy obowiązuje się za zrzeczeniem się wszelkich pretensyj ze strony gminy, wypłacić tejże tytułem wynagrodzenia czynszowego za lata dawniejsze po koniec marca 1870. roku, ryczałtową kwotę 10 000 złr. w. a. a to w terminie najpóźniej do 1. kwietnia 1871. roku.

O funduszach do budowy nowego gmachu szpitalnego i o ściąganiu kapitałów szpitalnych.

Na budowę nowego gmachu szpitalnego w Krakowie, wpłynęło z dotacji z funduszu krajowego za trzy lata 1868. do 1870., po 15.000=45 000 złr. w. a., które tymczasowo korzystnie ulokowane zostają. Prócz tego użyte być mają na cele tej budowy zarodowe kapitały szpitalne, zahypotekowane na realnościach w mieście Krakowie i na dobrach, w okręgu krakowskim i w Królestwie Polskiem położonych.

Kapitały na realnościach w mieście Krakowie i na dobrach w okręgu Krakowa, zostały wszystkie sądownie wypowiedziane.

Ogólna suma kapitałów hypotekowanych, wypowiedzianych (z wyjątkiem tych co w Królestwie Polskiem) wynosi przeszło 625.000 zł. pol., z czego sumę 132.000 zł. pol. już spłacono.

Co do kapitałów w Królestwie Polskiem, wynoszących przeszło 200.000 zł. pol., to o wypowiedzeniu i ściąganiu takowych czy to dopiero z hypotek, lub też z depozytów Banku polskiego i Towarzystwa kredytowego ziemskiego, nie było dotąd ani mowy dla przeszkód wynikających ztąd, iż rząd Królestwa Polskiego nałożył na nie areszt polityczny, uznając je za kapitały należące do majątku krakowskich instytutów duchownych.

Po licznych i bezskutecznych usiłowaniach wydobycia tych kapitałów, od których szpital od la 10 żadnych nie pobiera odsetków, nie pozostawała już tylko droga dyplomatyczna. Przy wyczerpującem przeto przedstawieniu rzeczy, wykazującym właściwy tych kapitałów charakter szpitalny, ndaliśmy się pismem z dnia 28. grudnia 1868. roku do J. E. pana Kanclerza Państwa, hr. Beusta, z prośbą o poczynienie jak najusilniejszych w tej mierze kroków, których skutek rzeczywiście ten, iż odezwą e. k. konsulatu austriackiego w Warszawie z dnia 11. maja 1870. zostaliśmy upewnieni, iż Rząd Królestwa Polskiego okazał się gotowym do wydzielenia tych kapitałów z rzędu należących do majątku instytutów krakowskich, — i obcenie jest nadzieja, że kapitały te w jak najkrótszej drodze z depozytów wydane zostaną, zaś które są jeszcze na hipotekach, będą mogły sądownie być wypowiedziane i ściągnięone.

Sprzedż młyna w Prądniku białym.

Odezwą z dnia 6. lutego 1870. roku l. 592 zawiadomiło nas Prezydum e. k. Namiestnictwa o sankcyonowaniu uchwały Wys. Sejmu z dnia 22. października r. z. upoważniającej Wydział krajowy do sprzedania młyna w Prądniku-białym, stanowiącego własność funduszu położnic i podrztnków szpitalu Świętego Łazarza w Krakowie.

Po przeprowadzeniu oszacowania, chodzi jeszcze o wykreslenie ze stanu biernego hipoteki tej posiadłości, ciężaru z dziesięciny wytycznej — co gdy nastąpi przed upływem października 1870. roku, można będzie przystąpić do sprzedania jeszcze w tym roku.

Las w Rączny.

W lesie należącym do dóbr Rączna, własności szpitalu Świętego Łazarza, wprowadza się ciągle nową kulturę — a to w miarę uprzętniętych corocznych wrębów, w których las cały w dziesięciu latach od roku 1868. do 1878. ma być wycięty.

Za drzewo w trzecim z kolei wrębie przeznaczonym na rok 1870/71. na przestrzeni 38 morg. 699° — oszacowane na 4.296 złr. — uzyskano na publicznej licytacji 4.445 złr. w. a panu nadleśniczemu Wincentemu Beek, który z zadania umiejętnej i wzorowej systemizacji gospodarstwa tego lasu wywiązał się jak najchętniej, — wypłacono zarachowaną należytość 188 złr. 30 ct. w. a., a że zarazem z ukończeniem tej pracy pomieniony nadleśniczy usunął się od dalszego technicznego dozoru, więc poleconemu przezeń leśniczemu podwyższono dotychczasową remunerację roczną z 60 na 120 złr. w. a.

O stosunkach sijnżbowych.

Korzysając z kredytu, dozwolonego uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 27. października 1869. r. na wynagrodzenie urzędników i służby lekarskiej przy szpitalu Lwowskim i przy szpitalach krakowskich, udzielił Wydział krajowy

urzędnikom administracyjnym w szpitalach krakowskich następujące na r. 1870. dodatki do plac:

A. W szpitalu Św. Łazarza.

1. rządcy do płacy 500 zlr. (z dodatkiem mieszkania w naturze i 16 funtów świec lojowych).	
— dodatek 294 zlr. i 6 zlr. za świece.	300 zlr.
2. kontrolorowi do płacy 400 zlr. (z dodatkiem 80 zlr. na mieszkanie)	
— dodatek	240 zlr.
3. kanceliście do płacy 250 zlr. w. a.	
— dodatek	150 zlr.
4. woźnemu do płacy 200 zlr. w. a.	
— dodatek	100 zlr.

B. W szpitalu Św. Ducha.

5. rządcy do płacy 375 zlr. w. a. (z dodatkiem 180 zlr. na mieszkanie i 50 zlr. na opał).	
— dodatek 202 zlr. i 13 zlr. za świece.	215 zlr.
6. zastępy kancelisty do dyet po 1. zlr. w. a. dziennie.	
— dodatek	215 zlr.
7. woźnemu do płacy 200 zlr. w. a.	
— dodatek	100 zlr.
Razem wynoszą dodatki powyższe	1.320 zlr. w. a.

Z powodu śmierci Dra Macieja Jakubowskiego, ordynariusza oddziału obłąkanych w szpitalu Św. Ducha, ogłoszono konkurs z dodatkiem 250. zlr. do płacy, która tylko w kwocie 500 zlr. w. a. była wyznaczona.

Wskutek prośby Dra Józefa Placera, ordynariusza w szpitalu Św. Łazarza, tenże na zasadzie usprawiedliwionego stanu nagłej choroby, czyniącej go niezdolnym do dalszej służby, przeniesiony został w stan stałego spoczynku.

Wdowie po Dr. Jakubowskim wyznaczył Rząd pensję z funduszu emerytów krakowskich. Z tegoż funduszu i pensya emerytalna Dra Placera ma być wyznaczoną.

Lwowski szpital powszechny.

Z załączonego .|• wykazu raczy Wysoki Sejm powziąć wiadomość o stanie chorych, obłąkanych i położnic pielęgowanych w szpitalu lwowskim w r. 1869.

.|• Alegat 8.

O oddaniu obsługi chorych
Siostron Felicjankom i Sio-
strom miłosierdzia.

Ciągle skargi na oplakany stan szpitalu, a przede wszystkim na obsługę i dozór chorych, były powodem do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi już r. z. wniosków do reorganizacji służby lekarskiej. Wysoki Sejm na posiedzeniu d. 27. października r. z. przeszedł do porządku dziennego nad temi wnioskami, polecając zarazem Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesji sejmowej, przedłożył projekta zmian w urządzeniu i etacie służby lekarskiej dla szpitalu lwowskiego i krakowskich, ujęte w jedną systematyczną całość.

Czyniąc poleceniu zadość, projekt zmian potrzebnych, opracowany na podstawie opinji specjalnej, komisji lekarskiej, przedkładamy osobnem sprawozdaniem, tu zaś mamy zaszczyt nadmienić, że gdy prócz doświadczenia, jakie w tej mierze co do obsługi chorych przez Siostry miłosierdzia mamy nie tylko w szpitalach krakowskich ale i w innych krajowych i zagranicznych zakładach, zwołana także przez nas komisya lekarska uznała korzyść z zaprowadzenia podobnej obsługi w szpitalu lwowskim, Wydział krajowy przekonany, iż dotychczasowy sposób obsługi i dozoru chorych nie odpowiada swemu zadaniu, jak tego dowodzą ciągle narzekania lekarzy i zarządu i nieustanne zażalenia chorych, ujrzał w oddaniu obsługi chorych Siostron miłosierdzia, jedyny sposób zaradzenia złemu, i zawarł z temi Siostrami załączoną ugode.

Alegat 9.

Do zawarcia tej ugody czuliśmy się tem bardziej spowodowani, że prócz względu na właściwe pielęgnowanie chorych — na czem tu głównie zależy, znaczny na oku wydatek na utrzymanie Sióstr, zdaniem naszym znajdzie niezawodnie pokrycie w zaoszczędzeniach kosztów za lekarstwa, które w znacznej części przez Siostry miłosierdzia mogą być przyrządzane, tudzież w zaoszczędzeniu płacy dla magazyniera i tegoż pomocnika. Wreszcie kilkakrotne skontra magazynu podręcznego i zamknięcie rachunku inwentarza, bielizny i pościeli za czas po koniec grudnia 1869. r. przekonały nas, jak znaczne straty ponosi szpital w tych zasobach li tylko przez niedbalstwo lub nadużycia i nieuczciwość podrzędnej służby, mimo nienagannego nadzoru odpowiedzialnych za wszelki ubytek urzędników zarządu.

Na mocy pomienionej ugody, która znajdzie uzupełnienie w nastąpić mającej za porozumieniem z c. k. Namiestnictwem zmianie istniejących dla wewnętrznej służby i porządku domowego instrukcyach, obejmą Siostry miłosierdzia obsługę chorych w gmachu głównym i w filii Hofmana z dniem 1. grudnia r. b. a z dniem 1. stycznia 1871. r. pralnię i magazyn podręczny.

Zgodnie z wnioskiem komisji lekarskiej nie chcieliśmy przedsiębiorstwa żywienia chorych, jak to jest w Krakowie, oddawać Siostron miłosierdzia, gdyż z przyczyny wynikających ztąd skarg chorych i nieporozumień z lekarzami, uważaliśmy to dla nich niestosownem.

Że zaś sprawa ubezpieczenia tego przedsiębiorstwa z powodu wychodzącego z dniem 1. stycznia 1871. r. kontraktu z terażniejszym przedsiębiorcą oczekuje blizkiego załatwienia, więc na wszelki przypadek zastrzeżliśmy sobie, że Siostry miłosierdzia będą obowiązane prowadzić kuchnię i trudnić się przyrządzaniem żywności z materyałów przez zarząd dostarczanych.

Czynsz za najem filii Hofmana.

Czynsz roczny za najem filii Hofmana ugodzony był na 4.500 złr. Gdy kontrakt z końcem września 1870. r. kończy się, zmuszeni koniecznością zawarliśmy kontrakt o najem tego domu na dalszy rok i 7 miesięcy z wolnością przedłużenia go jeszcze o rok do 1. maja r. 1873. — Czynsz najmu ustanowiono na 6.000 złr. w. a. rocznie.

Budowy i restauracje wykonane i zamierzone.

Prócz zwyczajnych corocznych robót konserwacyjnych, zasadzających się na bieleniu i mniejszych naprawach, ukończono w r. 1869. budowę nowej łaźni i pralni parowej wraz z suszarnią parową na bieliznę, przytem korzystając z dostatecznej siły maszyny parowej, wprowadzono do całego gmachu głównego, wodociągi zaopatrujące w wodę i drugie piętro. Ogólny koszt tych urządzeń wynosi 11.302 złr. 42 ct. w. a.

Według kosztorysów jeszcze z zarządzenia c. k. Namiestnictwa sporządzonych, będziemy musieli przystąpić w krótkie do odnowienia całego dachu gmachu głównego, przyczem nakazane będzie i dźwignienie drugiego piętra do stosownej dla pomieszczenia chorych wysokości. Koszt prawdopodobny obliczono na 36.000 złr.

C. k. Namiestnictwo postanowiło też jeszcze w r. 1854. przybudować brakujące skrzydło prawe, coby 50 do 60.000 złr. kosztować mogło. Budowa tego skrzydła chociażby nawet drogą zaciągnąć się mającej pożyczki, byłaby pożądaną przez wzgląd na zaoszczędzenie wydatku na najem filii, który w r. 1870. już kwoty 7.900 złr. osiągnie.

Stosowny wniosek zostanie Wysokiej Izbie przedłożony po sprawdzeniu planów i kosztorysów.

O stosunkach służbowych.

W skutek dostrzeżonych nieporządków w kasowości i rachunkach zarządu, delegowano w dniu 14. marca r. b. jednego z urzędników naszego oddziału rachunkowego, do zastępstwa zawieszzonego w urzędowaniu rządcy Adolfa Gelinka, a gdy tenże dnia 17. marca r. b. umarł, więc po ukończeniu skontra rozpisano konkurs na tę posadę.

Korzystając z kredytu, dozwolonego uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. października r. z. na podwyższenie lub ustanowienie nowych plac dla urzędników i lekarzy przy szpitalach we Lwowie i Krakowie — wyznaczyliśmy dwom pisarzom kancelaryjnym przy zarządzie szpitala lwowskiego do ich plac o rocznych 315 złr. w. a. dodatki po 105 złr. w. a. na r. 1870.

Toż samo aby dodatkowo budżetu nie obciążać, wypłacono na rachunek powyższego kredytu 2.600 złr. Siostrom miłosierdzia, jako połowę ugodzonego na początek wynagrodzenia.

Zakład podrzutków we
Lwowie i Krakowie.

Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 23. października r. z. powziąwszy proponowaną przez nas uchwałę o przyjmowaniu dzieci do zakładu podrzutków, — która to uchwała, jak już wyżej nadmieniono, pod dniem 9. grudnia r. z. najwyższe zatwierdzenie otrzymała, — polecił zarazem Wydziałowi krajowemu złożyć osobną komisję rzeczoznawców celem ułożenia projektu przeobrażenia zakładów podrzutków we Lwowie i Krakowie w tym kierunku mianowicie, aby zakłady te z czasem przy zachowaniu zwierzchniczego nadzoru Wydziału krajowego, prywatnej pieczy i dobroczynności oddane być mogły.

Komisji tej dotąd nie złożyliśmy z przyczyny, iż zdaniem naszym, które Wysoka Izba uznać raczy, projekt przeobrażenia nie może być wygotowanym, dopóki doświadczenie nie wskaże skutków pomienionej uchwały względem przyjmowania dzieci, która dopiero z dniem 1. stycznia 1870. w życie weszła, a która na znaczne umniejszenie dzieci w tych zakładach wpłynąć powinna.

! Alegat. 10.

Załączony bowiem .l. wykaz statystyczny dzieci, pielęgowanych w zakładzie Lwowskim od 1. stycznia 1869. do końca kwietnia 1870. r. wykazuje jako skutek pomienionej uchwały 5% umniejszenia w pierwszych czterech miesiącach 1870. r.

Wyjątkowo na zasadzie art. III. pomienionej normy w czasie pierwszego półrocza 1870. r. zezwoliliśmy na tymczasowe przyjęcie

23 dzieci do zakładu we Lwowie
i 5 „ „ w Krakowie.

Budowa domu obłąkanych
w Kulparkowie.

Budowa domu obłąkanych w Kulparkowie (pode Lwowem), który według zmienionych przez kierującego architekta Adolfa Kuhna planów składać się ma z trzech z sobą połączonych lecz osobno stojących gmachów, a mianowicie:

1. z gmachu dla chorych; 2. z budynku ekonomicznego, mieszczącego kuchnię, pralnię, łaźnię, warsztaty i mieszkania dla sług — i 3. z budynku administracyjnego, mieszczącego kancelarję i mieszkania dla urzędników i lekarzy, — rozpoczętą została z wiosną r. b. a według kontraktu, zawartego z przedsiębiorcami robót murarskich i ciesielskich mają być wykonane w ciągu roku 1870. i 1871. następujące części:

- a) frontowa część głównego gmachu dla chorych, —
- b) budynek administracyjny,
- c) budynek ekonomiczny,
- d) kurytarze łączące z sobą trzy powyższe budynki i potrzebne na razie kanały.

Ogólny koszt budowy tych części obliczony:

a) przy robotach murarskich z ziemniemi bez materiałów na	76.630 zlr.
b) przy robotach ciesielskich bez materiału na	9.420 „
c) przy robotach kamieniarskich z materiałem	24.230 „
„ stolarskich „	12.460 „
„ blacharskich „	18.320 „

Skoro specjalne kosztorysy całej budowy sprawdzone zostaną, będziemy mieli zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wnioski względem pokrycia kosztów budowy, gdyż jak wiadomo fundusz rozporządzalny za ledwie może połowę ogólnych kosztów pokryć będzie w stanie.

Uroczysty obchód założenia kamienia węgielnego do rozpoczętej już budowy odłożono do czasu zebrania Wysokiej Izby.

Fundacya hr. Stanisława
Skarbka.

Od ostatniego sprawozdania, które Wysokiemu Sejmowi na ubiegłej kadencji przedłożyliśmy, nie zaszło w sprawach fundacyi hrabiego Skarbka, które wówczas w toku były, nic ważniejszego.

Sprawozdanie Rady administracyjnej z czynności dokonanych w okresie czasu od 1. lipca 1866. do końca grudnia 1868. podane zostało do wiadomości c. k. Namiestnictwa, jakoteż przez czasopisma do wiadomości publicznej.

Rokowań z c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych o zwolnienie fundacyi od obowiązku utrzymywania sceny niemieckiej, Kurator Zakładu jeszcze nie rozpoczął.

Sprawa o zwrot sumy, jaką c. k. Rząd w ciągu administrowania swego majątkiem fundacyi wydał na utrzymanie sceny niemieckiej i na reduty we Lwowie z funduszu zakładowego nad czyste dochody z gmachu teatralnego, stanowi przedmiot osobnego przedłożenia.

JW. Władysław hr. Skarbek przedłożył Wydziałowi krajowemu akt donacyi spisany na dniu 17. maja r. b. którym zapisał sumę 50.100 zlr. w. a. w obligach pierwszeństwa gal. kolei żelaznej Karola Ludwika na prenia dla rękodzielników, występujących z Zakładu drohowskiego ś. p. Stanisława hr. Skarbka.

Suma powyższa ma być kapitałem żelaznym osobnej fundacyi imienia Władysława hr. Skarbka. Dochody takowej pobierać będzie na czas życia JW. fundator, następnie zaś opłacać będzie fundacya wymienionemu w akcie fundacyjnym słudze fundatora i jego dzieciom tytułem dożywocia sumę 450 talarów w srebrze.

Premiowanie rękodzielników ma się rozpocząć w dziesięć lat od dnia śmierci fundatora, a względnie, gdyby w owym czasie fundacya drohowszka jeszcze w życie wprowadzoną nie była, od czasu kiedy wyuczeni rękodzielnicy z zakładu wychodzić będą.

Sumę na fundacyę przeznaczoną, złożył wspaniałomyślny dawca do kasy centralnej Zakładu ś. p. Stanisława hr. Skarbka, a suma ta będzie na rzecz fundacyi JW. Władysława hr. Skarbka na budyuku teatralnym zabezpieczoną.

Wydział krajowy, przyjmawszy włożone nań dokumentem fundacyjnym obowiązki nadzoru i kontroli nad fundacyą, złożył podziękowanie wstępującemu godnie w ślady stryja swojego JW. Władysławowi hr. Skarbkowi za

jego znakomitą ofiarę i przesłał dokument fundacyjny do zatwierdzenia c. k. Namiestnictwa.

Załatwienie dotąd nie nadeszło.

Zakład emerytury dla aktorów sceny polskiej.

Wypracowane w skutek polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 5. października 1868. nowe statuta emerytury aktorów, uzyskały zatwierdzenie rządowe, a przyjmowanie nowych członków do zakładu emerytury odbywa się już na onychże podstawie.

Fundusz emerytury wynosił z końcem roku administracyjnego 1869. 106.500 złr. w efektach i 124 złr. 57 ct. w gotówce.

Fundusz stanowy sierociński.

Przedkładając o tym funduszu preliminarz szczegółowy w budżecie krajowym, nie mamy na tem miejscu w tym przedmiocie nic do powiedzenia.

Galicyski fundusz inwalidów.

Kapitał zakładowy galicyjskiego funduszu inwalidów podniósł się przez wylosowanie jednego listu zastawnego do ogólnej sumy nominalnej 33.700 złr. w. a. w 4⁰/₁₀ listach zastawnych galicyjskiego towarzystwa kredytowego. Z odsetków pobierają obecnie 53. inwalidów roczną dożywotnią zapomogę w kwocie 25 złr. a. w. w dniu urodzin Jego C. K. Apost. Mości t j. 18. sierpnia.

Fundacya Niżankowicka dla inwalidów.

Cały dochód z tej fundacyi pobierają dwaj inwalidzi, i stan tej fundacyi nie odmienił się w niczem, dla tego też odwołujemy się do zeszłorocznego sprawozdania naszego z dnia 1. września 1869. do liczby 11.316.

Fundusze dla inwalidów z lat 1813. 1814. i 1815. w ręku c. k. Rządu pozostające które przejść mają pod zarząd Reprezentacyi krajowej.

Rokowania Wydziału krajowego z c. k. Rządem o objęcie w zarząd Reprezentacyi krajowej funduszy dla inwalidów z lat 1813. 1814. i 1815. które fundusze są dotąd w administracyi c. k. Rządu, nie są dotąd jeszcze nkończone. Usiłowania nasze są jednakże zwrócone na zfinalizowanie tej sprawy, co niebawem nastąpi, poczem doniesiemy o skutku ostatecznym tychże rokowań.

Fundacya ś. p. Pelagii
Russanowskiej.

W sprawie tej, która nam dawniejszemi uchwałami Wysokiego Sejmu zaleconą została, wspomnieć musimy: iż c. k. Ministerjum spraw wewnętrznych w porozumieniu z c. k. Ministerstwem spraw zewnętrznych oświadczyło pod d. 4 marca 1870. do l. 854, że fundacya Pelagii Russanowskiej, mająca być utworzoną dla inwalidów polskich, nie może być zatwierdzoną według zarysów do aktu fundacyjnego przez Piotra hr. Moszyńskiego proponowanych, a przez Wydział krajowy popieranych.

Pod d. 15. maja 1870. do l. 5.724 udaliśmy się do c. k. Prezydium Namiestnictwa z zapytaniem: które ustępy tych zarysów zakwestyonowane zostały? abyśmy wpływać mogli na usunięcie przeszkód zatwierdzenia aktu fundacyjnego, ile że z odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa z dnia 7. sierpnia 1869 do l. 1.935 musieliśmy się spodziewać pomyślnego załatwienia i zatwierdzenia tej fundacyi, której rychłe wprowadzenie w życie byłoby bardzo pożądanem.

Dotąd jednakże nie otrzymaliśmy na to pismo nasze żadnej odpowiedzi.

C) Zakłady naukowe literackie, fundusze stypendyjne i t. p.

Zakład narodowy imienia Ossolińskich; ordynacya Przeworska.

W sprawach zakładu narodowego imienia Ossolińskich, wchodzących w zakres działania Wydziału krajowego, niemniej w sprawach ordynacyi przeworskiej, od ostatniego sprawozdania naszego Wysokiemu Sejmowi przedłożonego, nie zaszło nic ważniejszego.

Fundacya Alexandra
hr. Stadnickiego.

Drugi tom aktów grodzkich i ziemskich z archiwum tak zwanego bernardyńskiego, wydawanych w skutek fundacyi ś. p. Alexandra hr. Stadnickiego, oddany został w ręce publiczności w maju r. b.

Tom ten obejmuje 37 arkuszy druku, jest zatem obszerniejszy jak poprzedni, a i pod względem treści większej wartości od pierwszego.

Dokumenta bowiem umieszczone w tym tomie, brane z archiwum bernardyńskiego, porównane zostały prawie bez wyjątku bądź z oryginałami bądź też z wcześniejszemi a zatem i dokładniejszymi odpisami, a niżeli znajdujące się w archiwum bernardyńskiem oblaty.

Sposobności ku temu nastęrczyły komisji głównie tutejsze archiwa kapitulne, konsystorskie i arcybiskupie obrz. łac., jako też archiwum OO. Dominikanów.

Zpomiedzy 133. dokumentów tego tomu, jest najstarszy z r. 1352. najnowszy zaś z r. 1502.

Troskliwość zaś, której komisya zajmująca się wydawnictwem dała dowody przy opracowaniu tego tomu, dozwala mieć nadzieję, że publikacya ta przyczyni się niemało do wyświecenia dziejów XIV. i XV. wieku.

Nieustając w pracy wyżej wspomniana komisya zajęła się przygotowaniem materiałów dla tomu następnego, który w miarę możliwości w roku 1871. wydany będzie.

Stan majątku fundacyi od roku zeszłego nie zmienił się.

Z końcem grudnia 1869. roku posiadała.

Stan majątku fundacyj stypendyjnych, zostających w zarządzie Wydziału krajowego.		w efektach.		w gotówce.	
			złr. — ct.	złr.	ct.
1.	Fundacya Bema	5.400	—	269	20
2.	" Brześcińskiej	2.800	—	241	52 ¹ / ₂
3.	" Brzeskiego	3.251	40	309	84 ¹ / ₂
4.	" Brzeżańska	1.410	—	123	94
5.	" Falkenfelsa Stanettego	100	—	4	20
6.	" Głowińskiego	186.939	85	9.247	81
7.	" hr. Gołuchowskiego	18.600	—	463	38
8.	" Hauera	1.564	56	—	—
9.	" Horeckiego	4.400	—	103	54
10.	" Janowskiego	2.448	21	38	94
11.	" Jarosławska	8.479	64	463	59
12.	" Areyks. Karola Ludwika	6.500	—	162	30
13.	" Krzeczunowicza Ignacego	11.287	15	460	—
14.	" Krzeczunowicza Waleryana	6.089	47	158	20
15.	" Kiślickiego	3.627	69	484	52 ¹ / ₂
16.	" Krausnekera	5.606	—	—	—
17.	" Koenigsberga	14.044	7	1.814	76
18.	" t.z. Krakowska zakordonowa	68.687	68	1.828	67 ¹ / ₂
19.	" Krakowiecka	1.952	66	35	9
20.	" byłego pow. Krościeńskiego	1.262	1	139	16 ¹ / ₂
21.	" Kulezyckiego	8.407	—	300	16 ¹ / ₂
22.	" hr. Lewickiego	18.479	70	536	80 ¹ / ₂
23.	" hr. Łosia	30.268	33 ¹ / ₂	696	94
24.	" Małeckiego	1.000	—	23	62 ¹ / ₂
25.	" Matczyńskiego	18.481	85	356	29 ¹ / ₂
26.	" powiatu Manasterzyskiego	1.250	—	152	71 ¹ / ₂
27.	" miasta Mikołajowa	6.500	—	521	46 ¹ / ₂
28.	" Mikiewicza	1.401	35	38	95 ¹ / ₂
29.	" Mioszszewskiego	14.615	8	326	89 ¹ / ₂
30.	" Moszczeńskiej	1.050	—	—	1 ¹ / ₂
31.	" Morawskiego	643	70	11	92 ¹ / ₂
32.	" Nahaczowska	800	—	78	93
33.	" Nielepca	671	34	98	58 ¹ / ₂
34.	" Niezabitowskiej	20.680	—	329	99
35.	" Otowskiego	550	—	—	—
36.	" Popkiewicza	5.121	—	—	—
37.	" Potockiego	22.190	25	456	77 ¹ / ₂
38.	" Przemyska	1.150	—	98	56 ¹ / ₂

		w efektach	w gotówce
39.	Radymnieńska I.	1.024 „ 95	36 „ 87 „
40.	Radymnieńska II.	2.576 „ 66	35 „ 92 ¹ / ₂ „
41.	Rappaporta	946 „ 69	38 „ 54 „
42.	Arcyksięcia Rudolfa	1.650 „ —	350 „ 24 ¹ / ₂ „
43.	Russyana	19.116 „ 75	1 300 „ 21 „
44.	Rzeszowska	2.495 „ —	46 „ 62 ¹ / ₂ „
45.	Seidlerów	300 „ —	192 „ 66 ¹ / ₂ „
46.	Sąddecka	11.329 „ 64	600 „ 13 „
47.	Skibińskiego	10.000 „ —	— „ — „
48.	Sieleckiej	7.434 „ —	668 „ 61 ¹ / ₂ „
49.	Stawka	1.191 „ 7	202 „ 59 „
50.	Szmoniewskiego	1.648 „ 92	— „ — „
51.	Towarnickiego	258.575 „ 45	640 „ 48 „
52.	Unii lubelskiej	450 „ —	2 „ 36 „
53.	Zalchockiego	39.730 „ 9	2.529 „ 11 ¹ / ₂ „
54.	Zawadzkiego	49.017 „ 19 ¹ / ₂	1.123 „ 25 ¹ / ₂ „
55.	Żebrowskiego	31.083 „ 30	1.571 „ 64 „
56.	Żurakowskiego	110.070 „ 53	1.717 „ 3 ¹ / ₂ „

Ogółem wynosił majątek powyższych fundacyj stypendyjnych, znajdujący się w kasie krajowej z końcem r. 1869. 1.056.351 złr. 12 ct. 31.433 złr. 65 ct.

Z początkiem bieżącego roku zarządził Wydział krajowy lokacyę wyżej wykazanej gotówki, a to przeważnie w listach zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego, przez co majątek fundacyi wzrósł o kwotę 25.000 w efektach.

Ponieważ zarząd każdej poszczególniej fundacyi prowadzi się oddzielnie, a zapasy gotówki niektórych fundacyj nie wystarczały na zakupienie najmniejszych nawet efektów, przeto resztę gotówki ulokowano w jednym z tu-tejszych banków, aż do czasu, kiedy wzrastające dochody dozwolą lokacyi korzystniejszej.

W ciągu roku 1869. otrzymało 262 stypendystów tytułem stypendyów sumę 37.994 złr. 36 ct.

Po rozdaniu stypendyów wakujących z początkiem bieżącego roku szkolnego, jest obecnie nadanych stypendyów ogółem 297.

Fundacya ś. p. Jana Towarnickiego uzyskała z końcem ubiegłego roku szkolnego zatwierdzenie statutu i weszła w skutek tego w życie od początku b. r. szkolnego. Stypendyów jest obecnie 8.

Z reszty powyżej wyszczególnionych fundacyi, nieweszły dotąd w życie fundacye Popkiewicza, Skibińskiego, Unii lubelskiej, pierwsze dwie z tego powodu ponieważ żyjący jeszcze fundatorowie zastrzegli dla siebie prawo pobierania odsetek na czas życia, ostatnia zaś z powodów wyluszczonej niżej pod rubryką osobną.

W sprawach zresztą wszystkich wyżej wymienionych fundacyj stypendyjnych nie zaszło nic takiego, coby wykraczało z zakresu zwykłej administracyi.

Nowe fundacye.
Fundacya J. O. Księcia Leona
Sapiehy.

Marszałek krajowy J. O. Książę Leon Sapieha przedłożył Wydziałowi krajowemu dokument fundacyjny, na mocy którego ofiarował 100 sztuk akcji kolei żelaznej lwowsko-czerniowiecko-jaskiej, imiennej wartości 20.000 złr. w. a. w srebrze z kuponami od 1. listopada 1870. bieżącemi, na utworzenie fundacyi stypendyjnej imienia fundatora. Fundacya ta ma na celu udzielać pomocy młodzieży, która ukończywszy nauki na wszechnicach lub akademiach krajowych, pragnie nabyć ostatecznego wykształcenia w zawodzie specjalnym w zakładach naukowych za granicą.

Każdoczesny czysty dochód z kuponów po strąceniu 15°/_o na fundusz rezerwowy, dzielony będzie na dwie równe części, które jako stypendya otrzymają dwaj stypendyści, kształcący się za granicą.

Wyżej wspomniany fundusz rezerwowy, do którego wpływać będą również i interkalarya, ma na celu pokrycie możliwych niedoborów, należitości rządowej, a ostatecznie powiększenie już istniejących lub też tworzenie nowych stypendyów w takich samych warunkach, jak pierwotne.

Prawo nadawania stypendyów zawarował J. O. fundator na czas życia dla siebie, następnie zaś dla swoich potomków męzkich w linii prostej nazwiska Książąt Sapiehów. — W braku takich potomków, przechodzi prawo powyższe na Reprezentacyę krajową a względnie na jej organ wykonawczy.

Zarząd fundacyi powierzył J. O. fundator Wydziałowi krajowemu, który rezultaty zarządu corocznie do wiadomości publicznej podawać obowiązany będzie.

Przyjąwszy [prawa i obowiązki wypływające dla Wydziału krajowego z dokumentu fundacyjnego, przedłożyliśmy takowy do zatwierdzenia rządowego, a że takowe niewątpliwie w krótko nastąpi, przeto wspaniałomyślna fundacya ta pierwsza i dotąd jedyna w tym rodzaju, wypełniająca lukę, która dotąd bardzo dotkliwie czuć się dawała, będzie mogła z początkiem roku szkolnego 1871|2. wejść w wykonanie.

Fundacya Stanisławowska.

Ze względów pedagogicznych nie przyzwoliła Rada szkolna krajowa na tworzenie Towarzystw bratniej pomocy, które przy szkołach średnich zawiązywać zamierzano.

Ponieważ zaś gimnazjum stanisławowskie, na cele takiego Towarzystwa zebrało już było pewne fundusze, przeto uchwalila Rada szkolna przeznaczyć takowe w myśl oduośnego postanowienia projektowanego statutu tamtejszego Towarzystwa bratniej pomocy — na utworzenie fundacyi stypendyjnej i wezwala Wydział krajowy do przyjęcia zarządu fundacyi i rozdawnictwa stypendyów i zaprojektowania dokumentu fundacyjnego. Wydział krajowy zawezwaniu temu zadośćuczynił, a według zatwierdzonego już obecnie dokumentu fundacyjnego, otrzymywać będą z tej fundacyi uczniowie gimnazjum stanisławowskiego na czas studyów w temże gimnazjum, stypendya o rocznych 50 złr.

Ponieważ żelazny majątek fundacyi, wynosi obecnie tylko 324 złr. przeto fundacya ta wejdzie w życie dopiero wtedy, kiedy majątek jej wzrośnie do tej wysokości, iż przynosić będzie 50 złr. rocznego czystego dochodu.

Fundacya
Adama Morawskiego.

Zmarły we Lwowie na dniu 18. maja r. b. Dr. Adam Morawski, wniósł dniem przed śmiercią podanie do Wydziału krajowego, którem złożył 4.000 złr. m. k. w obligacjach indemnizacyjnych, na utworzenie fundacyi, z którejby cztery stypendya wypłacane były.

Ponieważ dawca w podaniu powyższem nieokreślił bliżej warunków fundacyi, przeto Wydział krajowy uważając podanie wniesione jako nadane sobie pełnomocnictwo do dalszego zajęcia się sprawami fundacyi, uchwalił przeznaczyć cztery stypendya takowej dla uczniów szkół ludowych i wypłacać takowe początkowo w kwocie 50złr. następnie zaś w kwotach wzrastających w miarę dochodów fundacyi aż do wysokości 100 złr.

Ułożony w tej myśli dokument fundacyjny przesłaliśmy do zatwierdzenia rządowego, a fundacya prawdopodobnie w następnym roku szkolnym wejdzie w wykonanie.

Jestto zresztą już drngą fundacya tego samego fundatora. Dawniejsza z nich jest przeznaczoną dla członków familii.

Fundacya Jana Artymowicza.

Zmarły w dniu 12. kwietnia b. r. ś. p. Jan Artymowicz, rozporządził testamentem z dnia 2. tegoż miesiąca, ażeby sukcesorowie jego z pozostałego majątku zakupili dwa listy zastawne galicyjskiego Banku hipotecznego po 1.000 złr. i takowe złożyli u Władzy zawiadującej funduszami stypendyjnymi na utworzenie fundacyi pod imieniem „Stypendyów Artymowicza“, z której wypłacać się mają uczniom szkół gimnazjalnych i realnych dwa stypendya po 60 złr. w. a.

Pierwszych dwóch uczniów którzy stypendya pobierać mają, zamianował fundator w testamencie, oznaczając następnie pokrewne sobie familje jako mające prawo pierwszeństwa do stypendyów. W braku takowych pobierać mają stypendya: synowie nauczycieli ludowych obrz. gr. kat. synowie księży i włościan ruskich.

Prawo nadawania stypendyów oddał fundator Wydziałowi krajowemu, który zajmie się wprowadzeniem w życie fundacyi, skoro zawezwani o to sukcesorowie złożą kapitał zakładowy do kasy krajowej.

Fundacya
Kazimierza Prus Petryczyna.

Testamentem z dnia 1. czerwca 1862. ustanowił zmarły na początku roku 1869. ś. p. Kazimierz Prus Petryczyn, uniwersalnym spadkobiercą swoim, fundacyę dla kształcącej się młodzieży, która to fundacya ma nosić nazwę fundatora.

Celem fundacyi będzie dostarczyć funduszu na wypłatę coroczną:

- a) 10 stypendyów po 120 złr. dla uczniów szkoły rolniczej w Czerniechowie.
- b) 5 stypendyów po 150 złr. dla uczniów gimnazjum Św. Anny w Krakowie.
- c) 5 stypendyów po 200 złr. dla uczniów szkoły technicznej w Krakowie i
- d) 10 stypendyów po 200 złr. dla uczniów wszechnicy Jagiellońskiej.

Stypendya mają być udzielane synom rodziców zrodzonych na ziemi polskiej, potrzebującym do kształcenia się pomocy, a to na tak długo, jak długo do jednego z wspomnianych Zakładów naukowych z dobrym postępem uczęszczają.

Majątek zapisany na fundacyę, składa się z dóbr ziemskich Lubomierza, Kępanowa i części Kobyleca, tudzież z papierów publicznych i rnehomości, a czysty stan masy wynosi według sądowego oszacowania 65.008 złr. 86¹/₂ ct. w. a.

Według zarządzenia testamentu, winna być cała spuścizna powyższa niezwłocznie sprzedaną a uzyskana ztąd gotowizna z zupełnem bezpieczeństwem i jak najkorzystniej ulokowaną i tak długo pomnażaną, dopóki czysty roczny dochód niedosięgnie wysokości 5.000 złr. w. a. poczem dopiero rozdaństwo stypendyów ma się rozpocząć.

Nadzór nad fundacyą i zupełny zarząd takowej niemniej prawo nadawania stypendyów, oddał ś. p. fundator w ręce Reprezentacyi krajowej, której też powierzył czuwanie nad majątkiem fundacyjnym, ustanawiając osobno egzekutorów testamentu do zajęcia się interesami spadku aż do chwili zrealizowania onego i ulokowania kapitału.

Pomimo jednak że ś. p. fundator żądał w testamencie, ażeby wpływ Władz rządowych względem fundacyi jego ograniczył się do czynności najniezbędniejszych i że jak największy nacisk położył na to, ażeby spuścizna jego jak najspieszniej spieniężoną została, niepodobna było dotąd pomimo najusilniejszych starań czynionych tak ze strony egzekutorów testamentu, jakoteż i Wydziału krajowego skłonić c. k. Sąd krakowski, w którym pertraktuje się spadek po ś. p. Petryczynie, ażeby dozwolił sprzedaży spuścizny i ochronił tym sposobem tak piękną fundacyę od nieuniknionych strat, jakie pociągnąć musi za sobą kosztowna administracya dóbr nieruchomości stanowiących rdzeń spuścizny.

Fundacya styp. kopca Unii lubelskiej.

Jan Rogawski włościanin z Łanowiec powiatu borszczowskiego, przesłał na ręce W. Dra Smolki 300 złr. w zapisach długu stanu w tym celu, aby z okazji rozpoczętego sypania kopca na górze zamkowej we Lwowie, na pamiątkę 300 letniej rocznicy Unii lubelskiej, posłużyły jako wkładka początkowa do utworzenia fundacyi stypendyjnej pod nazwą „Stypendya kopca Unii lubelskiej“, z którejby udzielane były stypendya uczniom szkół normalnych lub gimnazjalnych. Dawca upoważnił oraz W. Dra Smolkę do bliższego określenia fundacyi i zajęcia się sprawami fundacyi, która ma zostawać w zarządzie Wydziału krajowego.

Na ten sam cel ofiarował W. Smolka 100 złr. oblig. ind., zaś gmina miasta Jaworowa 50 złr. w. a.

Wydział krajowy przyjąwszy zarząd fundacyi, zawezwał W. Dra Smolkę, ażeby zajął się ułożeniem dokumentu fundacyjnego, który następnie przedłożony będzie do zatwierdzenia rządowego.

Fundacya stypend.
Joela Biera.

Zmarły w dniu 15. listopada 1869. były dzierżawca Hnizdyczowa Joel Bier, przeznaczył ostatecznej woli rozporządzeniem z 13. tegoż miesiąca, kwotę 1.000 złr. na cele dobroczynne dla ludności chrześcijańskiej kraju i pozostawił decyzję co do sposobu użycia tej kwoty Wydziałowi krajowemu.

Dalej ustanowił testator dwie fundacye publiczne, z których pierwsza służyć ma do udzielania posagu ubogiej dziewczynie wyznania mojżeszowego, druga zaś dostarczać ma funduszów na wypłatę stypendyów dla tegoż wyznania uczniów szkół gimnazjalnych lub realnych.

Każda z tych fundacyj ma być wyposażoną kwotą 6.000 złr., druga nadto ma otrzymać z czasem fundusze, których dochody w kwocie 175 złr. legował fundator na czas życia czterem w testamencie wymienionym osobom.

Fundacye obie przeznaczone są w pierwszym rzędzie dla krewnych testatora a następnie dla młodzieży pochodzącej z Podhajec; pierwsza fundacya ma zostawać w administracji c. k. Władzy politycznej, drugiej zaś zarząd powierza testator Wydziałowi krajowemu.

Ś. p. Joel Bier ustanowił trzech egzekutorów testamentu, którym na czas życia przyznał prawo nadawania stypendyów, które to prawo następnie wykonywać ma Wydział krajowy. Zarazem wyraził testator życzenie, ażeby egzekutorowie testamentu, zajęli się tak zrealizowaniem spadku jakoteż ułożeniem dokumentów fundacyjnych.

Ponieważ Wydziałowi krajowemu nie jest wiadomem, jaki spadek pozostał po ś. p. Joelu Bier i co już w sprawie zabezpieczenia legatów uczyniono, przeto udaliśmy się do c. k. Sądu pertraktującego spadek i do egzekutorów testamentu, a skoro odpowiedzie nadejdą, zajmiemy się dalszemi czynnościami około wykonania zamysłów ś. p. Joela Biera.

Fundacya Cieszewskiego
i Zawadzkiego.

W r. 1861. zawiązał się we Lwowie komitet, mający na celu wspieranie ubogiej uczącej się młodzieży. Inicytywa wyszła od ś. p. Karola Cieszewskiego i p. Józefa Zawadzkiego, którzy też zajęli się zbieraniem składek na cele komitetu.

Statut ułożony celem unormowania zarządu funduszami i rozdzielania wsparć, przez różne zwłoki nieuzyskał zatwierdzenia c. k. Władz rządowych. Tymczasem zaś powstało „Towarzystwo pomocy naukowej“ z zakresem działania na kraj cały, którego statuta ze strony c. k. Namiestnictwa zostały zatwierdzone.

Wyżej wspomniany komitet tedy postanowił oddać temuż Towarzystwu rozdawnictwo dochodów od uzbieranych od r. 1861. funduszów — na cele wspierania ubogiej uczącej się młodzieży i zażądał od Wydziału krajowego zajęcia się administracją majątku.

Żądaniu temu Wydział krajowy zadość uczynił, wzywając zarazem komitet do ułożenia dokumentu fundacyjnego.

Razem z dokumentem fundacyjnym, oddał komitet w ręce Wydziału krajowego sumę 6.500 złr. w efektach, a takowa ma stanowić kapitał żelazny fundacyi pod nazwą fundacyi Karola Cieszewskiego i Józefa Zawadzkiego.

Główne postanowienia dokumentu fundacyjnego są następujące:

- a) fundacya jako krajowa ma zostawać zawsze pod zarządem Wydziału krajowego;

- b) takowa ma być jako osobny fundusz administrowana;
- c) dochody oddawane będą Towarzystwu pomocy naukowej na cele statutu tegoż Towarzystwa wskazane;
- d) w razie rozwiązania Towarzystwa pomocy naukowej, dochody fundacyi obracane będą na udzielanie trzech stypendyów dla młodzieży ubogiej, oddającej się naukom z wyszczególnieniem w niższych szkołach realnych.

Dokument fundacyjny przesłaliśmy do zatwierdzenia c. k. Namiestnictwa poczem fundacya wejdzie w życie.

Fundacya Menarda Konieckiego.

Ostatniej woli rozporządzeniem z dnia 21. lutego 1868. zapisał zmarły we Lwowie dnia 17. marca tegoż roku ś. p. Menard Koniecki 180 sztuk akcji kolei żelaznej Karola Ludwika wartości imiennej 36.000 zlr. m. k. na utworzenie fundacyi stypendyjnej dla akademji Krakowskiej.

Ponieważ ostatnia wola ś. p. fundatora — w krótkich słowach spisana, oddając zarząd fundacyi w ręce Reprezentacyi krajowej, niewypowiada jasno, czyli prawo nadawania stypendyów służyć ma Wydziałowi krajowemu czy też Władzom akademickim Wszechnicy Jagiellońskiej (które to władze domagały się usilnie pozostawienia sobie tego prawa), rzecz zresztą nasza ostatecznie dopiero przez sądy mogła być rozstrzygnięta, przeto nie chcąc dopuścić do tej ostateczności i w przekonaniu, że Władze akademickie wykonywać będą rzeczony praw z całą sumiennością, zastrzegł Wydział krajowy dla Reprezentacyi krajowej tylko prawo nadzoru nad ścisłym dopełnieniem fundacyi i wszystkie czynności z zarządkiem majątku fundacyjnego połączone, — i przesłał ułożony w tej myśli dokument fundacyi do zatwierdzenia rządowego.

Ponieważ pertraktacya spadkowa jest już na ukończeniu a zatwierdzenia dokumentu fundacyjnego również w najbliższym czasie spodziewać się można, przeto fundacya ta prawdopodobnie już z najbliższym rokiem szkolnym wejdzie w życie.

Utrzymanie budowli pomników historycznych.

Z dotacyi na rok 1870., przeznaczonej na utrzymanie budowli i pomników historycznych, wypłacił Wydział krajowy dotąd:

- 1) na restauracyę kaplicy Św. krzyża w Krakowie kwotę 4.500 zlr.;
- 2) na restauracyę kilku budowli i pomników we wschodniej części kraju kwotę 1.600 zlr.

Szczegółowe sprawozdanie przedłożymy, jak skoro restauracye pomnionych ukończone będą, tu tylko nadmienić musimy, że przekazanego sobie uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 2. listopada 1869. podania p. Kunasiewicza o zasilek na restauracyę kościoła św. Jana we Lwowie, Wydział krajowy nieuwzględnił, kościół ten bowiem według wiadomości udzielonej Wydziałowi krajowemu przez c. k. konserwatora, posiada własny majątek z którego restauracya o niego pokryta być winna.

Z funduszków przeznaczonych na restauracyę pomników, wypłacił Wydział krajowy c. k. konserwatorowi p. Mieczysławowi Potockiemu w skutek

podań jego, 450 zlr. na koszta podróży przedsiębranych w interesie konserwacji zabytków starożytnych.

W skutek petycji o subwencyę na odbudowanie Sukiennic w Krakowie, która Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 2. listopada 1869. do załatwienia przekazaną została, Wydział krajowy umieścił w preliminarzu budżetu krajowego na rok następny w Rubr. VIII odpowiednią pozycyę na cele pomienionej budowy.

Zaliczka na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie i sprawa majątku wszechnicy Jagiellońskiej.

Poniewa Wysoki Sejm uchwalając dnia 2. listopada 1869. kwotę 2.000 zlr. na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie, zastrzegł zarazem zwrot takowej do funduszu krajowego w czasie jak odebrane zostaną fundusze wszechnicy Jagiellońskiej, przeto zażądał Wydział krajowy od Władzy uniwersyteckiej wystawienia odpowiedniego dokumentu, jak to już przy wypłacie przyzwolonej z funduszków krajowych kwoty 4.000 zlr. (w r. 1866.) miało miejsce.

W wykonaniu dalszych poleceń w uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 2. listopada 1869. zawartych, Wydział krajowy zdał się do c. k. Namiestnictwa o poczynienie stosownych kroków, ażeby sumy zaliczone na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie, funduszowi krajowemu ze skarbu Państwa zwrócone zostały.

Do c. k. Ministeryów zaś spraw wewnętrznych, spraw zagranicznych tudzież wyznań i oświecenia, wniósł Wydział krajowy podanie o poczynienie stosownych kroków celem wyjednania energiczniejszego zajęcia się sprawą odzyskania majątku wszechnicy Jagiellońskiej, w szczególności zaś o przyspieszenie czynności ustanowionej ku temu celowi komisji międzynarodowej w Warszawie, która urzędując już od lat kilku, dotąd do rezultatu nie doprowadziła.

D) Sprawy gospodarstwa krajowego.

Wniosek posła Wolnego o ochronie lasów.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z 28. września 1869. nad wnioskiem posła Józefa Wolnego o ochronie lasów i podniesieniu kultury leśnej w kraju, odniósł się Wydział krajowy pismem z 15. listopada 1869. l. 12.463 do sekcji leśnej Towarzystwa gospodarczo-rolniczego i do Wydziału Towarzystwa pszczelno-jedwabniczego i ogrodniczego w Krakowie — tudzież do komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego i do wydziału Towarzystwa sadowniczego we Lwowie o objawienie zdań w tym przedmiocie.

Dotąd nadesłało tylko Towarzystwo pszczelno-jedwabnicze w Krakowie opinię swoją. Gdy otrzymamy od reszty Towarzystw zażądane zdania, przedłożone zostaną Wysokiej Izbie wnioski w tym przedmiocie.

W związku z powyższym wnioskiem posła Wolnego, zostaje poniekąd udzielony nam od c. k. Namiestnictwa pismem z 20. marca 1869. l. 8.931 projekt do ustawy dla Królestwa Dalmacyi względem użytkowania i częściowego podziału gruntów tudzież względem zagajania i utrzymywania

w dobrym stanie lasów gminnych. — Na modłę projektu tego, wszelako z należytem uwzględnieniem odrębnych stosunków w Galicyi, miał być ułożony projekt do ustawy dla naszego kraju przez wspólną komisję, w skład której ze strony Wydziału krajowego delegowani zostali pp. Deputaci C. Haller i J. Ławrowski, jednak komisya ta nie przyszła do skutku.

W sprawie projektu o obowiązkowej komasacyi gruntów.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 13. listopada 1869. polecane zostały pe-tycye Wydziałów powiatowych w Bohorodczanach i w Łańcucie celem wygotowania projektu do ustawy o przeprowadzeniu ogólnej i obowiązkowej komasacyi. Ustawy podobne istnieją już w niektórych krajach monarchii, dotyczą jednak „dobrowolnego“ arendowania gruntów, nie mogą zatem brane być za podstawę do ustawy o komasacyi „obowiązkowej“ jaka według zlecenia Wysokiego Sejmu wypracowaną być ma.

Materyały do projektu takiej ustawy zbiera Wydział krajowy już od roku 1867. W zeszłym zaś roku udzielony nam został z Namiestnictwa (pismem z 28. czerwca 1869. l. 3.039) wypracowany przez referenta w c. k. Ministerstwie rolnictwa z polecenia Jego Ekszelleneyi pana Ministra hr. Alfreda Potockiego projekt do ustawy w tym samym przedmiocie. Projekt ten wydrukowany został w formie broszury, i ma na teraz uważanym być jako projekt referenta, a nie jako rządowy. Ma też projekt ten wiele wspólnego z zaprowadzonymi już w innych prowincyach ustawami podobnemi a mianowicie w Morawii — odnosi się więc do zasady o „dobrowolnej“ komasacyi.

Zanim będzie można przystąpić do wygotowania projektu w myśl uchwały Wysokiego Sejmu, należy poprzód ustalić zasady, na podstawie których projekt ten wypracowanym być ma i ta właśnie okoliczność jest powodem, że wygotowanie projektu odnośnego zawisło od kompetentnych w tej mierze zdań Towarzystw rolniczo-gospodarskich których zażądaliśmy a mianowicie, w tym kierunku czy ustawa o komasacyi gruntów dla Galicyi ma polegać na zasadach systemu komasacyi z urzędu, lub na zasadach systemu prowokacyi, a oraz czy przeprowadzeniem czynności dotyczących komasacyi gruntów mają się zajmować c. k. Władze polityczne, czy Władze autonomiczne lub też nowo utworzyć się mające osobne komisye.

Oprócz Towarzystw rolniczo - gospodarskich w kraju, zażądaliśmy oraz i od Wydziału Towarzystwa prawniczego we Lwowie zdania jego co do przedwstępnych zagadnień zasadniczych.

Dotąd otrzymaliśmy tylko od Towarzystwa gospodarczo - rolniczego w Krakowie odpis powziętej w tej sprawie uchwały, nie ze wszystkiem zgodnej z projektem referenta ministeryalnego, a doradzającej głównie pewną wyjątkową oględność i przezorność w przeprowadzeniu tej ważnej dla kraju naszego sprawy, ze względu na kwestyę własności, stan oświaty ludu i inne ściśle z tą sprawą związane czynniki.

Gdy przedwstępne zasadnicze podstawy, według których wypracowanie wzmiankowanego projektu nastąpić ma, należyście wyjaśnione i ustalone zostaną, nieomieszka Wydział krajowy poleceniom Wysokiego Sejmu zadość uczynić.

O komisjach ustanowionych do odbierania liścia tytoniowego.

Nadmieniliśmy już w zeszłorocznym sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego, iż proponowaliśmy c. k. Namiestnictwu, ażeby zamiast dotychczasowych komisarzy politycznych, delegowanych do czynności połączonych z odbiorem, klasyfikacją i oszacowaniem liści tytoniowych od plantatorów do c. k. magazynów, delegowani zostawali komisarze z grona Reprezentacji powiatowych.

Propozycja ta, jak uas c. k. Namiestnictwo pismem z 23. września r. z. l. 39.306 zawiadomiło, przyjętą została.

Według odnośnego reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z 9. sierpnia 1869. l. ¹¹⁵⁴⁵/₆₅₉ mają na przyszłość przy wykupie liści tytoniowych, zamiast dotychczasowych komisarzy politycznych uczestniczyć niezawisli, w uprawie tytoniu doświadczeni i na liściu tytoniowym dokładnie znający się mężowie zaufania, którzy od dotyczącej Reprezentacji powiatowej z jej łona lub z grona Towarzystwa gospodarskiego wybranymi a od c. k. Namiestnictwa zatwierdzonymi być mają. Wydaną też została instrukcja o przeznaczeniu, zakresie działania i o wynagrodzeniu takich mężów zaufania.

Tym sposobem już zeszłej jesieni przy odbiorze tytoniu w Zabłotowie, Jagielnicy i Manasterzyskach, fungowali wybrani w powyż wskazany sposób mężowie zaufania.

O ustanowieniu nadzorca fachowego nad lasami gminnymi w powiecie żywieckim.

Gminy w powiecie żywieckim są w posiadaniu znacznych przestrzeni lasów, otrzymanych po większej części jako ekwiwalenta za zniesione służebnictwa. Lasy te z natury swojej nie stanowią majątku gminnego w ścisłym słowa znaczeniu, gdyż pozostają własnością uprawnionych i w odnośnych dekretach Władz politycznych imiennie poszczególnionych gospodarzy; z tem wszystkiem jednak co do względów leśno-policyjnych winne być traktowane równo z lasami gminnymi. Gdy więc niektóre gminy w powiecie tym nie tylko zaniedbywały ustanowić jakiegokolwiek nadzoru nad lasami swoimi, lecz takowe bez względu na przyszłość bez wszelkiego planu wycinać i tym sposobem niszczyć poczynaly, postanowiło c. k. Starostwo żywieckie za porozumieniem się z miejscowym Wydziałem powiatowym, zamianować z nrzędu egzaminowanego nadzorcę czyli inspektora, dla nadzorowania leśnego gospodarstwa pod względem technicznym na wszystkie lasy gminne w powiecie.

Atoli c. k. Namiestnictwo, na rekurs niektórych z tych gmin, którym zarządzane przez Starostwo środki ostrożności nie dogodne się stawały, zniesło rozporządzeniem z 1. października 1869. l. 43.530 postanowienie Starostwa jako nieuzasadnione w przepisach ustawy leśnej i w ogóle dla braku prawnych powodów.

W prawdzie czynił w tej mierze Wydział powiatowy żywiecki przedstawienia, które Wydział krajowy pismem swoim z 4. grudnia 1869. l. 14.224 usilnie popierał, jednakowoż c. k. Namiestnictwo, po powtórnem rozpatrzeniu się w sprawie, pozostało przy pierwotnem swem postanowieniu, i ustanowienia nadzorcę odmówiło.

Sprawa o zapobieżenie niszczeniu pszenicy przez robaki.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 28. września 1869. poleconem zostało Wydziałowi krajowemu, aby na obecnej sesji sejmowej przedłożył wnioski dotyczące środków zaradczych przeciw niszczeniu plonów pszenicznych przez owad, zwany „niezmiarką“.

Wydział krajowy zażądał w tym względzie zdania Towarzystw gospodarczych w kraju i osób fachowych, a mianowicie Prezesa komisji fizyograficznej Towarzystwa nankowego krakowskiego, Dra M. Nowickiego, — który z gorliwością godną wszelkiego uznania, zajął się badaniem przedmiotu a spostrzeżenia swoje i uwagi w wydanej własnym nakładem broszurce zestawiał.

W broszurce tej wskazuje autor jako główny środek zaradczy, obnazomienie ludu wiejskiego, a szczególnie uczącej się młodzieży ze szkodnym owadem i pouczenie jej o sposobach tępienia tego szkodnika, a zarazem naukę o tem wyklada.

Wzywa też autor gospodarzy rolnych w kraju, ażeby spostrzeżenia sami czynili i okazy owadów mn nadsyłałi, i proponuje wydanie ustawy krajowej nakazującej ciągłe tępienie szkodliwego owadu, a zarazem i ustawy mającej na celu ochronę ptaków i innych zwierząt owadożerzych.

Broszurkę tę, krócej cena jednego egzemplarza na 50 cent. ustanowioną jest, polecił Wydział krajowy wszystkim wydziałom powiatowym w kraju; c. k. Namiestnictwo zaś poleciło rozporządzeniem z 25. maja b. r. l. 21.588 wszystkim pp. Starostom, ażeby na żądania gmin, obszarów dworskich Inb pojedynczych gospodarzy, sprowadzali też broszurę po wymienionej cenie od autora.

W łonie Towarzystwa gospodarczo-rolniczego krakowskiego, zawiązała się pod przewodnictwem Dra M. Nowickiego osobna komisya, w celu zbadania tego przedmiotu na podstawie nadsyłać jej się mających spostrzeżeń z różnych okolic kraju; — komisya ta proponuje ostatecznie wnioski Dra M. Nowickiego co do zastosowania środków zaradczych.

Gdy nadesłane nam zostaną od komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospodarczego tak zdania co do pomienionej broszury jak i co do spostrzeżeń we wschodniej części kraju naszego czynionych, i rzecz o tyle dojrzeje, że można będzie przystąpić do ustanowienia norm ogólnie obowiązujących, przedłożone zostaną Wysokiemu Sejmowi odnośne wnioski w tym przedmiocie.

W związku z tą sprawą jest przedłożenie od Rządu (zeszłoroczne) projektu do ustawy względem tępienia szkodliwych owadów, który równie jak i wypracowany przez Wydział krajowy nowy projekt do ustawy o ochronie ptaków spiewających i owadożernych w ubiegłej sesji nie przyszedł pod obrady Wysokiej Izby dla krótkości czasu.

Petycja Rady powiatowej w Lisku o niższenie cen omoków na kerzysć posiadaczy bydła.

Wysoki Sejm uchwałą swoją z 12. listopada 1869. udzielił Wydziałowi krajowemu petycę Rady powiatowej w Lisku z poleceniem, aby w uwzględnieniu tej prośby poczynił stosowne kroki dla uzyskania niższenia cen omoków na kerzysć posiadaczy bydła.

Wydział krajowy przystępując do sprawozdania nad powyższem poleceniem, nadmienić musi najprzód z odwołaniem się do zeszłorocznego sprawozdania swego, iż jeszcze przed otrzymaniem powyższego polecenia wniósł pod dniem 10. listopada 1869. do l. 12.056 przedstawienie do c. k. Ministerjum skarbu, aby omoki, które stanowią nader cenny i pożądany artykuł

gospodarstwa krajowego, a których rozsprzedaż zastanowiono zupełnie z dniem ogłoszenia ustawy z dnia 7. czerwca 1868. Nr. 70 Dz. p. p., — tak jak dawniej jako sól do użytku bydła przeznaczona w całym kraju naszym ogólnie sprzedawane były.

Następnie zaś otrzymawszy powyższe polecenie w uchwale Sejmowej z dnia 12. listopada 1869. zawarłe, wniósł Wydział krajowy pod dniem 23. listopada 1869. do l. 14.578 ponowne przedstawienie do c. k. Ministerjum skarbu, aby w kraju naszym sprzedawano posiadaczom bydła omoki za połowę ceny soli kuchennej t. j. cetnar wagi wiedeńskiej w nieopakowanym stanie za cenę 2 zlr. 50 centów w. a.

Na obydwie te przedstawienia nasze nie otrzymaliśmy dotąd żadnego załatwienia ze strony c. k. Ministerjum skarbu.

Fundusz kultury krajowej.

Z funduszu tego wypłaciliśmy w roku 1869. tylko jedno stypendyum o rocznych 200 zlr. dla neznia weterynaryi, resztę dochodów użyto na pomnożenie majątku zarodowego.

Stan majątku wynosi po koniec 1869	47.307 zlr. 63 ct.
Zaległości czynne	4.946 „ 22 ¹ / ₂ „
„ bierne	5 „

Fundusze zapomogi z r. 1866. i 1868.

Czynności Wydziału w sprawach funduszków zapomogi z r. 1866. i 1868 są przeważnie kasowe i rachunkowe, a mianowicie odbieranie spłaconych rat i procentów, wypłata kuponów i wylosowanych obligacyj.

Dnia 1. marca r. b. odbyło się trzecie ciągnięcie obligacyj zapomogi z r. 1866. przyczem wyciągniętą została serya.

Gdy cała pożyczka podzieloną jest na 4 serye, więc odpada samo przez się losowanie czwarte, nastąpi tylko wypłata ostatniej seryi dnia 1. lipca 1871.

Zaległości funduszu z 1866. wynosiły po koniec lipca 1870.	151.560 zlr.
zaś funduszu z r. 1868.	15.655 „ 81 ct.

Na mocy umowy z c. k. Namiestnictwem, udzieliliśmy 16 stronom dłużnym drugą ratę do funduszu z r. 1868. odroczenia terminów, gdy się wykazały, iż należytości na czas zapłacić nie były w stanie.

Fundusz obwodowy Tarnowski.

Stan funduszu Tarnowskiego w kasie krajowej wynosił z końcem roku 1869.	1.532 zlr. 93 ct.
ulokowanych było	511 „ 33 ¹ / ₂ „

E. Sprawy drogowe.

Drogi krajowe (w ogólności).

W przedwstępnem załatwieniu polecenia Wysokiego Sejmu z d. 7. października 1869. względem przedłożenia projektu sieci najpotrzebniejszych dróg krajowych i planu pożyczki przeznaczonej wyłącznie na budowę tych dróg, zawezwał Wydział krajowy okólnikiem z d. 10. lutego 1870. l. 171 wszystkie Wydziały powiatowe tudzież Izby handlowe i Towarzystwa agromiczne do przedstawienia uzasadnionych wniosków, o ile i które drogi czy to ze względów publicznych w ogóle, lub ze względu na szczególny ruch handlowy i potrzeby gospodarcze krajowe do sieci dróg krajowych weielonemi być zasługują.

Oдноśne wnioski ze szkicami zebrane ostatecznie dopiero w połowie lipca r. b. wraz z nagromadzonemi dawniej materiałami, stanowią przedmiot systematycznego zestawienia.

Ze względu jednak na zbyt krótką obecną sesję Wysokiego Sejmu, nie przedstawia Wydział krajowy dotyczącego projektu odkładając przedłożenie to do stosowniejszej pory, przy czem też załatwienie dalszych poleceń Wysokiego Sejmu z 9. października i 9. listopada 1869. co do przekazanych Wydziałowi krajowemu petycji i wniosków względem uznania pojedynczych dróg drogami krajowemi nastąpi.

Zarazem wygotuje Wydział krajowy w myśl polecenia Wysokiego Sejmu, pozostający w ścisłym związku z powyższym projektem, projekt potrzebnych w Galicyi dróg rządowych, których budowy i utrzymywania kosztem Państwa domagać się należy.

Na mocy polecenia Wysokiego Sejmu z d. 7. października 1869. względem porozumienia się Wydziału krajowego z Radą powiatową, a względnie z odnośnemi gminami, czyli zaniechanej drogi Siwko-halickiej jako drogi powiatowej lub gminnej przyjąć nie zechcą, wezwał Wydział krajowy dotyczący Wydział powiatowy, ażeby sprawę powyższą Radzie powiatowej a ewentualnie Radom gminnym i obszarom dworskim dla powzięcia decyzji przedstawił.

W dopełnieniu polecenia Wysokiego Sejmu z 30. października 1869. udał się Wydział krajowy ponownie do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie zalegającej odpowiedzi kr. węgierskiego Ministerstwa w sprawie zwrotu kosztów budowy mostu na Dunajcu w Czorszynie i zażądał wszystkich dotyczących aktów w celu ostatecznego załatwienia tej sprawy.

Na mocy i w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 11. listopada 1869. zawezwał Wydział krajowy, Wydział powiatowy podhajecki względem zarządzenia budowy drogi gminnej z Podhajec do Horożanki i określił ze swej strony warunki co do konstrukcyi tej drogi, asygnując na tej podstawie pierwszą ratę przyzwołonej przez Wysoki Sejm subwencyi.

Na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z 11. listopada 1869. wystosował Wydział krajowy pod d. 27. czerwca 1870. odezwę do c. k. Prezydium Namiestnictwa, iżby w sprawie żądania Wydziałów powiatowych krakowskiego i chrzanowskiego, względem likwidacyi funduszków na drogi bite w okręgu Wielkiego Księstwa krakowskiego za czasów Rzeczypospolitej aż do r. 1853. składanych, albo samo przedstawienie do c. k. Ministerstwa skarbu o załatwienie sprawy tej w sposób odpowiadający uchwale Wyso-

kiego Sejmu wniosło, albo też Wydziałowi krajowemu odnośnych aktów celem wniesienia bezpośrednio powyższego przedstawienia udzieliło.

W skutek polecenia Wysokiego Sejmu z 11. listopada 1869. zażądał Wydział krajowy od wszystkich Wydziałów powiatowych, opartych na doświadczeniu wniosków względem reformy ustawy drogowej a na podstawie zebranych w tej mierze materiałów, przedstawi Wydział krajowy w swoim czasie Wysokiemu Sejmowi dotyczący projekt.

Utrzymanie dróg.

Ogólnie zaniedbany stan dróg krajowych w jakim je Wydział krajowy pod zarząd swój odebrał, nie mógł być w zupełności w ciągu jednego roku usuniętym, zwłaszcza gdy niektóre drogi okazały się tak zniszczonemi, iż częściowe ich przebudowanie nieodzownie jest potrzebnem.

Drogi do kategorii tej należące które poniżej wyliczamy, były przedmiotem licznych ze strony publiczności zażaleń, w obec jednak niemożności przebudowywania ich w roku bieżącym, byliśmy zmuszeni ograniczyć się na częściowych naprawach koniecznych do utrzymania komunikacyi, gruntowne przerobienie do przyszłego odkładając roku.

Przy utrzymaniu porządku dróg, niedostateczność dotacyi, brak zapasu materiału kamiennego, spóźnione w ogóle dostawy tegoż materiału na rok 1869., a w niektórych miejscach całkowity brak tej dostawy, nie dozwoliły stanu ich do stopnia jakby to było pożądanem polepszyć, w ogóle jednak polepszenie to jest widocznem i daje nadzieję, iż w ciągu roku przyszłego drogi krajowe stanowczo zostaną polepszone.

Przechodzimy do szczegółowego przedstawienia stanu dróg istniejących.

I. Okręg Krakowski.

1. Droga Prusko Szląska.

W ciągu roku zeszłego umiejętnem użyciem materiału konserwacyjnego i wykonanemi robotami stan tej drogi znacznie się polepszył. Obecnie zarządzono dostawę materiału konserwacyjnego na lat 3 w jednym roku, w zamiarze użycia części takowego na konieczne gruntowne naprawy, i pozostawienia reszty na drobniejsze poprawki, które w ciągu lat trzech, po zupełnem doprowadzeniu drogi do stanu należytego licznemi być nie mogą.

Dostawa ta jest już na ukończeniu a po jej użyciu droga wszelkim wymaganiom bez powiększenia zwykłego na utrzymanie wydatku odpowiadać będzie.

2. Droga z Czyżyn do Barana.

Na drodze tej równie jak na poprzedniej zarządzono dostawę trzechletniej konserwy w jednym roku. Stan jednak tej drogi, bardzo ożywiony

ruch na niej, a szczególnie zły gatunek kamienia w latach poprzednich używanego, nakazują przypuszczać, iż jakkolwiek użycie naraz trzechletniego materiału stan jej poprawi stanowczo, jednakże w latach następnych będzie koniecznem zarządzenie dostawy dodatkowej na utrzymanie.

3. Droga z Krakowa do Cła.

Część drogi tej zbudowana od dawna do wsi Mogiły, znajduje się prawie w tych samych co poprzednia warunkach. Dowóz trzechletniej konserwy stan jej w zupełności polepszy, zwłaszcza po robotach konserwacyjnych już w roku bieżącym i przeszłym wykonanych.

4. Droga z Słotwiny do Nowego Sącza.

Część tej drogi z Słotwiny a szczególnie z Brzeska do Tymowy jest jedną z najgorszych dróg krajowych w skutek złej budowy i zupełnie zaniedbanego utrzymania.

W roku przyszłym częściowa rekonstrukcja tej części będzie zarządzoną, obecnie wypracowują się plany i kosztorysy na przeprowadzenie tej roboty, w roku zaś bieżącym utrzymanie tej drogi ograniczy się na konieczne do utrzymania komunikacji naprawy.

Następna część z Tymowy do Kątów jest obecnie w budowie.

Dalej, część z Kątów do Łososiny zbudowana, tak pod względem wyboru kierunku, jak i pod względem wykonania jak najgorzej, utrzymuje się w stosunkowo dość dobrym stanie skutkiem małego na tej drodze ruchu i dobrej jakości materiału kamiennego.

Następna część przechodząca przez górę Just, obecnie się przebudowuje. Przebudowanie to zarządzane jeszcze przez Władze rządowe, w czasie ich zawiadywania drogami krajowymi, w roku bieżącym częściowo zostanie wykonanem, w roku zaś przyszłym zupełnie ukończonem.

Na pozostałej części, której stan stosunkowo jest dosyć dobry okazuje się potrzeba zbudowania mostu na Dunajcu i prawdopodobnie zmiany kierunku, w taki sposób, aby most nie pod Kurowem lecz pod miastem Zbyszycami zbudowawszy, połączyć drogę słotwińską z tarnowsko - niedziecką.

II. Okręg Sądecki.

5. Droga tarnowsko-niedziecka.

Droga ta nieukończona, rozpoczyna się w Posadowie. Pierwsza jej część pomiędzy Posadowem, a Nowym Sączem jest dosyć dobrą, wyjąwszy przejścia przez górę pod Dąbrową, gdzie częściowe przebudowanie będzie koniecznem.

Druga część między Nowym Sączem a Radezą, zwykłymi środkami i umiejętnem utrzymaniem do zupełnie dobrego stanu doprowadzoną być może. W roku bieżącym zarządzono roboty, w części już wykonane, w części rozpoczęte, które znacznie na polepszenie jej wpłyną, pozostała część pomiędzy

Radeżą i Krościenkiem jest najgorszą, tak dalece, iż miejscami rozpoznać trudno, czy droga była budowaną. Na tej części, w ciągu jednego roku wszystkich koniecznych do doprowadzenia jej do dobrego stanu robót wykonać nie podobna. W roku bieżącym zarządono je o tyle, o ile fundusze na ten cel przez Wysoki Sejm zawotowane pozwalały.

Prócz konieczności ogólnego polepszenia tej drogi, pozostaje jeszcze zbudowanie pod Radeżą mostu na Dunajcu. Wykonanie studyów przygotowawczych do budowy tego mostu, zostało poleconem i w roku przyszłym sama budowa prawdopodobnie będzie mogła być przeprowadzoną.

6. Droga z Krościenka do
Szczawnicy.

Droga ta niedawno zbudowana, dotąd w dosyć dobrym znajduje się stanie. Do zupełnego jej ukończenia koniecznem jest zbudowanie mostu na Dunajcu.

Studia przygotowawcze zostały wykonane pod Szczawnicą, w miejscu, gdzie obecnie jest urządzony przewóz. Z drugiej jednak strony miasto Krościenko, poparte przez Wydział powiatowy w Nowym Targu występuje z żądaniem, aby most nie pod Szczawnicą, lecz w mieście Krościenku był zbudowanym, i jednocześnie oświadcza gotowość przyłożenia się w pewnej mierze do wydatków budowy. Zmiana taka pociągałaby za sobą opuszczenie całej drogi z Krościenka do Szczawnicy przed kilkoma dopiero latami zbudowanej, i zbudowanie nowej na prawym brzegu Dunajcu. Jakkolwiek zmiana projektowana przez miasto Krościenko musiałaby pociągnąć za sobą zwiększenie wydatków, chcąc jednak przed ostateczną decyzją rzecz z największą zbadac dokładnością, poleciliśmy rozpoznanie jej tak pod względem technicznym jak i ekonomicznym na miejscu. W każdym razie po rozwiązaniu kwestyi podniesionej przez miasto Krościenko, roboty przygotowawcze natychmiast zostaną rozpoczęte, tak iż z wiosną przyszłego roku czy to pod Szczawnicą, czy pod Krościenkiem most zbudowanym zostanie.

7. Droga z Czorsztyna
do Zaborni.

Stan tej drogi jest średni, miejscami znacznych napraw wymagający, — które jeszcze w roku bieżącym dla braku funduszków nie mogą być przeprowadzone. Prócz tego w roku przyszłym na drodze tej zbudowane być muszą dwa większe mosty na Dunajcu pod Dębnem i Nowym Targiem.

8. Droga z Gorlic
do Koniecznej.

Pierwsza część tej drogi od Gorlic do Sękowej, w skutek robót w roku zeszłym i bieżącym wykonanych, znacznie została polepszoną. Druga od Sękowej do Ropicy ruskiej obecnie przebudowuje się w zupełności. Trzecia od Ropicy ruskiej do Małastowa częściowo tylko zbudowana. Części zbudowane, utrzymaniem starannem w ciągu roku zeszłego zostały polepszone, pozostałe oddane zostały w przedsiębiorstwo do wykończenia.

Następna część od Małastowa po za górę Magórę przebudowuje się na nowo. Przebudowanie to zostało rozpoczęte jeszcze przez Władze rzą-

dowe w czasie ich zawiadywania drogami krajowemi. W końcu ostatnia część od Magóry do granicy węgierskiej, potrzebuje w wielu miejscach gruntownej naprawy, a nawet rekonstrukcyi, co dopiero w roku przyszłym urządzonem być może.

III. Okręg Przemyski.

9. Droga z Jaroslawia do Bełzca.

Droga ta jest jedną z lepszych dróg krajowych, i za pomocą zwykłych środków utrzymania umiejętnie i pilnie użytych, w krótkce do zupełnie dobrego stanu może być doprowadzoną.

10. Droga z Sanoka do Dynowa.

Droga ta znajduje się w stanie średnim, wymaga jednak w kilku miejscach znaczniejszych napraw, zbudowania murów podtrzymujących, przebudowania zniszczonych mostów i t. p. Roboty te w części w roku bieżącym, w części w przyszłym zostaną wykonane.

11. Droga z Przemyśla do Sanoka.

Część pierwsza tej drogi w powiecie przemyskim położona, w roku przeszłym znacznie została poprawioną. Część następna leżąca w powiecie bireckim wymaga znacznych robót. Miejscami poprzerywana droga zupełnie nie istnieje. W innych niszczone są przez obsuwające się góry, kilkunastu rozmaitych rozmiarów mostów nie ma wcale, tak iż rzeczki przebywać należy, przejeżdżając przez wodę w bród i t. d. Obecnie wygotowuje się projekt na wykończenie tej części, i roboty jeszcze w roku bieżącym mają być rozpoczęte. Na tej części w roku zeszłym prawie żadnych robót konserwacyjnych nie wykonano dla zupełnego braku szutru. Toż samo powiedzieć można o części następnej, która jakkolwiek w stosunkowo lepszym stanie od poprzedniej, wymaga jednak znacznej poprawy, zwłaszcza na górze Słonnej, czego dla braku materiału, ani w zeszłym ani w bieżącym roku wykonać nie było można. Zapewniona obecnie dostawa, daje obecnie nadzieję, iż stan tej drogi w jesieni zostanie polepszony.

IV. Okręg Lwowski.

12. Droga ze Lwowa do Rohatyna.

Część tej drogi należy do liczby tych, które gruntownej naprawy, a raczej częściowego przebudowania warstwy wierzchniej wymagają. Część ta położona jest w powiecie lwowskim, i skutkiem długoletniego zaniedbania w utrzymaniu, złej budowy i użycia do konserwacyi najgorszego gatunku ka-

mienia doszła do zupełnego zniszczenia. W roku bieżącym pomimo powiększenia ilości szutru dla spóźnionej pory roku ograniczyć się musimy na częściowych reperacyach, w roku zaś przyszłym gruntowne naprawy zarządzymy. Część następna położona w powiecie bobreckim jest o wiele lepszą, ostatnia zaś w granicach powiatu rohatyńskiego zawarta, nie wiele pozostawia do życzenia.

13. Droga z Zimno-wody
do Hoszan.

W roku bieżącym w skutku nieprzyjaznej zimy, niezwykle uległa na wiosnę zniszczeniu. Szybko zarządzone środki zaradcze, pozwoliły utrzymać komunikację bez przerwy. Nadto zwiększona ilość materiału kamiennego dostawić się w roku bieżącym mającego, i zastąpienie kamieniolomu dostarczającego kamień zły innym odpowiedniejszym, pozwala się spodziewać, iż naprawy w jesieni wykonać się mające usuną złe stanowczo.

14. Droga Żółkiewsko-
Krystynopolska.

Część jej oddawna zbudowana między Żółkwią a Bojańcem, z wiosną roku przeszłego należała do liczby najgorszych dróg krajowych. Roboty w ciągu roku zeszłego wykonane, tak na polepszenie jej wpłynęły, iż stała się jedną z lepszych między drogami krajowymi.

V. Okręg Stanisławowski.

15. Droga z Bursztyna
do Stanisławowa.

Pracami w roku zeszłym wykonanemi, znacznie została poprawiona i nie wymaga w przyszłości nic prócz pilnego i umiejętnego utrzymywania.

Na drodze tej w r. 1868. została przebudowana jedna połowa mostu na Dniestrze w Haliczu.

W roku bieżącym przebudowuje się druga połowa tegoż mostu.

16. Droga z Sielca
do Zaleszczyk.

Pierwsza część tej drogi położona w powiecie stanisławowskim, znajduje się stosunkowo w dobrym stanie, przeciwnie część należąca do powiatu tłumackiego, wiele pozostawia do życzenia. W powiecie tym wykonano częściowe przebudowanie drogi, pozostałe jednak części w skutku niedotrzymania warunków umowy przez przedsiębiorców, częściowo nie zostały w roku przeszłym zasilone dostateczną ilością szutru. Przedsięwzięte obecne środki każą się spodziewać, iż tej jeszcze jesieni rozporządzać będziemy dostateczną do naprawy ilością szutru, który zły stan drogi usunąć dozwoli.

Pozostała część leżąca w powiecie horodeńskim, lepsza od poprzedniej, zwykłemi środkami konserwacyjnymi do zupełnie dobrego stanu doprowadzoną być może.

Na drodze tej dla zabezpieczenia mostu na Bystrzycy, wykonano w ciągu upłynionej jesieni i wiosny część dosyć znacznych robót wodnych, pozostała część jeszcze w ciągu roku bieżącego ma być ukończoną. Jeżeli te-
 rażniejsze wylewy części wykonanej robót tych nie uszkodzą, a zatem jeśli je przed zimą ukończyć będzie można, most na Bystrzycy zagrożony dotąd częstymi zmianami łożyska tej rzeki, zostanie na dłuższy czas zabezpieczony.

17. Droga z Tyśmienicy
 do Kołomyi.

Stan tej drogi jest średni, ruch na niej mały, nie ma zatem potrzeby użycia środków nadzwyczajnych, przeciwnie, zwykle utrzymanie przez lat parę pilnie przeprowadzone do zupełnej jej poprawy wystarczy.

VI. Okręg Tarnopolski.

18. Droga z Brzeżan
 do Złoczowa.

Miejscami zniszczona bardzo i zaledwie w roku przyszłym poprawy jej po przeprowadzeniu robót tegorocznych i na rok przyszły zamierzonych, spodziewać się można.

19. Droga z Brzeżan
 do Podwołoczysk.

Droga ta w niektórych jej częściach n. p. koło Kozowy i między Tarnopolem a Podwołoczyskami, zupełnie była zniszczoną. Na pierwszej z tych części zarządzono częściowe przebudowanie, na drugiej wykouano w ciągu roku zeszłego dostawę znacznej ilości kamienia za lata 1868. i 1869.; w roku bieżącym również dostawa potrzebnej ilości została zakontraktowana, tak iż mając do rozporządzenia znaczniejszą ilość materiału, mamy nadzieję w bieżącym jeszcze roku drogę do zupełnie dobrego doprowadzić stanu.

Na drodze tej zarządzono w roku bieżącym budowę mostu większych rozmiarów na rzece Gniczna w Stupkach.

20. Droga z Strusowa
 do Buczacza

Średniej dobroci, miejscami zniszczona, zwykłemi jeduak środkami w pewnym przeciągu czasu polepszoną być może.

21. Droga z Manasterzysk
 do Czortkowa.

Miejscami bardzo zniszczona w skutku zaniedbanego w dawniejszych latach utrzymania. W roku przeszłym dla braku materiału konserwacyjnego nie wiele można było polepszyć jej stan, tak iż praca około tego dopiero w roku bieżącym w rzeczywistości została rozpoczętą.

Na drodze tej, w mieście Buczaczu zarządzone budowę mostu kratowego o jednym wielkim przęśle. Most ten w roku bieżącym ma być ukończony.

VII. Okręg Zaleszczycki.

22. Droga z Tlustego do Buczacza.

Stan tej drogi stosunkowo jest zadawalniający, pilne ntrzymanie i zbudowanie potrzebnych murów podtrzymujących, polepszyć ją pozwolą.

Obecnie na tej drodze przebudowują się dwa większe mosty w mieście Jazłowcu położone.

23. Droga z Zaleszczyk do Skały.

Miejscami, zwłaszcza w części w powiecie zaleszczyckim położonej, wymaga znaczniejszych napraw, i zbudowania murów podtrzymujących i kanałów odpływowych.

Na części tej w roku przeszłym dla braku materiału konserwacyjnego mało zrobiono. Przeciwnie część w powiecie borszczowskim położona, znacznie została polepszoną.

24. Droga z Czortkowa do Skały.

Mało uczęszczana, znajduje się w stanie dosyć dobrym i w krótkce do zupełnie dobrego stanu doprowadzoną być może.

25. Droga z Krzyweza do Okopów.

Jest najlepszą z dróg w okręgu zaleszczyckim położonych, przez brak jednak materiału konserwacyjnego od czasu jej zbudowania, żadnego nie otrzymała zasilku.

W roku dopiero bieżącym dostawa szutru została zapewnioną, a po zużyciu powtórnej konserwy w roku przyszłym stan jej zupełnie zostanie polepszonym.

26 Droga z Kopeczyniec do Husiatyna.

Droga ta położona oddzielnie, nie dotykająca żadnej z dróg krajowych i bardziej do użytku miejscowych mieszkańców, niż ogólnie krajowego służąca, została na żądanie Wydziału powiatowego husiatyńskiego, temuż Wydziałowi w zupełny zarząd za ryczałtową roczną dotacją powierzona.

B. Przebudowania dróg.

W roku bieżącym w dwóch miejscach roboty około przebudowania dróg są prowadzone:

1. Na drodze z Słotwiny do Nowego Sącza przebudowanie części drogi przez górę Just przechodzącej. Przebudowanie to zostało jeszcze przez Władze rządowe zarządzanem i dotąd nie mogło być ukończonem.

Droga ta przez górę Just początkowo została przeprowadzona w kierunku prostym z takim spadkiem, iż po jej ukończeniu okazał się przejazd zwłaszcza w czasie zimy niepodobnym.

Władze rządowe, które budowę tę prowadziły, przed wykończeniem jeszcze pozostałej części drogi między Kątami a Tymową, uznały za konieczność natychmiast po zbudowaniu pierwszej drogi zarządzić jej przebudowanie.

Przebudowanic to niewątpliwie polepszy w ogóle tę drogę, dalekiem jest jednak od wymaganej dogodności i nadzwyczaj kosztownem.

Kierunku przez Władze rządowe obranego, na którym w znacznej części roboty ziemne i mosty już wykonano, całkowicie zmienić bez narażenia funduszu krajowego na znaczne straty nie było można, jednakże częściowa zmiana musiała być wprowadzoną z powodu, iż roboty ziemne prowadzone po obłazie góry, natrafiły na źródliska, które zupełnem zniszczeniem budującej się drodze groziły, a nawet wykończyć jej nie dozwalały.

W tem więc miejscu częściowa zmiana kierunku została zarządzoną.

Budowa ta w roku bieżącym zostanie przeprowadzoną o tyle, o ile wymaga miejscowość, aby komunikacya w czasie jesieni i zimy nie była utrudzoną. Pozostałe części w roku przyszłym zupełnie będą wykończone.

2. Częściowe przebudowanie drogi z Gorlic do Koniecznej.

Oprócz przerw, które nigdy nie były wykończone lub częściowemu przez wylewy wód uległy zniszczeniu, na drodze tej dwie części nieodzownie przebudowane być musiały.

Pierwsza między wsią Sękową a Ropicą ruską, — zbudowana pierwotkowo po obłazie góry, przez obsunięcie się takowej, zupełnemu uległa zniszczeniu i innym musiała być przeprowadzona kierunkiem, druga przez górę Magóra przechodząca, znajdowała się w tem samym co góra Just położeniu, to jest, droga zbudowana została z takimi spadkami, iż się okazała prawie do użytku niezdatną. Już Władze rządowe niedogodność tę dostrzegły i rozpoczęcie robót zarządziły.

Roboty jednak nie zostały ukończone, i w znacznej części uległy zniszczeniu. W roku bieżącym po wypracowaniu szczegółowego projektu, całe przebudowanie obu tych części równie jak wykończenie przerw w drodze istniejących oddano w przedsiębiorstwo. Roboty w połowie, w roku bieżącym będą wykonane, w roku zaś przyszłym zupełnie zostaną ukończone.

C. Nowe budowy.

1. Droga z Krakowa do Cła (Lubelska).

Część tej drogi od wsi Mogiły do granicy Królestwa Polskiego prowadząca, długości jedna mila i 1.136 sążni, projektowana od dawna, dotąd nie była wykonaną.

W roku dopiero przeszłym, budowę jej rozpoczęto. Obecnie roboty ziemne już prawie zostały ukończone, mosty potrzebne wkrótce zostaną wykończone, wreszcie dowóz kamienia na nasypkę szabrową postępuje szybko, tak iż w jesieni roku bieżącego cała droga zostanie wykończoną, i do użytku publiczności oddaną.

2. Droga z Słotwiny do Nowego Sącza, część między Tymową a Kątami.

Droga z Słotwiny do Nowego Sącza, zbudowaną została w dwóch nie połączonych z sobą częściach: od Słotwiny do Tymowy, i od Nowego Sącza do Kątów. Budowa pozostałej części została już zarządzoną przez Władze rządowe, postawiono 22 mosty drewniane i roboty ziemne rozpoczęto. Po bliższem zbadaniu, okazała się potrzeba zmiany kierunku przez Rząd projektowanego dla zbyt przykrych spadków.

Po zaprowadzeniu tej zmiany w roku przeszłym roboty rozpoczęto. Obecnie roboty ziemne i dowóz kamienia są na ukończeniu, tak iż droga ta prawdopodobnie przed zimą zostanie w zupełności ukończoną. Niektóre jednak z mostów przez Władze rządowe zbudowanych, okazały się zbyt słabymi, tak iż ustępują pod naciskiem ziemi, i przebudowanie ich będzie musiało być zarządzonem.

3. Droga z Dębicy do Nadbrzezia.

Część tej drogi, pomiędzy Dębicą a Mielcem położona, 4 mil długości wyposząca, w małej części rozpoczęta przez komitety powodziowe w r. 1861, w roku zeszłym i bieżącym zupełnie została wykończoną, tak iż obecnie między Dębicą a Mielcem bez żadnej przerwy komunikacja jest zapewnioną.

Inna część pomiędzy Tarnobrzegiem a Machowem, pół mili wynosząca, w roku zeszłym została wykonaną.

Obecnie zostały oddane w przedsiębiorstwo roboty ziemne na całej przestrzeni od Mielca do Machowa, to jest do połączenia obu części już zbudowanych — i dostawę kamienia na wierzchni pokład zakontraktowano.

Roboty w części w roku bieżącym, w części w przyszłym zostaną wykonane.

Pozostaje do wykonania część ostatnia między Tarnobrzegiem a Nadbrzeziem, nad Wisłą naprzeciw Sandomierza położoną wioską. Na tej części w roku bieżącym wykonane będą studia do wygotowania projektu potrzebne, a prawdopodobnie w roku przyszłym roboty zostaną rozpoczęte.

4. Droga z Żółkwi
do Krystynopola.

Część tej drogi od Bojańca do Wielkich Mostów, w roku przeszłym została przeznaczoną do budowy. Roboty rozpoczęte w roku przeszłym, w bieżącym zostaną ukończone. Na całej tej przestrzeni 1 milę i $\frac{1}{4}$, wynoszącą, roboty ziemne ukończono, mosty potrzebne zbudowano, i dostawiono połowę potrzebnej ilości kamienia. Jedna ćwierć mili od Bojańca do Stanisławki, już została zupełnie wykończoną, wykończenie następnej ćwierci zarządzono obecnie, następne zaś w miarę postępu dowozu kamienia wykończyć się będą. Budowa ta napotyka trudność w dalekim dowozie kamienia. Brak tego materiału starano się zastąpić wynalczionym w pobliżu żużlem po dawnych hutach żelaznych pozostałym, zaledwie jednak kilka set przyz tego materiału uzyskać było można.

5. Droga z Śniatyna
do Horodenki

Budowa tej drogi została rozpoczętą i oddaną w przedsiębiorstwo przez Władze rządowe jeszcze w r. 1864. Od tego czasu prowadzona z przerwami, w sposób bezładny tak pod względem administracyjnym i rachunkowym, jak i pod względem technicznym, dotąd zaledwie w połowie została przeprowadzoną. Projekt rządowy ograniczał się na pokryciu istniejącej już drogi pokładem kamiennym, w części jednak dotąd nie wykończony, znajdowały się spadki tak gwałtowne, iż złagodzenie ich okazało się koniecznym.

Zarządziliśmy zatem na tej części, wykonanie robót ziemnych wedle wypracowanego przez inżyniera projektu.

Roboty te z wiosną roku przyszłego zostaną ukończone, a przez ten czas dostawa kamienia również się ukończy, tak iż w roku przyszłym budowa ta przez lat 7 ciągnąca się, niewątpliwie do końca doprowadzoną będzie.

6. Droga z Iwania
do Mosorówki.

Budowa tej drogi, również przed kilkoma latami przez Władze rządowe rozpoczętą została. Prowadzona jednak środkami konkurencyjnymi, bardzo powoli postępowała, tak, iż nawet części już rozpoczęte prawie zupełnie przed wykończeniem uległy zniszczeniu, i na nowo budowane być muszą.

Projekt pierwotkowy również musiał być dla zbyt ostrych spadków zmieniony.

W roku bieżącym budowę całej tej drogi 1. milę 1.675 sążni długości mającej, oddano w przedsiębiorstwo. Roboty w połowie w roku bieżącym, w drugiej połowie w roku przyszłym zostaną wykonane.

D. Projekta dróg.

W roku bieżącym następne projekta dróg będą wygotowane:

1. Droga Dębicko-nadbrzeziańska. Część jej ostatnia od Tarnobrzega do Nadbrzezia, wsi położonej nad Wisłą na przeciw Sandomierza.

Część ta, w roku przeszłym została przez Wysoki Sejm za drogę krajową uznaną. Obecnie poleciliśmy wykonać na niej przygotowawcze studia techniczne, w ciągu zaś zimy projekt będzie wygotowany, tak iż jeżeli fun-

dusze, i postęp robót na poprzedzających częściach tej drogi dozwolą, roboty na tej ostatniej w roku przyszłym rozpoczęte być mogą.

2. Droga Tarnowsko-niedziecka.

Droga ta jak to już poprzednio wspomnieliśmy, nie była nigdy wykończoną. Od Posadowy, gdzie się obecnie część budowana kończy, do Wojnięża, gdzie z drogą rządową do Tarnowa prowadzoną ma być połączona, pozostaje drogi niebudowanej około mil 4. Nadto kierunek tej drogi nadzwyczaj niedogodny, przecinający bowiem kilkadziesiąt razy rzekę Paleśnicę, dotąd stanowczo nie jest oznaczony i po bliższym rozpoznaniu może zupełnie będzie musiał być zmienionym. Obecnie wykonywują się studia techniczne przygotowawcze na gruncie. W ciągu zimy projekt przygotowanym, a z wiosną roboty rozpoczęte być mogą.

3. Droga z Halicza do Monasterzysk.

Budowa drogi tej, jeszcze przed dwoma laty uznanej przez Wysoki Sejm za drogę krajową, dotąd jeszcze dla braku projektu rozpoczęta być nie mogła. Nadto okazała się potrzeba wystudowania drugiego kierunku nie wprost z Halicza do Monasterzysk prowadzącego, lecz łączącego się pod Bolszowcem z drogą krajową Stanisławowsko-bursztyńską. Studya w tym kierunku zostały zarządzone i obecnie projekt szczegółowy jest na ukończeniu. Roboty zaś z wiosną roku przyszłego rozpoczęte zostaną.

4. Droga z Borszczowa do Krzyweza.

Droga ta zaprojektowana przez Władze rządowe, po bliższym rozpoznaniu na gruncie, okazała się co do obranego kierunku nadzwyczaj niedogodną i kosztowną z powodu konieczności zejścia ze strony góry w samym mieście Borszczowie, i przebycia dwóch prawie prostopadłych na kilkadziesiąt sążni wysokich gór pod Krzywezem. Dla uniknięcia tych niedogodności wykonany został inny projekt, przeszkody powyżej wskazane omijający.

Obrany w tym projekcie kierunek, rozpoczynał się od drogi krajowej ze Skąły do Zaleszczyk prowadzącej o 500 sążni po za miastem Borszczowem, i dochodził do drogi krajowej z Krzyweza do Okopów idącej również o 500 sążni po za miastem Krzywezem. W ten sposób oba te miasta drogą budowaną byłyby połączone, a wszystkie trudności położenia i kształtów gruntu zostałyby ominięte.

Gdy jednak Wydział powiatowy borszczowski, taką zmianę kierunku uważał za niekorzystną dla okolicy, i wskazywał inny pośredni między kierunkiem przez nas i przez Władze rządowe obranym, chcąc rzecz dokładnie na podstawach danych technicznych zbadać, poleciliśmy wykonanie studyów na gruncie w kierunku przez Wydział powiatowy borszczowski wskazanym. Tym sposobem dwa projekta zostaną sporządzone, i ten który dla funduszu krajowego korzystniejszym się okaże, wybranym być może.

Zarząd dróg krajowych.

.|: Alegat 11.

Na mocy uchwalonego w roku zeszłym etatu służby dróg krajowych — zamianował Wydział krajowy siódmego inżyniera okręgowego i uzupełnił liczbę konduktorów i droźników.

Rozporządzeniem z dnia 8. marca 1870. l. 15.079|69 wydaliśmy nową instrukcję, opartą na uchwalonych przez Wysoki Sejm przepisach administracyjnych z 15. września 1868. Instrukcja ta, jak alegat .|: przynosi wszelkie czynności administracyjne w zupełności na Wydziały powiatowe.

W celu zaś uproszczenia i ułatwienia zarządu dróg krajowych uskuteczniiono podział administracji dróg pomiędzy Wydziały powiatowe na zasadzie, ażeby każda droga krajowa przez jeden tylko Wydział powiatowy administrowaną była, i dla tego odjęto na mocy §. 3. ust. organizacyjnej z 15. września 1868. zarząd dróg Wydziałom powiatowym, w których obrębie nieznaczna tylko część drogi jest położoną a oddano temu Wydziałowi, w którego okręgu większa część drogi się znajduje.

Podział ten jednak nie odnosi się do spraw dotyczących policyi drogowej, sadzenia i pielęgnowania drzew okolo drogi, oznaczenia okręgów i porządku w jakim gminy w myśl §. 21. ust. drog. powołane być mają do uprzątania zasp śniegowych i naprawy szkód elementarnych, i w ogóle spraw, które właściwy Wydział powiatowy jako Władza autonomiczna z mocy ustaw krajowych załatwiać obowiązany. Również pozostawiliśmy prawo przedstawiania inspektorów dla drogi w obrębie powiatu położonej i sprawy mytnicze właściwym Wydziałom powiatowym.

Odrębny zarząd tak administracyjny jak techniczny, ustanowiono dla drogi krajowej Dembica-Nadbrzeziańskiej, którą Wydział powiatowy mielecki w całości zawiaduje, a budową osobny niezawisły od inżyniera technik kieruje.

Zarząd drogi Husiatyn - kopeczynieckiej poruczyliśmy Wydziałowi powiatowemu husiatyńskiemu za rocznym ryczałtem.

Osobnemi rozporządzeniami unormowano postępowanie na wypadki zarządzenia okolo drogi robót nie cierpiących zwłoki. W tym celu oznaczono na podstawie wniosków Rad powiatowych stałe okręgi i ustanowiono ceny miejscowe. Asygnowaliśmy także odpowiednie zaliczki na podobne nagłe roboty, jakoteż na zwyczajne roboty okolo utrzymania dróg.

Przepisaliśmy Wydziałom powiatowym normę postępowania w sprawach wywłaszczenia kamieniołomów.

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z 3. października 1869. zarządził Wydział krajowy w kasach ścisłą ewidencję co do wpłat czynszów dzierzawnych, a dla dogodności publicznej wydał Wydział krajowy dla użytku władz autonomicznych, jako też interesowanych stron w osobnem zestawieniu obowiązujące przepisy co do uwolnicń od opłaty myta, jakoteż o stosunkach dzierżawców względem publiczności.

Dażyliśmy do uzyskania jak najkorzystniejszego dochodu z myt, a skutkiem będzie dochód ten w roku 1870. wynosić . 119.075 złr. 88 ct. więc o 11.665 „ 47 „
większy niż w roku 1869.

Drogi powiatowe.

Dla braku dostatecznych funduszków stan dróg powiatowych nie podniósł się wcale.

Żałować należy, iż ustawy o mytach sankcyi najwyższej nie uzyskały, dochód bowiem z myt służyć by przynajmniej mógł do uchronienia od ruiny dróg już istniejących.

Podnieść jednakże wypada, iż niektóre powiaty z prawdziwym wyteżeniem sił, już to opłatę dodatku do 14°/₁₀, już to zaciąganiem pożyczki dążą do utworzenia funduszków na budowę dróg powiatowych. Wydział krajowy uwzględniał też głównie przy rozdzielaniu subwencyi te powiaty, które przyczyniając się ile możności własnymi środkami, dały dowód swej troskliwości około zakładania dróg.

Z przeznaczonych przez Wysoki Sejm dotacyi na subwencye dla dróg powiatowych, udzielono w roku 1869.

dla powiatu	Brzeskiego	300 zhr.
"	"	Chrzanowskiego	1.000 "
"	"	Drohobyckiego	2.000 "
"	"	Jasielskiego	1.200 "
"	"	Krakowskiego	1.000 "
"	"	Limanowskiego	2.500 "
"	"	Nowosądeckiego	1.500 "
"	"	Nowotargskiego	1.000 "
"	"	Ropczyckiego	1.000 "
"	"	Rzeszowskiego	1.000 "
"	"	Tarnowskiego	1.000 "
"	"	Zywieckiego	.	:	.	.	.	1.500 "
								<u>Suma 15.000 zhr</u>

w roku 1870.

dla powiatu	Bocheńskiego	500 zhr
"	"	Chrzanowskiego	500 "
"	"	Grzybowski	2.500 "
"	"	Jasielskiego	1.500 "
"	"	Kosowskiego	3.000 "
"	"	Nowosądeckiego	1.500 "
"	"	Liskiego	2.000 "
"	"	Sanockiego	2.500 "
"	"	Wielickiego	1.000 "
								<u>Suma 16.500 zhr.</u>

Drogi gminne.

Opieszalność ze strony Zwierzchności gminnych, niemniej wątpliwość wypływająca z niedokładnego określenia w §. 12. ust. drog. prestacyi gmin i obszarów dworskich do dróg gminnych są powodem częstej ingerencyi Wydziału krajowego w sprawach tych dróg i licznych utyskiwań publiczności w organach publicznych na zły stan takowych.

Zaradzić zlemu można będzie tylko przez zupełną reformę ustawy, a w szczególności przez połączenie w jednej ręce władzy kontrolującej z władzą egzekucyjną.

Z dotacyi na subwencye dla dróg gminnych udzielono w roku 1869.

na drogę	Weldzirska	6.080	złr.	
"	"	Jaroslaw-pruchnicka	2.000	"	
dla gminy	Łnki	500	"	
"	"	Podobina	400	"	
"	"	Sokołowa	250	"	
"	"	Batowie	200	"	
"	"	Gniczna	1.000	"	
"	"	Bortnik	500	"	
"	"	Mościsk	1.070	"	
dla dróg gminnych w powiecie	Brzozowskim	2.000	"	
"	"	"	"	Kolbuszowskim	.	.	1.000	"	
								Suma 15.000	złr.

w roku 1870.

dla dróg gminnych w powiecie	Bireckim	2.000	złr.	
"	"	"	Zaleszczyckim	.	.	.	1.000	"	
"	"	"	Brzeskim	.	.	.	1.000	"	
"	"	"	Lwowskim	.	.	.	2.000	"	
"	"	"	Kolbuszowskim	.	.	.	1.500	"	
"	"	"	Nowosądeckim	.	.	.	2.000	"	
"	"	"	Samborskim	.	.	.	3.000	"	
na drogę gminną	Weldzirska	800	"	
"	"	"	Pruchnicka	.	.	.	1.000	"	
"	"	"	z Podhajec do Horożanki	.	.	.	5.000	"	
"	"	"	z Sędziszowa do Kolbuszowy	.	.	.	1.000	"	
"	"	"	z Brzeżan do Rohatyna	.	.	.	500	"	
"	"	"	z Romanowa do Świerza	.	.	.	300	"	
dla gminy	Ulanowa	1.000	"	
"	"	Buska	500	"	
"	"	Mikuliniec	500	"	
"	"	Zgórska	200	"	
"	"	Poręby wielkiej	500	"	
"	"	Artyszczoza	2.000	"	
"	"	Poronina	200	"	
"	"	Jablonowa	1.000	"	
								Suma 27.000	złr.

F. Sprawy sanitarne.

O nadzorach nad szpitalami powszechnymi i o Radach szpitalnych.

Mówiąc już wyżej o uchwałach sankeyonowanych, wspomnieliśmy że uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 23. października 1869. r. ustawy :

- a) o nadzorach nad szpitalami powszechnymi, — i
- b) o Radach szpitalnych, — uzyskały pod dniem 12. grudnia 1869. r. sankcyę najwyższą.

Ustawy te ogłoszone „Dziennikiem ustaw krajowych“ z d. 22. stycznia 1870., obowiązują z dniem 6. lutego r. b.

Dotychczas nie możemy jeszcze mówić o skutkach nadzoru, przyznanego Wydziałowi krajowemu na mocy tych ustaw, a to z przyczyny, iż w wykonaniu tego nadzoru byliśmy dotąd wstrzymani z powodu niepełnego ukonstytuowania się Rad szpitalnych, na ogół bowiem 21 szpitali powszechnych w kraju, mamy dotąd wiadomość o Radach szpitalnych 1. w Białym, 2. w Bochni, 3. w Brzeżanach, 4. w Drohobyczu, 5. w Jaśle, 6. w Przemyślu, 7. w Rzeszowie i 8. w Nowym Sączu, gdzie takowe dopiero w najświeższej chwili ukonstytuowały się — zaś ukonstytuowania się reszty 13 stu oczekujemy właśnie jako lada chwilę nastąpić mającego.

O szpitalu powszechnym w Stambule.

Według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 24. grudnia r. z. do l. 58.494 J. E. p. Minister spraw wewnętrznych, na podstawie odnośnych uchwał sejmowych z krajów, w Radzie Państwa reprezentowanych, — uznał austriacko-węgierski szpital narodowy na Gałacie w Konstantynopolu za zakład powszechny i publiczny, — w skutek czego względem kosztów leczenia tamże krajowców, obowiązuje ustawa krajowa z dnia 19. listopada 1868. r. Rozporządzenie powyższe względem naszego kraju, zasada się na uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 28. września 1869. r.

O przeniesieniu kosztów sanitarnych na skarb Państwa.

Mając sobie uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 26. października r. z. przekazane wygotowanie projektu względem przeniesienia na skarb Państwa kosztów szczepienia ospy i kosztów sanitarnych, preliminowanych dotąd w rubr. IV. i V. funduszu krajowego, — zajęliśmy się przedewszystkiem zebraniem wiarygodnych dat statystycznych, zmierzających do wykazania z jakiego tytułu i w jakich kwotach (według obliczenia z kilku lat) obciążają pomienione koszta, roczne budżeta funduszy krajowych innych krajów, reprezentowanych w Radzie Państwa. Dla przyczyn od Wydziału krajowego niezawisłych, zadanie to dotychczas nie mogło być załatwionem.

O kształceniu akuszerok
wiejskich.

Sprawa kształcenia akuszerok wiejskich, jako już w zeszłorocznym sprawozdaniu naszym mieliśmy sposobność przedstawić, podniesioną została we wrześniu 1868. r. wnioskiem Dra Kralczyńskiego, ażeby przy klinikach położonych we Lwowie i Krakowie utworzono 5 do 6 miesięczne zimowe kursa praktycznej akuszeryi dla wieśniaczek, umiejących czytać i pisać, a utrzymywanych kosztem Reprezentacyi powiatowych.

Przeważna część Rad powiatowych w zachodniej i znaczna część w wschodniej części kraju — oświadczyła się z chęcią wysyłania po jednej lub dwóch uczennic z swego powiatu, przeznaczając po 100 zlr. przez lat dziesięć na utrzymanie jednej przez cały kurs.

W skutek nie przychylniej opinji krakowskiego Wydziału lekarskiego, który się oświadczył przeciw urzadzeniu takich osobnych kursów, odstąpiliśmy od starania się o takie kursa w Krakowie i ograniczyliśmy się w odezwie do c. k. Namiestnictwa z dnia 2 czerwca r. b. na popieraniu urzadzenia takich osobnych kursów we Lwowie. Dotąd nie otrzymaliśmy żadnej na naszą odezwę odpowiedzi.

G. Sprawy policji krajowej.

Żandarmerya.
Wydatki kwaterunkowe.

Posterunek żandarmeryjny w Pysznicy, przeniesiono z powodu braku pomieszczenia w Pysznicy, do Rudnik.

Nowe posterunki żandarmeryjne zaprowadzone zostały w Dubiecku, Jabłonowie i Wielopolu.

Przez zaprowadzenie posterunku w Dubiecku, powiększono etat krajowej komendy żandarmeryjnej o jednego naczelnika posterunku niższej płacy i jednego żandarma; dla skompletowania zaś tego posterunku uszczuplono posterunki w Niżankowicach i w Mościskach o jednego żandarma.

W Jabłonowie składa się nowy posterunek z naczelnika niższej płacy i trzech żandarmów. Prócz tego zaś pomnożono posterunek w Kołomyi o jednego żandarma.

W Wielopolu składa się nowo utworzony posterunek z jednego naczelnika niższej płacy i trzech żandarmów. — Wskutek tych nowo utworzonych posterunków, podniósł się etat krajowej komendy żandarmeryi o cyfry powyżej wymienione.

Wreszcie odezwą z d. 26. lipca 1870. do l. 9.768, zawiadomiło nas c. k. Prezydium Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo obrony krajowej re-skryptem z 14. lipca r. b. zwiększyło dalej dotychczasowy etat żandarmeryi krajowej o 36 ludzi, upoważniając Szefa c. k. Namiestnictwa do utworzenia nowych posterunków lub wzmocnienia już istniejących stosownie do potrzeby.

C. k. Prezydium Namiestnictwa postanowiło w moc powyższego postanowienia, utworzyć jak na teraz nowe posterunki żandarmeryjne w Majdanie w powiecie kolbuszowskim, w Uścirykach w powiecie kossowskim

i w Borysławiu w powiecie drohobyckim; pierwsze dwa posterunki o jednym komendancie i trzech żandarmach, ostatni zaś o jednym komendancie i czterech żandarmach.

Fundusz policyi krajowej
(zakłady poprawy).

W zakładzie poprawy dla mężczyzn i kobiet nie zaszły żadne zmiany. Stan korekcyonistów i funduszu policyjnego, zamieszczamy szczegółowo w budżecie krajowym.

II. Sprawy wojskowe.

Pobór do wojska, współdziałanie Rad powiatowych przy rekrutacji i t. p.

Odwolując się do zeszłorocznego sprawozdania naszego, donosimy, iż pod d. 6. grudnia 1869. do l. 12.172 wnieśliśmy przedstawienie do c. k. Prezydium Namiestnictwa, aby delegatom Rad powiatowych przy komisjach rekrutacyjnych, stanowczy udział i wpływ przyznanym został, wykazując zarazem, iż instrukcja ministeryalna odnosząca się do wykonania ustawy wojskowej nie jest zgodną z duchem tej ustawy.

C. k. Namiestnictwo odezwą swoją z dnia 19. marca 1870. do l. 7.987 wyraziło zdanie swoje, że niebyło jeszcze czasu do osądzenia czy najświeższa instrukcja jest wadliwą? lub źle wykonywaną? że delegaci powiatowi mogą mieć znakomity wpływ na pobór wojskowy, gdyż instrukcja uznaje ich za rzeczoznawców i świadków postępowania poborowego, dla tego też stanowczy udział delegatów powiatowych jest niepotrzebnym i przyczyniłby się tylko do zawikłania sprawy rekrutacyjnej, że jednakże Wydział krajowy wnioski swoje co do zmian instrukcji sformułować powinien, ażeby te wnioski wyższej Władzy ministeryalnej przedłożone być mogły.

Wydział krajowy w odezwie swej z d. 30. lipca 1870. do l. 4.299 do c. k. Prezydium Namiestnictwa wystosowanej, wykazał najprzód:

- I. a) że instrukcja ministeryalna o ile nie jest zgodną z duchem ustawy wojskowej, w administracyjnej drodze zmienioną być powinna;
- b) że przyznany obecnie tą instrukcją udział delegatów powiatowych przy komisjach rekrutacyjnych równa się zeru, gdyż stanowisko ich może być zredukowanem do najpodrzędniejszej roli niemych świadków, którzy o nie pytani nie bywają, sami zaś żadnego głosu zabierać nie mogą, nie mają prawa wglądania w akta rekrutacyjne, zatem też nie są nawet w położeniu wywierania jakiegokolwiek kontroli, gdyż o niezem z aktów przekonać się nie mogą i całą swoją informację tylko na domysłach lub domniemywaniach opierać mogą.
- c) że stanowczy udział delegatów powiatowych leży w duchu ustawy wojskowej a mianowicie w jej §§. 17., 32., i 34.; że wreszcie przyznanie tego stanowczego wpływu dla delegatów powiatowych będzie nie tylko dla ludności ale oraz i dla c. k. Rządu bardzo przydatnem i korzy-

stnem, gdyż będzie to pierwszym i najważniejszym krokiem, aby wszystkie przepisy obszernej instrukcyi ministryalnej, w miarę nabytych doświadczeń jak najodpowiedniej zregulowane być mogły. Do tego niezbędne jest potrzebnem ciągle, dłuższe, osobiste i praktyczne zapatrywanie się na sposób wykonywania przepisów, a delegaci powiatowi stojąc na bezstronnem stanowisku i jako obeznani z miejscowymi stosunkami mogą tu oddać wielkie przysługi.

Następnie sformułowaliśmy wnioski nasze co do zmian §§. 54. 56. i 62. instrukcyi ministryalnej i zastrzeżliśmy stanowisko delegatów powiatowych w ten sposób: iż jako istotni członkowie komisji rekrutacyjnych powinni mieć najdokładniejszą informację i kontrolę, z prawem wglądu we wszystkie akta rekrutacyjne i z prawem zabierania stanowczego głosu przy komisji rekrutacyjnej.

Na wypadek, gdyby polityczni i wojskowi naczelnicy komisji rekrutacyjnej, wzbraniłi się przychylić do zdania delegatów powiatowych, mieliby ci ostatni prawo żądania: aby ich głos do stosownych aktów zapisanym i wyższej Władzy do rozpoznania i orzeczenia przedłożonym został.

Delegaci powiatowi mieliby prócz tego prawo czynienia ogólnych uwag nad postępowaniem komisji rekrutacyjnej, tudzież prawo stawiania wniosków co do zmiany lub uregulowania pojedynczych przepisów instrukcyi ministryalnej, a wszystkie uwagi, zarzuty lub wnioski delegatów powiatowych mają podlegać rozpoznaniu i załatwieniu wyższych lub w razie potrzeby i najwyższych Władz rządowych, cywilnych i wojskowych.

Przy reklamacyach o czasowe uwolnienie od wojska, które decyduje c. k. starosta lub burmistrz, mają mieć delegaci powiatowi prawo wnoszenia zarzutów, to jest: stanowisko ich będzie zrównane ze stanowiskiem wojskowych naczelników komisji rekrutacyjnej.

Przy podaniach o zwolnienie od obowiązku służenia czynnego w szeregach armii (Enthebung von der Präsenz-Dienstpflicht), które rozstrzygają wojskowi naczelnicy komisji rekrutacyjnej, mają mieć delegaci powiatowi prawo wnoszenia zarzutów, t. j. stanowisko ich będzie zrównane ze stanowiskiem c. k. starosty.

Wreszcie w wypadku w §. 34. ustawy wojskowej wyszczególnionym, gdyby wojskowi naczelnicy komisji rekrutacyjnej wzbraniłi się przyjąć rekruta, mieliby delegaci powiatowi prawo odsyłania rekruta do superrewizyi przed nadkomisją rozpoznawczą, to jest: stanowisko delegatów zrównaemy zostało ze stanowiskiem c. k. starosty.

II.

Zamieściliśmy zdanie nasze co do środków zaradczych, jakie zarządzić by wypadło w tym celu, aby izraelici nie usuwali się od obowiązku wojskowego, a mianowicie zawezwaliśmy krajową Władzę polityczną o zarządzenie najściślejszej i najdokładniejszej kontroli co do metryk żydowskich, tudzież o zarządzenie instrukcyi dla naczelników gminnych, którzy działając przy rekrutacji w poręczonym zakresie, wszystkich popisowych bez różnicy wyznania dokładnie znać powinni. W tym celu mają oni nie tylko co do chrześcian ale również i co do żydów policyę co do obcych w gminie odpowiednio wykonywać i w ciąglej ewidencji co do żydów do gminy przy-

należnych lub też nieprzynależnych lecz w gminie przebywających utrzymywać, gdyż tylko tym sposobem sporządzać mogą spisy obowiązanych do wojska z należytą dokładnością wszystkich popisowych bez różnicy wyznania obejmujące.

III. Wykazaliśmy szkodliwe skutki, jakie wypływają dla ludności naszej rolniczej przy obecnym wykonywaniu poborów wojskowych, a mianowicie iż powoływają naraz wszystkich popisowych z całego okręgu odstawczego do komisji rekrutacyjnej. — Popisowym towarzyszą nie tylko interesowane rodziny, ale oraz i wszystkie zwierzchności gminne z całego powiatu odstawczego. Cała ta ludność nagromadzona w jednym mieście, czekać musi kolei stawiania się i traci przy tem kilkanaście dni bezczynnie, walając się po kątach, demoralizując się i ekspensując ostatni grosz wśród wiosennego przednowku i naglących robót rolniczych około zasiewów.

Dla usunięcia tych dotkliwych strat, proponowaliśmy: aby komisya rekrutacyjna odbywała swe czynności w kilku znaczniejszych miejscowościach powiatu odstawczego, tudzież aby powoływano popisowych gminami przed komisję rekrutacyjną. Ostatni punkt dałby się osiągnąć przez rozdzielenie aktu stawiania się od aktu asenterunku i przez zmianę odpowiednią instrukcyi. — Obydwa zaś wnioski mogłyby być uwzględnione w drodze administracyjnej.

IV. Wykazaliśmy dalej, iż ustanowiony §. 31-ym ustawy wojskowej termin do rekrutacyi od d. 1. kwietnia do końca maja, nie odpowiada stosunkom kraju naszego rolniczego, gdyż przypada właśnie na czas zasiewów i wszystkich rolniczych prac wiosennych.

Zawezwaliśmy więc c. k. Prezydym Namiestnictwa, ażeby przedstawiło Władzy ministeryalnej wniosek na zmianę §. 31. ustawy wojskowej, według której zmiany przypadłaby w kraju naszym termin do zwyczajnego poboru wojskowego na czas od 15. lutego do końca marca.

V. W końcu oświadczyliśmy zdanie nasze, iż ustanowiona reskryptem c. k. Ministerstwa stanu z d. 15. marca 1861. do l. 2.178|588 taxa, pobierana przez proboszczów i rabinów za wydawanie wywodów familijnych na cele reklamacyi względem uwolnienia od służby wojskowej, beżwzględnie zniesioną być powinna: — gdyż przepis ów obraca się właśnie na największą niekorzyść rzeczywiście ubogich, narażając ich na zwłokę w reklamacyi i na szkodliwe skutki z tąd wypływające.

Zresztą wszystkie podania i rekursa w sprawach reklamacyjnych i w ogóle rekrutacyjnych nic podlegają i tak już stemplowi ani żadnej należytości.

O rezultacie ostatecznym powyższych wniosków naszych, przedłożymy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie w czasie odpowiednim.

Wreszcie wspomnieć musimy, iż wezwaliśmy pod d. 14. marca 1870. do l. 1.953 c. k. Prezydym Namiestnictwa, aby cała instrukcyja ministeryalna

do ustawy wojskowej w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych ogłoszoną została, gdyż zamieszczony tamże urywkowy wyciąg z tej instrukcyi jest niedostatecznym, i nie daje poglądu na całość, którego potrzebują nie tylko współdziałające Rady powiatowe, ale oraz i cała ludność ze względu na przedmiot najdrażliwszej jej interesa obchodzący.

C. k. Prezydium Namiestnictwa, odezwą swoją z 8. kwietnia 1870. do l. 4681 odrzekło nam, iż w skutek polecenia ministeryalnego tylko wyciąg z instrukcyi w Dzienniku krajowym zamieścić mogło, zaproponowało nam jednakże, iż na życzenie nasze wstawi się do Władzy ministeryalnej o wydanie osobnego nakładu całej instrukcyi ministeryalnej w języku polskim.

Przyjęliśmy to przyrzeczenie i żądaliśmy nakładu polskiego całej instrukcyi ministeryalnej w ilości 500 egzemplarzów.

I. Sprawy gminne w ogóle.

Poszczególne wyliczanie załatwionych przez Wydział krajowy spraw gminnych, dla różnorodności przedmiotów jest niepodobnem. Najwięcej czynności dostarczało załatwianie rekursów w sprawach policyi budownictwa, w sprawach majątku gminnego, w sprawach dyscyplinarnych i policyi miejscowej w ogóle.

Sprawy dyscyplinarne z gmin miejskich, wytaczane bywały w znaczniejszej części z powodów niedbałego wykonywania obowiązków urzędu przez naczelników gmin, zaś z miast i miasteczek łączyły się z tem niekiedy zarzuty złej administracyi lub przენiewierzeń na majątku gminnym popełnianych.

Objaśnienie ordynacyi wyborczej dla gmin.

Z powodu odbytych na początku roku bieżącego nowych wyborów gminnych, otrzymywaliśmy liczne zapytania bądź od Władz autonomicznych, bądź od osób prywatnych, jak rozumieć należy niektóre §§. ordynacyi wyborczej dla gmin w zastosowaniu ich w praktyce. Podania odnośne odstępywaliśmy c. k. Namiestnictwu do kompetentnego załatwienia ze względu, iż wybory gminne wciągnięto w poruczony zakres działania gmin, a oraz iż §§. 16. i 31. ordynacyi wyborczej niezastrzegają żadnej ingerencyi dla Władz autonomicznych przy rozstrzyganiu reklamacyi i rekursów w sprawach wyborów.

W niektórych jednak dla c. k. Namiestnictwa wątpliwych wypadkach, zapytywani o zdanie, objawialiśmy zapatrywanie się nasze wszelako z zastrzeżeniem, iż autentyczna interpretacya ustaw krajowych, należy do ustawodawstwa krajowego, zatem do Wysokiego Sejmu i korony.

Metryki gminne.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, na wniosek pewnego bliżej nie wymienionego Wydziału krajowego, pomszyło reskrytem z 1. sierpnia 1869.

l. 2.896|m. J. ułożenie projektu do zaprowadzenia metryk gminnych w miejscach metryk parafialnych. Byłoby to instytucją nową, na wzór prowadzonych we Francji ksiąg stanu cywilnego dla celów administracyjnych a mianowicie dla zapobieżenia przewlekłym częstokroć rozprawom w wątpliwych i spornych wypadkach o prawa swojczyzny i przynależności.

Wydział krajowy, niezapoznając korzyści ksiąg takich, zwłaszcza gdyby z wszelką dokładnością prowadzone były, oświadczył jednak c. k. Namiestnictwu pismem z 27. grudnia 1869. l. 10.880, iż ze względu na odrębne stosunki w kraju naszym jako przeważnie rolniczym, gdzie ruch ludności i przesiedlanie się jej, nieodbywa się na takie rozmiary jak w krajach bardziej przemysłowych, w których spory o przynależność co chwila wytaczane bywają, — zaprowadzenie instytucji metryk gminnych w kierunku myśli pomienionego reskryptu ministeryalnego, nie uważa za istotną dla kraju naszego już teraz usprawiedliwioną potrzebę, zwłaszcza, że w obecnym ustroju od organów gmin, trudno by było żądać rękojmi za dokładne prowadzenie zapisów, które aktom takim całą nadają wartość.

Budżety i inwentarze gminne.

Od czasu wejścia w życie ustawy gmiunej, wpływał Wydział krajowy usilnie na to, ażeby Wydziały powiatowe czuwały nad uregulowaniem gospodarki gmiunej, do czego służą roczne preliminarze czyli budżety gminne i inwentarze majątku gminnego.

W kilku wypadkach, a mianowicie, gdy Reprezentacye gmin wzbraniały się brać pod obrady w myśl §§. 30. i 70. ułożone przez naczelników gmin budżety roczne, zaś pp. c. k. Starostowie uchylali się od zarządzenia środków zaradczych na podstawie §. 107 ust. gminnej przeciw opieszałym Reprezentacyom gminnym, doznaliśmy skutecznego poparcia od c. k. Namiestnictwa.

Kasy pożyczkowe gminne i powiatowe.

Allegat 12.

Za wpływem Wydziału krajowego i za współdziałaniem Wydziałów powiatowych, instytucya kas pożyczkowych zaczyna rozpowszechniać się w kraju.

W umieszczonym w zeszłorocznym sprawozdaniu spisie, wykazaliśmy 70 takich kas.

Załączony do niniejszego sprawozdania, jako allegat 12. spis, wykazuje iż w kraju obecnie istnieje 119 kas pożyczkowych, a między temi 4 kasy pożyczkowe powiatowe.

Kapitał zakładowy wszystkich kas ogółem wynosi:

- a) w gotówce 52.543 złr. 56 $\frac{1}{2}$ ct.
- b) w obligacjach 23.042 " 41 $\frac{1}{2}$ "

kapitały z funduszów gminnych w kasach pożyczkowych lokowane, wynoszą:

- a) w gotówce 7.333 złr. 5 $\frac{1}{2}$ ct.
- b) w obligacjach 7.177 " 19 $\frac{1}{2}$ "

Gdy gminy przyjdą do lepszego poznania interesów własnych i podnieść będą kapitały przyznane im za zniesione służebnictwa, których administracją obecnie Wydział krajowy się zajmuje, spodziewać się należy, iż instytucya kas pożyczkowych gminnych, znaczny znajdzie zasilek.

K. Sprawy wewnętrzne sejmowe i wydziałowe.

Skład Sejmu krajowego.

W skutek rozwiązania Sejmu i przeprowadzonych nowych wyborów, zasiądą na mocy certyfikatów poselskich następujący pp. Posłowie:

I. Z kuryi większych posiadłości.

Okręg wyborczy krakowski

pp. Henryk hr. Wodzicki.
Ludwik Szumańczowski.
Stanisław Starowiejski.
Franciszek Paszkowski.
Jerzy książę Czartoryski.
Cezar Haller.

Okręg wyborczy brzeżański.

pp. Emil Torosiewicz.
Franciszek Torosiewicz.
Józef Wereszczyński.

Okręg wyborczy przemyski.

pp. Leon książę Sapieha.
Seweryn Smarzewski.
Maurycy Krański.

Okręg wyborczy złoczowski

pp. Apolinary Jaworski.
Maurycy Kabał.
August hr. Łoś.

Okręg wyborczy czortkowski

pp. Agenor hr. Gołuchowski.
Erazm Wolański.
Waleryan Podlewski.

Okręg wyborczy tarnowski

- pp. Julian Klaczko.
Edward Dzwonkowski.
Gustaw Piotrowski.

Okręg wyborczy tarnopolski

- pp. Kazimierz Grocholski.
Szczęsny hr. Koziebrodzki.
Włodzimierz hr. Łoś.

Okręg wyborczy sanocki

- pp. Edward Gniewosz.
Ludwik Skrzyński.
Zenon Słonecki.

Okręg wyborczy samborski

- pp. Piotr Gros.
Heuryk Janko.
Alexander hr. Borkowski.

Okręg wyborczy żółkiewski

- pp. Stanisław Polanowski.
Jan Dr. Czajkowski.

(Na trzecie miejsce odbędzie się nowy wybór.)

Okręg wyborczy sandecki

- pp. Franciszek Trzeciecki.
Józef Szujski.

Okręg wyborczy rzeszowski

- pp. Ludwik hr. Wodzicki.
Stanisław hr. Tarnowski.

Okręg wyborczy stryjski

- p. Oktaw Pietruski.

(Na drugie miejsce odbędzie się nowy wybór.)

Okręg wyborczy stanisławowski

- pp. Eustachy Rylski.
Paweł Skwarczyński.

Okręg wyborczy kołomyjski

- pp. Kajetan Agopsowicz.
Antoni Golejewski.

Okręg wyborczy lwowski

- p. Edward Weissmann.

II. Z kuryi miast i lzb handlowych.

Okręg wyborczy miasta Lwowa

pp. Wacław Dąbrowski.
Herman Fränkel
Franciszek Smolka
Floryan Ziemiałkowski

Okręg wyborczy miasta Krakowa

pp. Józef Majer
Mikołaj Zyplikiewicz
Leon Chrzanowski

Okręg wyborczy miasta Przemyśla

J. O. xiaże Adam Sapieha

Okręg wyborczy miasta Stanisławowa

p. Ignacy Kamiński

Okręg wyborczy miasta Tarnopola

p. Zygmunt Sawczyński

Okręg wyborczy miasta Brodów

p. Natan Kallir

Okręg wyborczy miasta Jarosławia

p. Władysław hr. Badeni

Okręg wyborczy miasta Drohobycza

p. Ludwik Woiski

Okręg wyborczy miasta Białej

p. Franciszek Strzygowski

Okręg wyborczy miasta Nowego Sącza

p. Julian Dunajewski

Okręg wyborczy miasta Turnowa

p. Klemens Rutowski

Okręg wyborczy miasta Rzeszowa

p. Euzebiusz Czerkawski

Okręg wyborczy miasta Sambora

p. Julian Szemelowski

Okręg wyborczy miasta Stryja

p. Julian Ławrowski

Okręg wyborczy miasta Kołomyi

p. Krzysztof Bogdanowicz

Lwowska Izba handlowa i przemysłowa

p. Józef Breuer

Krakowska Izba handlowa i przemysłowa

p. Ferdynand Weigel

Brodzka Izba handlowa i przemysłowa

p. Fryderyk hr. Beust.

III. Z kurii gmin wiejskich.

Okręg wyborczy Lwów, Winniki i Szczerzec — Kornel Krzczunowicz.

"	"	Gródek i Janów — Emil Pfeifer.
"	"	Brzeżany i Przemyślany — Alfred hr. Potocki.
"	"	Bóbrka i Chodorów — Mieczysław Szczepański.
"	"	Rohatyn i Bursztyn — Kieryło Hubar.
"	"	Podbajce i Kozowa — Eliasz Fecak.
"	"	Zaleszczyki i Tłuste — Mikołaj Bojczuk.
"	"	Borszczów i Mielnica — Fedor Hajdamacha.
"	"	Czortków, Jazłowiec i Budzanów — Mikołaj Wolański.
"	"	Kopeczyńce i Husiatyn — Wilhelm hr. Siemiński.
"	"	Kołomyja, Gwoździec i Peczeniżyn — ks. Jan Lewicki.
"	"	Horodenka i Obertyn — Wasyl Całkowski.
"	"	Kossów i Kutty — Maciej Kaszewko.
"	"	Śniatyn i Zabłotów — ks. Jan Ozarkiewicz.
"	"	Przemysł i Niżankowice — ks. Grzegorz Szaszkievicz.
"	"	Jarosław, Sieniawa i Radymno — Stefan hr. Zamojski.
"	"	Jaworów i Krakowiec — Jan Szeptycki.
"	"	Mościska i Sądowa Wisznia — Władysław Szott.
"	"	Sambor, Staremiasto i Starasól — Michał Popiel.
"	"	Turka i Borynia — Karol Bartoszewski.
"	"	Drohobycz i Podbuż — Bazyli Kocko.
"	"	Rudki i Komarno — Paweł Lisiniecki.
"	"	Łąka i Medenice — Danyło Iwaniszów.
"	"	Sanok, Rymanów i Bukowsko — Piotr Kocyłowski.
"	"	Lisko, Baligród i Lutowisko — Iwan Kerepin.
"	"	Dobromil, Ustrzyki i Bircza — Józef Tyszkowski.
"	"	Dubiecko i Brzozów — Felix Pohorecki.
"	"	Stanisławów i Halicz — ks. Michał Kozanowicz.
"	"	Bohorodeczany i Sołotwina — ks. Alexy Zakliński.
"	"	Manasterzyska i Buczac — ks. Gabryel Krzyżanowski.

"	"	Nadwórna i Delatyn — Kornel Mandyczewski.
"	"	Tyśmienica i Tlumacz — Michał Demków.
"	"	Stryj i Skole — ks. Józef Kuleczycki.
"	"	Dolina, Bolechów i Roźniatów — Apolinary Hoppen.
"	"	Kałuż i Wojniłów — ks. Antoni Pietruszewicz.
"	"	Mikołajów i Żurawno — Bazyli Kowalski.
"	"	Tarnopol, Ihrowice i Mikulińce — ks. Bazyli Fortuna.
"	"	Skalał i Grzymałów — ks. Ignacy Halka.
"	"	Zbaraż i Medyń — ks. Stefan Kaczała.
"	"	Trembowla i Złotniki — Włodzimierz hr. Baworowski.
"	"	Złoczów i Gliniany — Józef Wesołowski.
"	"	Łopatyn, Brody i Radziechów — Teodor Bilous.
"	"	Busk, Kamionka i Olesko — ks. Józef Krasicki.
"	"	Założce i Zborów — Iwan Bodnar.
"	"	Żółkiew, Kulików i Mosty wielkie — ks. Jan Pelech.
"	"	Bełz, Uhnów i Sokal — ks. Józef Jajus.
"	"	Lnbaczów i Cieszanów — Józef Seifert.
"	"	Rawa i Niemirów — Ambrozy Janowski.
"	"	Kraków, Mogiła, Skawina i Liszki — Julian Kirchmajer.
"	"	Kraków, Jaworżno i Kreszowice — Jan Splawiński.
"	"	Bochnia, Niepołomice i Wyższy Wiśnicz — Franciszek Hoszard.
"	"	Brzesko, Radłów i Wojnicz — Michał Król.
"	"	Wieliczka, Podgórze i Dobrezyce — Henryk br. Konopka.
"	"	Jasło, Brzostek i Frysztak — Antoni Michalski.
"	"	Gorlice i Biecz — Andrzej Rydzowski.
"	"	Dukla, Krosno i Żmigród — Józef Jasiński.
"	"	Rzeszów i Głogów — Jan Wiszniowski.
"	"	Łańcut i Przeworsk — Szczesny Firlej.
"	"	Leżajsk, Sokolów i Ulanów — Jędrzej Kobylarz.
"	"	Rozwadów, Tarnobrzeg i Nisko — Józef Drodz.
"	"	Tyczyn i Strzyżów — Stanisław Szurlej.
"	"	Nowy Sącz, Grybów i Ciężkowice — Jakób Laskorz.
"	"	Stary Sącz i Krynica — Jan Ōskard.
"	"	Nowy Targ i Krościenko — Adolf Tettmajer.
"	"	Limanowa i Skrzydlina — Tomasz Gawronek.
"	"	Tarnów i Tuchów — Maciej Włodek.
"	"	Dąbrowa i Żabno — Szczepan Żołądź.
"	"	Dębica i Pilzno — Piotr Garbaczyński.
"	"	Ropczyce i Kolbuszowa — Jędrzej Kuzara.
"	"	Mielec i Zassów — Jan hr. Tarnowski.
"	"	Wadowice i Kalwarya — Józef br. Baum.
"	"	Kęty, Biała i Oświęcim — Franciszek Chrapek.
"	"	Myślenice, Jordanów i Maków — Jan Turczyn.
"	"	Żywiec, Ślemien i Miłówka — Antoni Siwiec.

Na mocy §. 3. lit a) statutu krajowego, zasięda w Sejmie:
 Najprzewielebniejszy ks. Józef Sembratowicz gr. kat. arcybiskup lwowski
 i najprzewielebniejszy ks. Maciej Hirschler rz. kat. biskup przemyski.

Za lokalności podwyższono nam od 1. kwietnia r. b. czynsz roczny z 3.000 złr. na 4.000 złr. Lokalności te odnajęte były aż do 7. sierpnia 1870. Dochód wykazujemy w budżecie krajowym.

Wydział krajowy.

W składzie Wydziału krajowego nie zaszły żadne zmiany, wspomnieć tylko mamy, że gdy pp. Kraiński i Gross brali udział w Radzie Państwa jako członkowie delegacyi, pełnili obowiązki w Wydziale zastępcy pp. Haller i Kabat, a w czasie urlopu p. Ławrowskiego powołany był do Wydziału, jego zastępca p. Kowalski.

W obec rozwiązania Sejmu i nowych wyborów poselskich, zachodzi potrzeba dokonania wyboru nowego Wydziału krajowego.

Stan sił pracujących w Wydziale.

W oddziale koncepcyjnym mianowaliśmy na opróżnione miejsce, praktykanta; posada sekretarza jest jeszcze do tej chwili nieobsadzona.

W oddziale obrachunkowym zamianowaliśmy jednego adjunkta, a w oddziale manipulacyjnym dwóch kancelistów. Stan pisarzy dziennych, zastawany jest do przyzwolonej budżetem liczby.

O zastępstwie prawnem funduszków krajowych.

Sprawę zastępowania prawnego funduszków krajowych przez c. k. Prokuraturę skarbu poruszyliśmy ponownie w kwietniu b. r., na co jednak nie mamy ze strony odnośnych Władz żadnej odpowiedzi.

Zamknięcie sprawozdania.

Niniejsze sprawozdanie nie obejmuje szczegółowych ustawodawczych i administracyjnych wniosków i takowe przygotowane są w znacznej części do przedłożenia odrębnego.

Zechce Wysoki Sejm przyjąć niniejsze sprawozdanie przyzwalając do wiadomości.

We Lwowie 6. sierpnia 1870.

Leon książę Sapieha,

Marszałek krajowy.

Gross,

Referent.

ALEGATA.

Alegat 1.

Wysokie c. k. Ministerjum handlu! Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, wywiązując się z polecenia danego mu przez Sejm krajowy na posiedzeniu dnia 28. października 1869. r. ma zaszczyt przesłać Wysokiemu Ministerjum następujące przedstawienie w sprawie uregulowania i obniżenia opłat od przewozu na drogach żelaznych „Karola Ludwika“, „Iwosko-czerniowieckiej“ i północnej „Cesarza Ferdynanda.“

Koleje żelazne powinny ułatwiać i czynić tańszym przewóz osób, płodów i wyrobów, przez to rozwijać ruch handlowy, ułatwiać wszelkie między ludźmi stosunki, otwierać produktom krajowym łatwy przystęp na wielkie targowiska i czynić sprzedaż ich tem korzystniejszą dla producenta, podnosić w skutek tego produkcję rolniczą, przemysłową i w ogóle bogactwo narodowe.

Oto jeden z głównych celów, dla którego — jak wszędzie tak i w Państwie austriackiem — koleje były zbudowane, a przynajmniej dla którego Państwo to przyczyniało się w różnoraki sposób i przyczynia, kosztem skarbu publicznego, do ich zbudowania i utrzymania.

Cel ten jednak osiągniętym nie został, żeby produkcya rolnicza i przemysłowa jak również obrót handlowy rozwinęły się w Państwie austriackiem tak, jakby się tego spodziewać należało.

Jedną z głównych przyczyn tego niepomyślnego zjawiska są — jak powszechnie wiadomo, — wysokie i źle ukłasyfikowane taryfy przewozowe na kolejach austriackich.

W tej mierze jest opinia świątłych, myślących, i do osądzenia rzeczy kompetentnych ludzi prawie jednoznaczna, a tysiączne skargi, petycje, przedstawienia, memoriały i wnioski, przedkładane w tej sprawie od lat kilkunastu przez Towarzystwa rolnicze, Izby handlowe i przemysłowe i osoby prywatne, — c. k. Rządowi, Radzie Państwa i Sejmom krajowym, świadczą wymownie, jak dotkliwe dla wszystkich, jak zgubne dla Państwa muszą być skutki monopolu dzierżonego przez koncesyonowane Towarzystwa kolei austriackich.

C. k. Rząd przyszedł już w r. 1864. do przekonania, że stau teu dłużej trwać nie może, że Państwo pełniąc ciężkie i kosztem wszystkich podatkujących wykonywane zobowiązania — już to przez poręczenie wysokiego procentu od kapitału, wyłożonego na budowę kolei żelaznych, już to przez uwolnienie przedsiębiorstw tych od podatku — ma prawo i obowiązek starania się, aby drogi żelazne spełniały cel, dla którego z pomnożeniem ciężarów publicznych, były zbudowane.

Jakoż c. k. Ministerjum handlu wyznaczyło wówczas oddzielną komisję taryfową, poruczając jej spełnienie powszechnie żywionych nadziei.

Komisya ta mając pod ręką gruntownie opracowane memoriały i dokładne daty, nadesłane jej przez Izby handlowe i Towarzystwa rolnicze, wykazała ze ścisłością matematyczną, jak wygórowane i źle ukłasyfikowane są opłaty od przewozu na drogach żelaznych we wszystkich krajach austriackich, jak zgubny wpływ wywiera to na ruch handlowy i wszelką produkcję; nakoniec jak obniżone i uregulowane być powinny taryfy kolejowe, aby odpowiadały dobru ogółu, bez krzywdy właścicieli dróg żelaznych. Na podstawie tych obliczeń i dowodów, prowadziła komisya układy z zarządami dróg żelaznych. Jednak układy te nie doprowadziły do żadnego rezultatu i wszystko pozostało po dawnemu.

Zagrożone w swym bycie warstwy społeczeństwa, zajmujące się produkcją i handlem, domagały się coraz to natarczywiej przedsięwzięcia zaradczych środków, przez c. k. Rząd w teorii uznanych.

Lecz trzy lata upłynęło, zanim tak ważna i tak wszechstronnie rozpoznana kwestya ekonomiczna postąpić mogła zaledwie o krok jeden.

Kilkadziesiąt petycji, opatrzonych niezliczonymi podpisami, i pochodzących od bardzo poważnych ciał i Reprezentacyj, zastępujących niemal wszystkie interesa gospodarczo-społeczne, przedłożono w 1868. r. Izbie deputowanych w Wiedniu.

Petycje te zostały należycie ocenione przez komisję dla spraw gospodarstwa społecznego i wskutek wniosku tej komisji, popartego przez c. k. Rząd, uchwaliła Izba deputowanych na posiedzeniu z d. 20. kwietnia 1868. r. rezolucyę, „aby c. k. Rząd jeszcze w ciągu bieżącej sesji przedłożył projekt ustawy co do

skutecznego uregulowania, zniżenia i jednostajnego o ile możności ukłasyfikowania taryf przewozu na drogach żelaznych.“

W kilkanaście dni został projekt rządowy przedłożony a ówczesny minister handlu J. Excl. pan Plener, uzasadniając go na posiedzeniu Izby deputowanych dnia 6. maja 1868. r. wypowiedział otwarcie, że przy udzielaniu koncesyi na dawniejsze koleje, zwracano mało uwagi na doniosłość ekonomiczną kwestyi taryfowej i nie pojmowano, że nadając koncesye, należało w zamian stawiać warunki w interesie gospodarstwa społecznego, — przyznał „że opłaty od przewozu na drogach żelaznych w Państwie austriackiem są nie tylko bardzo wysokie, ale nadto klasyfikacya taryf niestosowna, niesłuszna i uciążliwa dla ruchu handlowego, „że trwanie takiego stanu rzeczy nie zgadza się z niezbędnymi potrzebami rolnictwa i przemysłu, że uregulowanie i obniżenie taryf kolejowych jest wielką zasadą gospodarstwa narodowego, której przeprowadzenia wymaga koniecznie dobro ogółu; że jednak wszelkie w tym względzie usiłowania Rządu i układy jego z dyrekcjami dróg żelaznych nie odniosły żadnego skutku a nawet „na przyszłość nie doprowadzą do żadnego pomyślnego rezultatu, jeżeli układom tym nie będzie służyła za podstawę wola i powaga ustawodawcy“ t. j. jeżeli układy te nie będą się toczyć na podstawie ustawy, dającej Rządowi środki do przymusowego uregulowania i obniżenia taryf przewozowych na drogach żelaznych, jednak z zabezpieczeniem praw właścicieli tych dróg, czyli z zapewnieniem im słusznego wynagrodzenia za straty poniesione wyłącznie w skutek uregulowania i obniżenia opłat.“ — Na podstawie tego projektu rządowego, Izba deputowanych uchwaliła dnia 27. maja 1868. r. ustawę „o uregulowaniu taryf przewozu na drogach żelaznych i o nadzorze ruchu na tych drogach.“

Izba wyższa przyjęła w dniu 17. czerwca 1868. r. tę uchwaloną przez Izbę deputowanych ustawę, jednak czyniąc w niej kilka zmian, na które zgodziła się ostatecznie Izba deputowanych, w dniu 19. czerwca 1868. r. uznając sprawę za tak nagłą, że przy załatwieniu jej zrobiono użytek z postanowień §. 41. c) d) e.) regulaminu Izby, przyzwalających na skrócenie niektórych formalności parlamentarnych.

Obecny wówczas w Izbie minister handlu, nie sprzeciwiał się onym zmianom, owszem oświadczył, że ustawa i mimo nich prowadzi do celu, w którym Rząd projekt jej przedłożył i że ze względu na krótkość czasu, który jeszcze pozostaje, wszelkie porozumiewania się z Izbą wyższą dla osiągnięcia jakiegoś projektu pośredniego są już niemożliwe i że byłoby rzeczą najstosowniejszą — celem doprowadzenia do skutku ustawy — przystąpić do zmian przez Izbę wyższą uchwalonych.

Tak więc przed niemal dwoma laty uchwaloną została przez obie Izby Rady państwa na podstawie projektu rządowego, jak najformalniej, ustawa zawierająca przepisy i skuteczne środki do przymusowego uregulowania i obniżenia taryf przewozowych na drogach żelaznych, a oznaczająca sposób wynagrodzenia właścicieli dróg żelaznych, gdyby z powodu obniżenia taryf szkody ponieśli.

Lecz chociaż Ministerium głosem swego reprezentanta przyznało w obec ciała ustawodawczego, że utrzymanie teraźniejszych wysokich i niesłusznie ułożonych taryf przewozu na drogach żelaznych, sprzeciwia się potrzebom produkcji i przemysłu a uregulowanie i zniżenie tych taryf jest wielką zasadą gospodarstwa narodowego, której wykonania wymaga dobro ogółu; chociaż Ministerium przyznało, że przeprowadzenie tej zasady ekonomicznej nastąpić może jedynie, jeżeli układy z zarządami dróg żelaznych toczyć się będą na podstawie ustawy podającej przepisy i środki obniżenia opłat od przewozu drogami żelaznymi, bez pokrzywdzenia praw ich właścicieli; chociaż przyznało, że ustawa uchwalona przez obie Izby Rady Państwa daje żadaną podstawę, przepisy i środki, chociaż wreszcie domagało się niezwłocznego przystąpienia do zmian przez Izbę wyższą uchwalonych — jednak Ministerium nie przedłożyło do zatwierdzenia cesarskiego ustawy tak zbawiennej, ustawy, która według zdania tegoż Ministerium objawionego dnia 17. czerwca 1868. r. powinna była jak najrychlej przyjść do skutku — i oto dzieje się, że kwestya taryf przewozowych w teorii rozwiązana, stoi w praktyce tam, gdzie stała w 1864. r., t. j. przed ustanowieniem komisji taryfowej — a to wbrew życzeniom, objawionym przez najznakomitsze Reprezentacye, zastępujące interesa rolnictwa, przemysłu i handlu, a nawet wbrew objawionej woli Rady Państwa.

Stan rzeczy powyżej skreślony daje niejaki wyobrażenie o zgubnym wpływie monopolu transportowego, na rozwój gospodarstwa społecznego w Państwie austriackiem w ogóle — lecz nie daje bynajmniej jeszcze wyobrażenia o stosunkach galicyjskich w tej mierze.

Galicya, która pod względem ekonomiczno-społecznym, była zawsze najwięcej zaniedbywana i upośledzana pomiędzy krajami koronnemi Państwa austriackiego, doznaje tego samego losu w całym swoim sto-

sunku do zarządów kolei żelaznych ziemie jej przeryzających a w szczególności w kwestyi taryf przewozowych na tych kolejach.

Kiedy bowiem — jak jest powszechnie znanem i uznanem — taryfy kolejowe w Austrii są wyższe aniżeli gdziekolwiek indziej w Europie: to z pomiędzy wszystkich kolei w Państwie austriackiem najwyższe opłaty od przewozu pobierane bywają na drogach żelaznych galicyjskich.

Bezwzględność — oto zasada, którą się zarządy kolejowe w obec Galicyi kierują, zapominając że postępowaniem takim nietylko kraj doprowadzą do upadku całkowitego i tym sposobem Państwu przyniosą szkodę — lecz i sobie odejmą na przyszłość źródło dochodów, które przy postępowaniu racjonalnem, uwzględniającem stosunki lokalne, mogłoby stać się kiedyś bardzo obfitem źródłem.

Stosunki Galicyi jak w wielu innych tak i pod tym względem są tak odrębne, że wymagają postępowania bardzo ogólnego, postępowania opartego na znajomości kraju i potrzeb jego.

Chcąc mieć podstawę do należytego ocenienia tych potrzeb — o ile one są w związku z kwestyą taryfową w Galicyi — trzeba przedewszystkiem zastanowić się nad geograficznym i politycznym położeniem tej krainy.

Galicya zajmując obszar ciągnący się od wschodu na zachód między granicą polsko-rosyjską a Karpatami i będąc przedewszystkiem krajem rolniczym, nie może wywozić płodów swych do Węgier ani do Cesarstwa rosyjskiego — ani też do polskiego Królestwa kongresowego. Naturalnem więc z położenia geograficznego wypływającym i jedynem prawie targowiskiem dla galicyjskiego handlu wywozowego są Niemcy północne i prowincye nadreńskie.

Galicya mimo korzystnych traktatami kongresu wiedeńskiego z r. 1815. zabezpieczonych jej warunków dla spławu na rzekach przeryzających ten kraj — a w dalszym biegu płynących ku portom morskim przez ziemie należące do obcych Państw — nie może należycie korzystać z dróg wodnych, które następcza spławność rzek jej rodzinnych a mianowicie spławność Wisły, Bugu, Dniestru i t. d.; nie może jak dawniej wywozić swobodnie płodów swych na targowiska drogami wodnemi, wskazanemi jej od natury a z któremi co do taniości opłaty kolejowe nigdy konkurować nie mogą.

Nie mogąc zaś z dróg tych należycie korzystać mimo stypulacji zawartych w wiedeńskich traktatach i mimo przedstawień Rządowi rosyjskiemu w tym względzie czynionych: zmuszoną jest dzisiaj Galicya używać dróg żelaznych i dążyć na targowiska wielkie w kierunku odmiennym, a niżeli dawniej.

Lecz w tem nowem dążeniu, nie doznaje Galicya nie tylko żadnych ułatwień, lecz owszem napotyka na trudności, które jej wszelką konkurencyę z Węgrami, wywożącemi płody swoje również na targowiska niemieckie, czynią niepodobną.

Węgry bowiem nietylko mają taryfy znacznie tańsze od taryf galicyjskich, lecz nadto zarządy kolei węgierskich dokładają wszelkich starań, aby transporty odbywały się szybko i dobrze.

Zarządy kolei galicyjskich wręcz przeciwnego trzymają się systemu.

Tu wszystko jest jakby obliczone na zmitręczenie czasu, zniechęcenie producenta i kupca. Następstwem naturalnem stosunku powyższego jest to, że nawet w latach, w których zbiory galicyjskie są obfitsze i lepsze aniżeli zbiory węgierskie, Galicya nie zawsze pokonać może konkurencyę z Węgrami na targowiskach niemieckich.

Galicya, która wypieraną bywa przez Węgry z targowisk niemieckich, wypartą z nich zostanie wkrótce przez Rosyę całkowicie, jeżeli w interesie Państwa nie zostaną obmyślane środki zaradcze.

Rosya zaprowadziła na swoich kolejach dla produktów głównych, tak zwaną taryfę fenikową. A gdy budowa zaprojektowanych sieci kolejowych tamże wykończoną zostanie i komunikacya z morzem Bałtyckiem i Czarnem otworzoną będzie: natenczas Rosya, posiadająca niezmiernie obszary zbożowe, przy niskich opłatach kolejowych i o wiele niższych taryfach transportu wodnego, wywrze taki wpływ na ceny zboża w ogóle, że Galicya tylko wtedy będzie mogła brać udział w wywozowym handlu zbożowym, jeżeli taryfy na jej kolejach będą stosunkowo tańsze aniżeli przewozowe taryfy rosyjskie.

Zarządy żelaznych kolei galicyjskich ulegają nieraz presyi opinii publicznej, i zniżają od czasu do czasu taryfy przewozowe, lecz niżenie to — niejednostajne, mogące być każdego razu odwołane („giltig bis auf Wiederruf“), wykluczające zatem wszelkie kombinacye handlowe i obliczone przedewszystkiem na

chwilowy zysk samychże przedsiębiorstw kolejowych — przynosi gospodarstwu krajowemu raczej szkodę aniżeli pożytek.

Zarządy rzeczzone zniżają n. p. taryfy od surowych płodów, zostawiając wyroby przemysłowe przy taryfach dawnych i podają przez to sposobność krajom bogatym — i w których przemysł jest rozwinięty — pociągania z Galicyi surowych artykułów w wielkiej obfitości a przesyłania natomiast produktów przerobionych.

Że wskutek tego nietylko handel, lecz i przemysł krajowy w Galicyi należycie rozwinać się nie może — jest rzeczą naturalną — a to tym bardziej, że zarządy kolei galicyjskich nie uwzględniając wcale wewnętrznego ruchu handlowego i stopnia przemysłu krajowego, ustanawiają stosunkowo znacznie niższe taryfy dla handlu zewnętrznego (im externen Verkehr) aniżeli dla handlu wewnętrznego (im internen Verkehr).

Uważając za zbyt liczne przytaczać liczne dowody i daty na poparcie twierdzeń w piśmie niżej zawartych, gdyż daty te nie mogą być tajnymi c. k. Ministerjum handlu — ograniczymy się na przypomnieniu jednego tylko przykładu, świadczącego wymownie o różnicy zachodzącej między taryfami wywozowymi a krajowymi.

Na kolei lwowsko-czerniowieckiej, na przestrzeni z Czerniowiec do Lwowa, płaci się od jednego centnara cłowego zboża 42 centów w. a. jeżeli zboże to, przeznaczone do Wrocławia, przewożone bywa transito przez Galicyę; od takiejże ilości zboża, na tejże przestrzeni płaci się zaś 52 centów w. a. jeżeli zboże to przewożone bywa dla użytku krajowego.

Ta różnica między taryfami wywozowymi a krajowymi wyrządza niezmierną szkodę przemysłowi galicyjskiemu, albowiem przemysłowcy krajowi, nie będąc w stanie wytrzymać konkurencji z przemysłowcami obcymi, którzy wskutek niższych taryf wywozowych, kupują surowe płody galicyjskie stosunkowo taniej — zmuszeni są produkcję przemysłową ograniczyć do potrzeb miejscowych, do rozmiarów jak najniższych, nie mogą rozwinać należytej energii, i pozostawiają wolne pole do eksploatacji obcym przemysłowcom, którzy nasylają swoje wyroby, — zabierają natomiast cenne płody surowe i pieniądze, przezco wycieńczają siły kraju i odejmują mu sposobność dzwignania się z upadku materyalnego.

Takie jest położenie Galicyi pod względem ekonomicznym.

Prócz okoliczności wymienionych zachodzi co do kolei żelaznych galicyjskich, jeszcze jedna okoliczność, która jest jakby uzupełnieniem tego systematycznego upośledzania Galicyi.

Wiadomą jest rzeczą, że zarządy kolei galicyjskich mają siedziby w Wiedniu i ztąd — oddalone setkiem mil — kierują przedsiębiorstwem swoim a to nie tylko ze szkodą kraju i Państwa, lecz nawet z oczywistą szkodą przedsiębiorstwa tego.

Z pomiędzy wielu niedogodności ztąd wypływających, zasługują szczególnie te na wymienienie, które zostają w ścisłym związku z kwestyą monopolu transportowego w Galicyi.

Rozkład jazdy, taryfy, wszelkie rozporządzenia tyczące się ruchu i transportu, załatwiane być muszą w Wiedniu przez organa Zarządu centralnego.

A że to są po większej części ludzie obcy, którzy kraju i potrzeb jego prawie nie znają: więc nie dziwnego, że wydają rozporządzenia, nieraz przeciwne interesom tego kraju.

Reklamacje wszelkie przeciw Zarządowi mogą ostatecznie tylko w Wiedniu być załatwione. Ma to ten skutek, że wielka liczba bardzo pożytecznych spostrzeżeń i słusznych skarg, któreby Zarząd naprowadzić mogły do nlepszenia zarządzeń w niejednym kierunku, nie dochodzą nawet do wiadomości zarządu centralnego, przez co Zarząd centralny pozbawionym jest tego żywego, codziennego naocznego poglądu i nadzoru nad przedmiotem, którym ma zarządzać, — pozbawiony tego żywego współdziałania publiczności w podaniu użytecznych myśli ku nlepszeniu zarządzeń i usunięciu przeszkód; pozbawiony nareszcie tego koniecznego, bezpośredniego zetknięcia się z tą instytucyą, którą zarządza.

Jak zgubnie to wszystko wpływa na rozwój rolnictwa, przemysłu i handlu krajowego — o tem świadczą fakta mnogie, o tem świadczy nędzny materyalny stan kraju, mającego w łonie swoim niezmiernie bogactwa.

Tak więc kraj płacący ogromne podatki, przyczyniający się w znacznej części do zobowiązań, które Państwo przyjęło na siebie w obec kolei żelaznych — cierpi i podupada, zamiast doznawać zbawien-

nych skutków z zbudowania kolei żelaznych, zamiast cieszyć się dobrym bytem materialnym, który prowadzi do oświaty i moralności.

Nic więc dziwnego że z powodu tego upośledzenia, panuje w Galicyi powszechne niezadowolenie, które się objawiło nietylko na zgromadzeniu, odbytem zeszłego roku dnia 10. sierpnia a złożonem z delegatów Rad powiatowych, oddziałów towarzystwa rolniczego, Reprezentantów największych zakładów przemysłowych i handlowych w kraju i przedstawicieli Izb handlowych — lecz także w licznych petycyach, wniesionych w tym przedmiocie roku zeszłego do Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego a pochodzących od Reprezentacji poważnych i kompetentnych. Petycye te są jednym głosem, wyrwijającym się z piersi kraju całego i domagającym się ratunku z pod ucisku ekonomicznego, przygniatającego wszelki rozwój swobodny.

Sejm Królestw Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, powołany do czuwania nad dobrem kraju, nie mógł pozostać obojętnym na te głosy, wziął je pod ścisłą rozwagę a przekonawszy się, że są uzasadnione, owszem, że niebezpieczeństwo zagrażające krajowi jest większe jeszcze, aniżeli je nawet owe petycye uwydatnić były w stanie, postanowił poprzec je całą powagą swoją i powziął na posiedzeniu dnia 28. października 1868. r. następujące uchwały:

1. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, oświadcza, że dobro i pomyślność tego kraju wymaga, aby jak najrychlej przyszła do skutku na drodze konstytucyjnej ustawa, dająca podstawę do skutecznego działania w celu uregulowania i obniżenia taryf przewozowych na drogach żelaznych.

2. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, wzywa Ministerjum, aby jak tylko stanie się prawomocną ustawa o uregulowaniu i obniżeniu taryf kolejowych, przystąpiło niezwłocznie na jej podstawie do jednostajnego o ile możności uregulowania i obniżenia wysokich, dla przemysłu krajowego zgubnych, niezgodnych z potrzebami handlu i produkcji i z dobrem ogółu opłat od przewozu drogami żelaznymi „Karola Ludwika“ „lwowsko-czerniowiecką“ i północną.

3. Sejm wyraża przekonanie, że centralne Zarządy (Dyrekcye) kolei galicyjskich powinny znajdować się w kraju.

4. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przedsięwzięcia wszelkich kroków, które za stosowne uzna, aby trzy powyżej wyrażone uchwały sejmowe jak najprędzej skutek otrzymały.

Wydział krajowy podaje te uchwały do wiadomości Wysokiego c. k. Ministerjum, w przekonaniu, że Wysokie c. k. Ministerjum użyje wszelkich środków, aby w interesie Państwa ratować co rychlej od upadku kraj koronny, posiadający bogate zasoby, a pozbawiony możności zużytkowania tych bogactw dla dobra polskiego.

Wydział krajowy porucza z całą otuchą, rzecz tę Wysokiemu c. k. Ministerstwu, i uprasza o łaskawe jak najrychlejsze uwiadomienie co do powziętej decyzji, aby mógł zdać sprawę Sejmowi Królestw Galicyi i Lodomeryi i Wielkiego Księstwa Krakowskiego i uspokoić opinię kraju, domagającego się głośno opieki Państwa.

Lwów dnia 10. maja 1870.

Fundusz krajowy

w roku 1869.

D o c h o d y									
Rubryka	Wyszczególnienie rubryk	Wynikłość w r. 1869.		Prelimino- wana kwota		więcej		mniej	
I.	Odsetki od obligacyi i dochód ze sprzedaży obligacyi	130732	27 ¹ / ₂	84600	—	46132	27 ¹ / ₂	—	—
II.	Różne przypadkowe	24479	54	1300	—	23179	54	—	—
Razem .		155211	81 ¹ / ₂	85900	—	69311	81 ¹ / ₂	—	—
W y d a t k i									
I.	Koszta Reprezentacyi	71342	92 ¹ / ₂	84640	—	—	—	13297	07 ¹ / ₂
II.	„ zarządu	81049	83	91737	—	—	—	10687	17
III.	„ leczenia	247631	36	244000	—	3631	36	—	—
IV.	„ szczepienia	21499	58 ¹ / ₂	126	—	21373	58 ¹ / ₂	—	—
V.	Wydatki sanitarne	20434	85	126	—	20308	85	—	—
VI.	Zasiłki dla zakładów dobroczynnych .	20582	—	20582	—	—	—	—	—
VII.	„ „ „ naukowych	39518	—	39754	—	—	—	236	—
VIII.	Utrzymanie pomników historycznych .	6500	—	5500	—	—	—	—	—
IX.	Zwrot do funduszu zapomogi rozdanej w r. 1866.	43607	73	43608	—	—	—	—	27
X.	Kwaterunkowe dla żandarmeryi	30733	09 ¹ / ₂	29386	—	1347	9 ¹ / ₂	—	—
XI.	Podatki i daniny	—	—	1325	—	—	—	1325	—
XII.	Dopłaty na drogi	535674	34 ¹ / ₂	369000	—	166674	34 ¹ / ₂	—	—
XIII.	Rozmaite przypadkowe	12937	09	31100	—	—	—	18162	91
Razem .		1131510	81	961884	—	213335	23 ¹ / ₂	43708	42 ¹ / ₂
						169626	81	—	—

UWAGA. Kwota 169.626 złr. 81 ct.
 w porównaniu z kwotą prelininowaną więcej wydana znajduje
 pokrycie w dochodach z myt i zwrotach rachunkowych w sumie 179.098 „ 02¹/₂ „
 do poz. 3. dotyczącego zamknięcia rachunkowego wykazanych,
 a to z pozostawieniem nadwyżki w kwocie 9.471 „ 21¹/₂ „

Alegat 3.

Sumaryczny wykaz

obrotu funduszu krajowego i funduszy z funduszu tego dotowanych w roku 1869.

Liczba porz	Nazwa funduszy	Dochody własne		Dotacje		Przenośne (Zaliczki i depozyta)		Kapitały lokowane chwilowo i odbierane		Pozostałość kasowa na początku roku 1869.		Razem		Budżetem uchwalona kwota na rok 1869.		W porównaniu z kwotą preliminowaną			
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	więcej		mniej	
																złr.	ct.	złr.	ct.
A. Dochody.																			
1	Fundusz krajowy	155211	81 ¹ / ₂	—	—	1056472	89 ¹ / ₂	465844	45	410685	70 ¹ / ₂	2088214	86 ¹ / ₂	85900	—	69311	81 ¹ / ₂	—	—
2	Szpital główny we Lwowie:																		
	a) Oddział chorych	59781	69 ¹ / ₂	—	—	42809	94 ¹ / ₂	—	—	14292	36 ¹ / ₂	116884	1 ¹ / ₂	93456	—	—	—	33674	30 ¹ / ₂
	b) " położnic	807	10	6750	—	447	77	—	—	—	—	8004	87	554	—	253	10	—	—
	c) " obłąkanych	7879	31 ¹ / ₂	40541	—	4144	79	—	—	—	—	52565	10 ¹ / ₂	7209	—	670	31 ¹ / ₂	—	—
3	Fundusz podrztków	2246	40	66963	89 ¹ / ₂	688	3 ¹ / ₂	—	—	700	—	70598	33	1500	—	746	40	—	—
4	Fundusz szpitalu Św. Łazarza w Krakowie:																		
	a) Oddział chorych	33015	91 ¹ / ₂	—	—	66716	32 ¹ / ₂	—	—	20846	45	220578	69	41852	—	—	—	8836	8 ¹ / ₂
	b) " położnic i podrztków	11576	26 ¹ / ₂	45933	84 ¹ / ₂	7144	99	—	—	18570	—	83224	90	14747	—	—	—	3170	73 ¹ / ₂
5	Fundusz szpitalu Ś. Ducha w Krakowie:																		
	a) Oddział obłąkanych	7227	86	900	90 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	8128	76 ¹ / ₂	4969	—	2258	86	—	—
	b) " syfilitycznych	7325	24 ¹ / ₂	8100	41	2525	79	—	—	1699	50	19650	94 ¹ / ₂	14367	—	—	—	7041	75 ¹ / ₂
6	Fundusz policyi krajowej	5556	77	—	—	23	90 ¹ / ₂	—	—	20484	—	26064	67 ¹ / ₂	5640	—	—	—	83	23
	Razem	290628	38	169189	85 ¹ / ₂	1180974	44 ¹ / ₂	465844	45	587278	2	2693915	15	270194	—	73240	49	52806	11
	do tego:																		
7	Dochody z myta i inne zwroty rachunkowe fund. kraj.	179098	2 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	179098	2 ¹ / ₂	—	—	179098	2 ¹ / ₂	—	—
	Razem	469726	40 ¹ / ₂	169189	85 ¹ / ₂	1180974	44 ¹ / ₂	465844	45	587278	2	2773013	17 ¹ / ₂	270194	—	252338	51 ¹ / ₂	52806	11

UWAGA. W „Przenośnych“ i w „Zapasach“ początkowych, mieszczą się efekta w dotychczasowych zamknięciach rachunkowych osobno wykazane.

Tytułem „Dotacji“ wydano z funduszu krajowego, a mianowicie: a) z rubryki dotyczącej 170 972 złr. 34 ct.
 b) z rubryki XIII. 5.000 „ — „
 Razem 175.972 „ 34 „

a) potrąciwszy od tego dotacje przez dotyczące fundusze i zakłady zwrócone i w odnośnym zamknięciu rachunkowym funduszu krajowego osobno wykazane w kwocie 6.782 złr. 48¹/₂ ct.
 wydano jak w dochodach dotyczących powyżej wykazano 169.189 „ 85¹/₂ „

Liczba porz	Nazwa funduszów	Wydatki własne		Dotacje		Przenośne (Zaliczki i depozyty)		Kapitały chwilowo lokowane i odbierane		Pozostałość kasowa z końcem roku 1869.		Razem		Budżetem uchwalona kwota na rok 1869		W porównaniu z kwotą preliminowaną			
		złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	więcej		mniej	
																złr.	ct.	złr.	ct.
	B. Wydatki.																		
1	Fundusz krajowy . . .	1131810	81	170972	34	849357	88 ¹ / ₂	547463	96	510907	67 ¹ / ₂	3210212	67	961884	—	169626	81	—	—
2	Szpital główny we Lwowie:																		
	a) Oddział chorych . . .	89677	64	—	—	9270	6	—	—	17936	30 ¹ / ₂	116884	1 ¹ / ₂	93456	—	—	—	3778	36
	b) „ położnic . . .	7627	12	—	—	377	75	—	—	—	—	8004	87	7106	—	521	12	—	—
	c) „ obłąkanych . . .	49165	10 ¹ / ₂	—	—	3400	—	—	—	—	—	52565	10 ¹ / ₂	42950	—	6215	10 ¹ / ₂	—	—
3	Fundusz podrzutek . . .	68823	20 ¹ / ₂	—	—	1075	12 ¹ / ₂	—	—	700	—	70598	33	81921	—	—	—	13097	79 ¹ / ₂
4	Fundusz szpitala Ś. Łazarza w Krakowie:																		
	a) Oddział chorych . . .	31682	91 ¹ / ₂	—	—	41865	3 ¹ / ₂	—	—	147030	74	220578	69	34200	—	—	—	2517	8 ¹ / ₂
	b) „ położnic i podrzutek . . .	49561	24	—	—	9256	51	—	—	24407	15	83224	90	51043	—	—	—	1481	76
5	Fundusz szpitala Ś. Ducha w Krakowie:																		
	a) Oddział obłąkanych . . .	8128	76 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	8128	76 ¹ / ₂	9058	—	—	—	929	23 ¹ / ₂
	b) „ syfilitycznych . . .	15241	85 ¹ / ₂	—	—	2205	90	—	—	2203	19	19650	94 ¹ / ₂	16718	—	—	—	1476	14 ¹ / ₂
6	Fundusz policyi krajowej .	18363	1	—	—	272	47 ¹ / ₂	—	—	7427	19	26064	67 ¹ / ₂	4577	—	13788	1	—	—
	Razem .	1469783	66 ¹ / ₂	170972	34	917080	74	547463	96	710612	25	3815912	95 ¹ / ₂	1302913	—	190151	4 ¹ / ₂	23280	38
	Odtrąciwszy sumę dochodów	489726	40 ¹ / ₂	169189	85 ¹ / ₂	1180974	44 ¹ / ₂	465844	45	587278	2	22773013	17 ¹ / ₂			166870	66 ¹ / ₂	—	—
	Okazuje się { niedobór . . .	1000037	26	1782	48 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	1001839	74 ¹ / ₂						
	{ nadwyżka . . .	—	—	—	—	263893	70 ¹ / ₂	81619	51	123334	23	468847	44 ¹ / ₂						
	Na pokrycie niedoboru wpłynęło dodatków do podatków	942899	78	—	—	—	—	—	—	—	—	942899	78	952280	—	—	—	9380	22

UWAGA. do poz. 6. Wydatek okazuje się w porównaniu z kwotą preliminowaną dla tego o 13.788 złr. 31 ct. większym, że się w nim mieści kwota 14.400 złr., która jako nadwyżka dochodów funduszowi krajowemu oddaną została.

Wykaz statystyczny

chorych, położnic, mamek i podrzutek w szpitalu Św. Łazarza pielęgowanych w roku 1869.

Szpital właściwy						Zakład położnic i podrzutek																																	
Liczba						w domu														za domem																			
leczonych chorych			dni leczenia			klinika położnic			mamki i dzieci ssące					dzieci w szkole zakładu				klinika dzieci					dzieci na wsiach u mamek																
mężczyzn		kobiet	mężczyzn		kobiet	łóżek	liczba kobiet	liczba rodzących	liczba dni pobytu	zmarłe		liczba				liczba		liczba			Liczba			śmier- telność															
mężczyzn		kobiet	mężczyzn		kobiet					dzieci		dni pobytu		dzieci		dzieci		dni po- bytu		dzieci			dzieci																
mężczyzn		kobiet	mężczyzn		kobiet	nieżywo urodzonych		po urodzeniu		łóżek		mamek		chłopców		dziewcząt		mamek		chłopców		dziewcząt		chłopców		dziewcząt		chłopców		dziewcząt									
160	1106	1073	24754	22532	350	20	365	330	7077	19	39	14	10	112	245	226	3625	2361	2842	44	60	58	46	8039	6531	17	49	33	3215	1693	20	1062	1120	2902	33	3104	59	145	163

Sprawozdanie

**o ruchu chorych, położnic, matek i podrzutek w szpitalu Św. Łazarza w Krakowie
w roku 1869.**

I. Szpital właściwy.

A) Oddział I. chorób wewnętrznych.

	męż- czyż	ko- biet	ra- zem
Pozostało dnia 31. grudnia 1868.	45	39	84
Przybyło od 1. stycznia do 31. grudnia 1869.	727	759	1486
leczono przeto w ciągu roku 1869.	772	708	1570
Z tej liczby wyszło uleczonych	469	458	927
„ „ nieuleczonych z polepszeniem	122	146	268
„ „ umarło	136	145	281
„ „ pozostało dnia 31. grudnia 1869.	45	49	94

Chorzy ci spędzili w szpitalu dni 28.907 a w szczególności, mężczyźni 14.600, kobiety 14.307 dni, — kuracya jednego chorego trwała w przecięciu dni 18 $\frac{627}{1570}$ — śmiertelność była jak 1 : 5 $\frac{1}{2}$

B) Oddział II. chorych zewnętrznych.

Pozostało dnia 31. grudnia 1868.	32	22	54
Przybyło od 1. stycznia do 31. grudnia r. 1869.	302	253	555
leczono przeto w ciągu r. 1869.	334	275	609
Z tej liczby wyszło uleczonych	205	160	365
„ „ nieuleczonych z polepszeniem	69	57	126
„ „ umarło	32	37	69
„ „ pozostało dnia 31. grudnia r. 1869.	28	21	49

Chorzy ci spędzili w szpitalu dni 18.379 a w szczególności, mężczyźni 10.154, kobiety 8.225, — kuracya jednego chorego trwała w przecięciu 30 $\frac{1}{2}$ dni — śmiertelność była jak 1 : 9.

Zatem w obu powyższych oddziałach leczono	1106	1073	2079
Z tej liczby wyszło uleczonych	674	618	1292
„ „ nieuleczonych z polepszeniem	191	203	394
„ „ umarło	168	182	350
„ „ pozostało dnia 31. grudnia r. 1869.	73	70	143

Chorzy ci spędzili w szpitalu dni 47.286 a w szczególności, mężczyźni 24.754, kobiety 22.532 dni, — kuracya jednego chorego trwała w przecięciu dni 21 $\frac{1}{2}$ — śmiertelność była jak 1 : 6 $\frac{1}{2}$ — Umierających przywieziono do szpitalu w ciągu roku 11, którzy już w powyższej ilości zmarłych są wliczeni, między niemi było mężczyzn 6, kobiet 5, — w porównaniu z rokiem 1868. liczono więcej mężczyzn 12, kobiet 80, razem 92, — umarło więcej 49.

II. Zakład położnic i podrzutek.

C. Klinika położnicza:

Pozostało dnia 31. grudnia 1868.	14 kobiet
Przybyło od 1. stycznia do 31. grudnia 1869. r.	351 „
leczono przeto w ciągu roku 1869.	365 „
Z tej liczby wyszło zdrowych	304 „
„ nie zupełnie uleczonych	16 „
„ umarło	19 „
„ zostało dnia 31. grudnia 1869.	26 „

Pomiędzy tą liczbą kobiet było rodzących 330, dzieci nieżywo urodzonych 39, po urodzeniu zmarłych 14. Kobiety te spędziły w Zakładzie dni 7.077, przeto kuracya jednej w przecięciu trwała dni $19\frac{1}{3}$ — śmiertelność była jak 1 : $19\frac{1}{3}$

D) Klinika dzieci:

	chłop- ców	dziew- czat	ra- zem
Pozostało dnia 31. grudnia 1868. r.	9	4	13
Przybyło od 1. stycznia do 31. grudnia 1869 r.	40	29	69
leczono przeto w ciągu roku 1869.	49	33	82
Z tej liczby wyszło uleczonych	25	20	45
„ nieuleczonych z polepszeniem	2	—	2
„ umarło	12	8	20
„ zostało dnia 31. grudnia 1869. r.	10	5	15

Dzieci te spędziły w Zakładzie dni 4.908, a w szczególności chłopcy 3.215, dziewczęta 1.693. — Kuracya jednego dziecięcia w przecięciu trwała dni $59\frac{2}{3}$, śmiertelność była jak 1 : $4\frac{1}{10}$. Między dziećmi temi było z Zakładu podrzutek z domu 17, — ze wsi na koszcie zakładu 4, ze świata 61.

E) Mamki i dzieci ssące :

	mam- ki			
Pozostało dnia 31. grudnia 1868.	8	9	4	13
Przyszło od 1. stycznia do 31. grudnia 1869 r.	—	—	—	—
„ z kliniki położniczej	89	130	138	268
„ ze świata	15	106	84	190
Było przeto w ciągu roku 1869.	112	245	226	471
Z tej liczby uwolniono	101	—	—	—
„ wydano na wsie do karmienia	—	204	194	398
„ matki odebrały	—	6	11	17
„ umarło	—	26	18	44
„ zostało dnia 31. grudnia 1869. r.	11	9	3	12

Mamki spędziły w Zakładzie dni 3.625, zaś dzieci 5.403, a w szczególności chłopcy 2.561 dziewczęta 2.842 dni, — pobyt jednej mamki w Zakładzie, trwał w przecięciu dni 33, — dziecięcia dni $11\frac{1}{2}$ — śmiertelność między dziećmi była jak 1 : 11. Pomiędzy temi dziećmi było za zapłatą taksy 110, — podrzuconych i do Zakładu nadesłanych 8, — na czas choroby matek 14. Bliźniąt było par 8.

F) Dzieci w szkole Zakładu:

	chłop- ców	dziew- cząt	ra- zem
Pozostało dnia 31. grudnia 1868. r.	23	20	43
Przybyło od 1. stycznia do 31. grudnia 1869 r.	35	26	61
było przeto w ciągu roku 1869.	58	46	104
Z tej liczby umieszczono na opiekę różnych osób	23	26	49
„ dano do rzemiosła	8	—	8
„ matki własne odebrały	2	1	3
„ umarło	2	2	4
„ zostało 31. grudnia 1869. r.	23	17	40

Dzieci te spędziły w Zakładzie dni 14.620, a w szczególności chłopcy 8.089, dziewczęta 6.531, — zamieszczone tu dzieci zmarłe już zamieszczone pod rubryką „Klinika dzieci“ gdzie zmarłe będąc na kuracji; — pobyt jednego dziecięcia w Zakładzie w przecięciu trwał 140 $\frac{1}{2}$ dni.

G) Dzieci na wsiach u mamek.

Pozostało dnia 31. grudnia 1868. r.	858	926	1784
Wydano z Zakładu do karmienia r. 1869.	204	194	398
Było przeto w ciągu roku 1869.	1062	1120	2182
Z tej liczby zwrócono zakładowi po odchowaniu	35	26	61
„ karnicielki wzięły za swoje	21	25	46
„ matki własne odebrały	22	10	32
„ umarło na wsi	145	163	308
„ pozostało dnia 31. grudnia 1869. r.	839	896	1735

Dzieci te spędziły na wsi dni 600.712 — a w szczególności chłopcy 290.253, — dziewczęta 310.459 dni, — śmiertelność była jak 1 : 7, — umarło więc jak w roku 1868. 83 z powodu panującej na wsiach ospy.

Wykaz statystyczny

chorych leczonych w szpitalu Św. Duchy w Krakowie w roku 1869.

Starostwo powiatowe		Mianowicie		Liczba							
		Ióżek		leczonych chorych		dni pielęgnowania chorych		zmarłych chorych		dzieci ssących nienależących do chorych	
		mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet						
K r a k ó w	Szpital publiczny Św. Duchy w Krakowie	Oddział chorób syfiliitycznych i skórnych									
		100	376	482	10658	17935	12	3	—	—	—
		Oddział umysłowo chorych									
		36	48	49	7504	6101	9	—	—	—	
		Dochód ogólny		Wychód ogólny		Kapitał czyli majątek zakładowy					

Sprawozdanie

o ruchu chorych leczonych w szpitalu Sw. Ducha w Krakowie w roku 1869.

A) Oddział chorób syfilitycznych i skórnych:

	męż- czyzn	ko- biet	ra- zem
Z dniem 31. grudnia 1868. r. pozostało w szpitalu	26	51	77
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1869. r.	350	431	781
leczono przeto w roku	376	482	858
Z tej liczby wyszło uleczonych	330	403	733
„ „ nieuleczonych	2	7	9
„ „ umarło	3	9	12
Pozostało w szpitalu z dniem 31. grudnia 1869. r.	41	63	104

Prócz wykazanych 12 umarłych, umarło także 3. dzieci ssących, a 2. płci żeńskiej nienależących do stanu chorych.

Chorzy ci spędzili w szpitalu 28.593 dni — a w szczególności: mężczyźni 10.658, kobiety zaś 17.935 dni, — leczenie jednego chorego w przecięciu trwało dni $33\frac{1}{3}$ — śmiertelność była jak 1 : $71\frac{7}{13}$.

B) Oddział umysłowo chorych:

Z dniem 31. grudnia 1868. r. pozostało w szpitalu	21	14	35
Przybyło od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1869. r.	27	35	62
leczono przeto w r. 1869.	48	49	97
Z tej liczby wyszło uleczonych	20	23	43
„ „ nieuleczonych	5	4	9
„ „ umarło	6	3	9
Pozostało w szpitalu z dniem 31. grudnia 1869. r.	17	19	36

Chorzy ci spędzili w szpitalu ogółem dni 13.605, a w szczególności: mężczyźni 7.504 — kobiety zaś 6.101 dni, leczenie jednego chorego trwało dni $140\frac{25}{97}$, śmiertelność była jak 1 : $10\frac{7}{9}$.

W obu powyższych oddziałach leczono w ogóle	424	531	955
Z tej liczby wyszło uleczonych	350	426	776
„ „ nieuleczonych	7	11	18
„ „ umarło	9	12	21
Pozostało w szpitalu z dniem 31. grudnia 1869. r.	58	82	145

Chorzy w obydwóch oddziałach spędzili w szpitalu ogółem 42.198 dni, a w szczególności: mężczyźni 18.162, kobiety zaś 24.036 dni; leczenie jednego chorego trwało dni $42\frac{492}{993}$, śmiertelność była jak 1 : $45\frac{10}{21}$.

Alegat 8.

W y k a z

chorych leczonych w szpitalu powszechnym lwowskim w roku 1869.

W Zakładzie chorych

Z końcem roku 1868. pozostało:		W roku 1869. przybyło:		Stan ogólny:		Wydalono:		Umarło:		Pozostało z końcem r. 1869.	
mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet	mężczyzn	kobiet
$\frac{170}{375}$	$\frac{205}{205}$	$\frac{2304}{4498}$	$\frac{2194}{2194}$	$\frac{2474}{4873}$	$\frac{2399}{2399}$	$\frac{2084}{4092}$	$\frac{2008}{2008}$	$\frac{228}{425}$	$\frac{197}{197}$	$\frac{162}{356}$	$\frac{194}{194}$

W Zakładzie obłąkanych:

$\frac{107}{233}$	$\frac{126}{126}$	$\frac{155}{263}$	$\frac{108}{108}$	$\frac{262}{496}$	$\frac{234}{234}$	$\frac{86}{164}$	$\frac{78}{78}$	$\frac{49}{70}$	$\frac{21}{21}$	$\frac{127}{262}$	$\frac{135}{135}$
-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	------------------	-----------------	-----------------	-----------------	-------------------	-------------------

W Zakładzie położnic kobiet:

	39		451		491		439		7		44
--	----	--	-----	--	-----	--	-----	--	---	--	----

D z i e c i:

$\frac{6}{11}$	$\frac{5}{5}$	$\frac{207}{412}$	$\frac{205}{205}$	$\frac{213}{423}$	$\frac{210}{210}$	$\frac{172}{352}$	$\frac{180}{180}$	$\frac{34}{52}$	$\frac{18}{18}$	$\frac{7}{19}$	$\frac{12}{12}$
----------------	---------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-----------------	-----------------	----------------	-----------------

Alegat 9.

Odpis.

U m o w a

między Wydziałem krajowym jako administratorem lwowskiego szpitalu powszechnego z jednej, a Wizytatorką Sióstr Miłosierdzia Św. Wincentego a Paulo prowincyi galicyjskiej w imieniu Zgromadzenia działającą z drugiej strony, zawartą została umowa następującej osnowy:

§. 1.

Siostry Miłosierdzia Św Wincentego a Paulo obejmą z dniem 1. grudnia b. r. nadzór i obsługę chorych, z dniem 1. stycznia 1871. r. zaś pralnię i magazyn podręczny w lwowskim szpitalu powszechnym mieszczącym się w głównym gmachu popijarskim.

§.

Ich obowiązki do powyższego celu zmierzające opisane są przez założyciela, nie potrzebują więc być tutaj wyliczane.

§. 3.

We względzie duchownym zostają Siostry Miłosierdzia jedynie pod władzą swych przełożonych i nie zależą bynajmniej od kapelanów szpitalnych. Będą miały zupełną wolność i swobodę do zachowania reguł i konstytucyi Zgromadzenia, jakoteż stosunków z wyższymi przełożonymi Zgromadzenia swego.

§. 4.

Siostry Miłosierdzia będą składały najistotniejszą część służby szpitalnej, do której w stosunku ich ilości i uzdolnień przez przełożoną szpitalu mają być przydzielane, i do różnych oddziałów Zakładu użyte.

§. 5.

Siostry Miłosierdzia nie będą osobiście opatrywały i obsługiwały położnic, ani chorych syfilitycznych, nie mniej płacących za siebie w klasach 1. i 2., lecz będą tylko wykonywały nadzór nad służbą do tych oddziałów przydzieloną.

§. 6.

Do obsługi Zakładu, przeznaczonych będzie 26 Sióstr Miłosierdzia, obowiązkiem tychże będzie zajmować się także przyrządzaniem lekarstw prostych, t. j. robieniem odwarów, wymoków, i t. p. przyrządzaniem plastrów i t. d. z materyałów, jakich miejscowa apteka dostarczy.

Posługacze i posługaczki w stosownej liczbie dodani, zostawać będą pod rozkazami Sióstr Miłosierdzia. Do przełożonej należeć będzie umieszczenie tychże w różnych oddziałach. Dyrekcya szpitalu będzie ich przyjmowała i na żądanie przełożonej takowych odprawiała. Pracunki i inne najemne do roboty, płacone będą przez Zarząd za kwitami przełożonej.

§. 7.

Siostry Miłosierdzia będą się zajmowały pralnią dla całego szpitalu powszechnego, a więc nietylko dla gmachu głównego, lecz także dla filii. Również będą one utrzymywały magazyn podręczny dla całego Zakładu i będą wydawały bieliznę i inne przedmioty do filii pod ścisłym rachunkiem.

§. 8.

Magazyn główny będzie zostawał pod kluczem rządcy szpitalu, który w miarę potrzeby będzie wydawał bieliznę i inne przedmioty do magazynu podręcznego za kwitami Siostry nad tymże Przełożonej. Rzeczy zużyte będą znów przez Zarząd od Sióstr odbierane pod rachunkiem, i z takiej zużytej bielizny będzie część potrzebna wydzielana na łąty.

§. 9.

Jeżeli szycie nowej bielizny zostanie oddane Sioström Miłosierdzia, zrobiony będzie co do tego przedmiotu układ osobny.

§. 10.

Siostry Miłosierdzia będą obowiązane objąć zarząd kuchni tak dla głównego gmachu, jak dla filii w domu Höflicha umieszczonej, jeżeli tego Wydział krajowy zażąda. Osobny układ oznaczy w takim razie ilość Sióstr do kuchni przeznaczyć się mających i oznaczy sposób, w jaki wiktuały będą dostarczane.

§. 11.

Wewnętrzny nadzór szpitalu będzie oddany Sioström Miłosierdzia pod kontrolą zarządu i Dyrekcyi.

Dla tego zostanie spisany, przy objęciu nadzoru przez Siostry, dokładny inwentarz ruchomości i sporządzony będzie opis domu. Wydział krajowy obowiązuje się braki dopełniać w miarę potrzeby i czynić potrzebne reperacye; Siostry Miłosierdzia zaś obowiązują się czuwać sumiennie nad całością inwentarza i utrzymaniem dobrego porządku w domu.

§. 12.

Siostry Miłosierdzia będą zostawały w rzeczach odnoszących się do spraw szpitalnych pod władzą Wydziału krajowego, którego rozporządzenia winne będą ściśle wykonywać — i pod kontrolą Dyrekcyi szpitalnej, od której będą odbierały obowiązujące wskazówki dotyczące się przepisów lekarskich.

W rzeczach dotyczących obowiązków Sióstr, sług i porządku domowego, Dyrekcyja swoje uwagi i polecenia udzielać będzie bezpośrednio samej Przełożonej, która czuwać ma nad ich wykonaniem.

Nieporozumienia między Dyrekcyją szpitalu i Siostrami Miłosierdzia rozstrzygnie Wydział krajowy.

§. 13.

Wydział krajowy włoży na Dyrekcyę, Zarząd, lekarzy, urzędników i sług szpitalnych obowiązek zachowania się zawsze i wszędzie względem Sióstr z należnem uszanowaniem, grzecznością i delikatnością, jak tego nie tylko płeć ich, lecz także pobożne powołanie i poświęcenie się wymaga.

§. 14.

Wydział krajowy będzie mógł żądać usunięcia Przełożonej, gdyby ta nieokazała się odpowiednią; również jak i zmiany Sióstr.

W takim razie kosztą podróży Siostry odwołanej ze szpitalu, jakoteż i Siostry mającej zastąpić jej miejsce, fundusz szpitalny poniesie. Przełożonej wolno też zarządzić zmianę Sióstr, lecz w takim razie kosztą wszystkie poniesie Zgromadzenie.

§. 15.

Liczba Sióstr powyżej ustanowiona, nie będzie mogła uleść zmianie bez wyraźnego zezwolenia Wydziału krajowego.

§. 16.

Zmarli w szpitalu wynoszeni będą do trupiarni zostającej pod dozorem Zarządu, który się zajmie pogrzebem.

§. 17.

Przyjmowanie i uwalnianie chorych należy do Dyrekcyi i Zarządu. Do nich także należy przechowywanie rzeczy, będących własnością chorych.

§. 18.

Siostry Miłosierdzia winne będą odnosić się ze wszystkim, czego od Zarządu potrzebować mogą, do Dyrekcji szpitalu, która słuszne ich żądania uwzględni i natychmiast wykonać poleci. Tak Dyrekcya jak Zarząd obowiązane będą karać wszelkie przewinienia służby szpitalnej, szczególnie w razie nieposłuszeństwa okazanego Sioström, lub jakiegokolwiek względem nich uchybienia. Toż się odnosi i do chorych z uwzględnieniem stanu ich zdrowia.

§. 19.

Siostra przełożona będzie miała klucz od ferty wewnętrznej, która w nocy będzie zamknięta, ażeby nikt do szpitalu w nocy bez jej wiedzy nie wchodził, wszelako chorzy i w nocy do szpitalu przyjmowani być mają, a lekarzom szpitalnym wstęp uzbrojony być nie może.

§. 20.

O ile Siostrze przełożonej powierzone zostaną fundusze na opędzenie drobnych bieżących wydatków, winna ona będzie zdawać z nich ścisły rachunek co miesiąc. Przy zdaniu rachunku zaliczoną jej będzie pewna kwota na miesiąc następny.

§. 21.

Wizytatka Zgromadzenia odbierze na każdą z Sióstr do szpitalu lwowskiego przeznaczoną, po ośmdziesiąt (80) zlr. na odzież i bieliznę, tudzież po (120) sto dwadzieścia zlr. na potrzebne sprzęty, pościel, bieliznę stołową i t. d.

Przedmioty za te 120 zlr. na osobę sprawione, będą własnością szpitalu, zostaną wciągnięte do inwentarza, i utrzymywane będą na koszt funduszu szpitalnego, a w razie zużycia nowymi będą zastąpione. Połowa wyż wymienionej łącznej kwoty, wypłaconą będzie wizytatorce Zgromadzenia zaraz po zatwierdzeniu kontraktu przez Wydział krajowy, zaś druga połowa w początku miesiąca sierpnia b. r.

§. 22.

Siostry otrzymają potrzebne mieszkanie, opał, światło i opranie. Oprócz tego każda z nich pobierać będzie po dwieście (200) zlr. rocznie, lub po ośmdziesiąt (80) zlr. jeżeli stół dostaną.

Pieniądze te dla Sióstr wypłacane będą przełożonej w ratach kwartalnych z góry i z tych pieniędzy nie będą zdawać rachunku.

§. 23.

Też same koszta poniesie fundusz szpitalny dla Sióstr, któreby Wydział krajowy później pozwolił przybrać nad liczbę pierwiastkową.

§. 24.

Fundusz szpitalny poniesie również koszta podróży tak Sióstr nowo sprowadzonych, jakoteż tych któreby miały zastąpić Siostry zmarłe lub emerytki.

§. 25.

Siostry w razie choroby będą pielęgnowane i opatrywane na koszt szpitalu. Te które w lwowskim szpitalu przynajmniej dziesięć lat przepędzą, będą miały prawo — gdyby z powodu wieku lub braku sił nie mogły już być czynne, do pozostania nadal w szpitalu i do bezpłatnego pomieszkania z opałem, światłem, opraniem i żywnością, lecz nie będą pobierały pensyi. Liczba takich emerytek ogranicza się do dziesięciu.

Dla Sióstr sprowadzonych w miejsce takich emerytek sprawione będą nowe przedmioty inwentaryczne, o ile tego potrzeba wymagać będzie.

§. 26.

Siostry zmarłe będą pochowane kosztem szpitalu i odprawione będą za ich dusze trzy msze ciche, a jedna spiewana.

§. 27.

Dozór religijny nad chorymi należeć będzie jak dotąd wyłącznie do miejscowych kapelanów.

§. 28.

Przełożonej Sióstr Miłosierdzia wolno będzie przyjmować do szpitalu panny postulanki, które według konstytucyi Zgromadzenia przed ich przyjęciem do tegoż Zgromadzenia, powinny pełnić różne obowiązki przy szpitalu przez ciąg trzech miesięcy, dla obopólnego przekonania się względem ducha powołania i zdolności. Liczba ich nie może przechodzić sześciu. Panny te będą żywione kosztem funduszu szpitalnego, za co będą obowiązane wykonywać właściwe posługi, do jakich przez Przełożoną zostaną przeznaczone.

§. 29.

Umowa niniejsza będzie obowiązywała dopóki przez jedną ze stron wypowiedziana nie zostanie. W razie wypowiedzenia zaś, w sześć miesięcy potem przestanie obowiązywać.

§. 30.

Umowa ta w dwóch równobrzmiących egzemplarzach spisana, zyskuje moc obowiązującą od chwili jej podpisania.

We Lwowie dnia 5. kwietnia 1870. r.

L. Sapicha w. r.

C. Haller w. r.

Oktaw Pietruski w. r.

Członek Wydziału krajowego.

S. M. Talbot w. r.

Wizytatorka Sióstr Miłosierdzia.

P. Soubieille w. r.

Dyrektor Sióstr Miłosierdzia.

Jako świadkowie :

Felix Szlachtowski w. r.

Stanisław Demianowski w. r.

Ugoda dodatkowa

mocą której strony kontraktujące po obopólnem porozumieniu przyjmują dodatkowo warunki następujące :

- A. Siostry Miłosierdzia nie będą osobiście opatrywały i obsługiwały obłąkanych mężczyzn, lecz będą tylko dzierżyć nadzór nad służbą do tego oddziału przydzieloną. Natomiast przy zachowaniu wszystkich innych warunków powyższego kontraktu, a mianowicie warunku paragrafu 5. i warunku, że liczba 26 sióstr przeznaczonych do obsługi Zakładu, bez koniecznej potrzeby powiększoną nie będzie; obejmują Siostry Miłosierdzia z dniem 1. grudnia r. b. także nadzór i obsługę chorych umieszczonych we filii Hofmana (Aldera) w domu pod l. 357 & 358 $\frac{1}{2}$ we Lwowie.
- B. Gdy filia Hofmana od gmachu głównego lwowskiego szpitalu powszechnego jest znacznie oddaloną, Siostry do obsługi tej filii w liczbie 6 do 8 wyznaczone otrzymają także tymczasowe pomieszkanie, składające się z jednego pokoju na sypialnię, drugiego na refektarz i trzeciego małego na przyjmowanie w nim osób obcych.
- C. Przedostatni okres drugiego ustępu paragrafu 6. kontraktu, zmienionym zostaje w ten sposób: „że posługacze i posługaczki, dozorca i dozorcynie, których liczba będzie oznaczoną w stosunku do ilości chorych i płaca zostanie unówioną, — będą przyjmowani i oddaleni przez przełożoną Sióstr Miłosierdzia, zaś Dyrekcji szpitalu wolno będzie żądać oddalenia niezdolnych.

Wykaz statystyczny

dzieci pielęgowanych w Zakładzie podrzutek w Lwowie.

Za rok	Pozostało z końcem roku	Nowo przybyło				Ogółem przebywało	Ubyło w ciągu roku				Pozostało z końcem roku			U W A G A
		bez opłaty taksy		za opłatą taksy			przez śmierć	przez powrót do matek	przez dojście do wieku normalnego (ukończony 10ty rok)	Ogółem	chłopców	dziewcząt	razem	
		z kliniki położniczej	na koszt funduszu kraj.	krajowców	obcych									
1869. za czas od 1. stycznia do końca czerwca	1868. 3096 1869. 1870. 2892	234	105	129	7	3571	297	99	283	679	1869. 1395	1869. 1497	1870. 2736	<p>Z końcem r. 1869. ubyło dzieci pielęgowanych w Zakładzie w porównaniu z pozostałą liczbą dzieci z końcem r. 1868. 0 6½ %</p> <p>Z końcem pierwszego półrocza 1870. ubyło przeszło 5 %</p> <p>W ogóle ubyło w 18. miesiącach przeszło 11½ %</p> <p>Na podstawie uchwały Sejmowej z dnia 23. października 1869., która z dniem 31. grudnia 1869. w życie weszła — przyjęto w I szem półroczu 1870. do Zakładu podrzutek</p> <p>na zasadzie Art. II. a) 6 dzieci " Art. II. b) 133 " " Art. III. 22 "</p> <p>Przyjęte dzieci za opłatą taksy w liczbie 9, rzeczywiście przyjętymi zostały w r. 1869. przed wejściem w życie cytowanej uchwały; jednakowoż, ponieważ je dopiero w r. 1870. wykazano, umieszcza się w liczbie przyjętych w r. 1870.</p> <p>Taksa pielęgnowania w r. 1869., w I szem półroczu 1870. wynosiła za dziecko w I. klasie będące 2 złr. 30 ct. miesięcznie</p> <p>" II. " 2 " — " "</p> <p>" III. " 1 " 70 " "</p>

<p>1. <i>[Faint text]</i></p> <p>2. <i>[Faint text]</i></p> <p>3. <i>[Faint text]</i></p>	<p>4. <i>[Faint text]</i></p> <p>5. <i>[Faint text]</i></p>	<p>6. <i>[Faint text]</i></p> <p>7. <i>[Faint text]</i></p>	<p>8. <i>[Faint text]</i></p> <p>9. <i>[Faint text]</i></p>	<p>10. <i>[Faint text]</i></p> <p>11. <i>[Faint text]</i></p>
<p>12. <i>[Faint text]</i></p> <p>13. <i>[Faint text]</i></p>	<p>14. <i>[Faint text]</i></p> <p>15. <i>[Faint text]</i></p>	<p>16. <i>[Faint text]</i></p> <p>17. <i>[Faint text]</i></p>	<p>18. <i>[Faint text]</i></p> <p>19. <i>[Faint text]</i></p>	<p>20. <i>[Faint text]</i></p> <p>21. <i>[Faint text]</i></p>
<p>22. <i>[Faint text]</i></p> <p>23. <i>[Faint text]</i></p>	<p>24. <i>[Faint text]</i></p> <p>25. <i>[Faint text]</i></p>	<p>26. <i>[Faint text]</i></p> <p>27. <i>[Faint text]</i></p>	<p>28. <i>[Faint text]</i></p> <p>29. <i>[Faint text]</i></p>	<p>30. <i>[Faint text]</i></p> <p>31. <i>[Faint text]</i></p>

1918

1918

1918

Instrukcja*)

administracyjna i rachunkowa dla służby dróg krajowych.

1. Przepisy ogólne.

§. 1.

Wszelkie roboty i dostawy na drogach krajowych, wskazane w § 10. ustawy krajowej z 15. września 1868. (Dz. ust. i rozp. kraj. część VIII. Nr. 21), prowadzone czy to w drodze przedsiębiorstwa czy też w zarządzie własnym, przedsiębrane będą tylko na podstawie projektów i kosztorysów, wypracowanych przez inżynierów okręgowych i zatwierdzonych przez Wydział krajowy.

§. 2.

Projekta te i kosztorysy wypracuje w jednym egzemplarzu Inżynier okręgowy według przepisów instrukcyi technicznej, wydanej rozporządzeniem Wydziału krajowego z 15. kwietnia 1869. l. 3.714, używając do pomocy w tej czynności właściwych konduktorów — i przedkłada je zarządzającemu drogą Wydziałowi powiatowemu, donosząc o tem równocześnie Wydziałowi krajowemu.

§. 3.

Wydział powiatowy przesyła rzeczony projekta i kosztorysy Wydziałowi krajowemu najdalej do dni 14. wraz z uwagami swemi o ile uzna potrzebę jakich zmian co do robót lub dostaw, objętych temi kosztorysami.

§. 4.

Wydział krajowy uznawszy potrzebę projektowanych robót lub dostaw, przesyła zatwierdzone plany i kosztorysy w jednym egzemplarzu Inżynierowi okręgowemu do dalszego użytku, a w drugim zarządzającemu drogą Wydziałowi powiatowemu z poleceniem przeprowadzenia — w myśl dyrektywy z d: 20. grudnia 1869. l. 16.190, — licytacji na wykonanie robót lub dostaw projektem i kosztorysem objętych.

§. 5.

Po przedłożeniu rezultatu licytacji, Wydział krajowy albo zatwierdza wynik tejże, polecając, Wydziałowi powiatowemu zawarcie kontraktu oraz zarządzenie robót i otwiera odpowiedni kredyt w miejscowej kasie poborowej; albo jeśli uzna przedstawione oferty za niekorzystne, lub jeśli licytacja dla braku oferentów do skutku nie przyszła, stanowi o dalszem postępowaniu.

Stosownie do okoliczności, może Wydział krajowy albo ponowną zarządzić licytację, albo bezpośrednio wejść w umowę z przedsiębiorcami, albo polecić przeprowadzenie robót i dostaw w zarządzie własnym.

*) Ogłoszona w Dzienniku Ust. kraj. Cz. XII. Nr. 35. r. 1870.

§. 6.

Wydział powiatowy, równie jak i służba drogowa, nadzorują dokładne wykonanie oddanych w przedsiębiorstwo robót i dostaw i czuwają nad ścisłym dopełnieniem kontraktu ze strony przedsiębiorcy. — W razie dostrzeżonych zbroczeń od warunków kontraktu, Wydział powiatowy, a wedle okoliczności Inżynier okręgowy, wzywa pisemnie przedsiębiorcę do dopełnienia zobowiązań. W każdym razie Wydział powiatowy obowiązany jest przedsięwziąć wszelkie środki zaradcze.

W razie potrzeby winien Inżynier okręgowy o niedotrzymaniu kontraktu ze strony przedsiębiorcy, donieść Wydziałowi krajowemu bezpośrednio.

§. 7.

W miarę postępu robót lub dostaw, otrzymują przedsiębiorcy na rachunek należności, zaliczki, które się oznacza w sposób następujący:

a) przy częściowym odbiorze dostarczonych materiałów, Konduktor, zdjawszy na gruncie wymiary odebranych materiałów, sporządza wykaz — wedle wzoru wskazanego w §. 26 — i przedstawia takowy właściwemu Inspektorowi, który sprawdzwszy go wspólnie z Konduktorem na gruncie, podpisem swym zatwierdza, — poczem Konduktor wedle właściwego wzoru przypadającą należność oblicza i obliczenie to wraz z powyższym wykazem, zarządzającemu drogą Wydziałowi powiatowemu przedkłada, przesyłając równocześnie jeden egzemplarz wykazu odebranych materiałów Inżynierowi okręgowemu.

Na podstawie obliczenia, przedłożonego przez Konduktora, Prezes Wydziału powiatowego wydaje przedsiębiorcy — z ustanowionej na ten cel księgi sznurowej — asygnatę, na mocy której kasa poborowa z otwartego u niej kredytu, wypłaca przedsiębiorcy przypadającą należność.

b) częściowe sprawdzanie robót budowlanych i w ogóle robót ważniejszych większych rozmiarów, uskutecznia na wezwanie Wydziału powiatowego Inżynier okręgowy na gruncie, wraz z Inspektorem na podstawie sporządzonego przez Konduktora wykazu i przesyła zatwierdzony przez Inspektora wykaz jakoteż obliczenie należności Wydziałowi powiatowemu do zarządzenia wypłaty w sposób wyżej wskazany.

§. 8.

Odbiór ostateczny (kolaudacyę) robót budowlanych i robót ważniejszych większych rozmiarów, uskutecznia komisya złożona z Delegata Wydziału powiatowego, właściwego Inspektora i Inżyniera lub delegowanego przez Inżyniera Konduktora. Postępowanie w tym względzie jest następujące:

Przedsiębiorca po ukończeniu poruczonych mu robót, zawiadamia Wydział powiatowy drogą zarządzający — który oznacza dzień do odbioru, wyznacza Delegata i zawiadamia Inspektora i Inżyniera. Stosownie do okoliczności i ważności roboty, Inżynier albo sam na dzień oznaczony przybywa, albo deleguje w zastępstwie swoim Konduktora z wyłączeniem jednak tego, który robotami kierował. W każdym razie protokół odbiorczy, sporządzony i podpisany przez członków komisji, zostaje wręczony lub przesłany Inżynierowi okręgowemu, który przypadającą należność za całą dostawę oblicza i wykaz obliczenia Wydziałowi powiatowemu przesyła.

Wydział powiatowy potrąca od sumy, wykazanej w obliczeniu, wydane już poprzednio zaliczki i zawiadamia przedsiębiorcę o przypadającej mu jeszcze należności, którą kasa poborowa na mocy asygnaty, wydanej przez Prezesa Wydziału powiatowego, w sposób w §. 7. wskazany, wypłaca.

Protokół dotyczący się odbioru robót lub materiałów (akt kolaudacyi) przez wszystkich członków komisji podpisany, przesyła Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu, który przekonawszy się, że warunki kontraktu zostały spełnione, zezwala na wydanie kaucyi przedsiębiorcy.

§. 9.

Wydział krajowy oznacza roboty ważniejsze, których odbiór uskutecznić ma przez Inżyniera delegowanego z Wydziału krajowego.

O ukończeniu tych robót donosi Inżynier okręgowy Wydziałowi krajowemu, który wyznacza dzień odbioru i wedle uznania deleguje Inżyniera do składu komisji, wymienionej w paragrafie poprzednim. Protokół odbiorczy (kolaudacyjny) i obliczenie techniczne całej budowy, przedkłada delegowany

Inżynier Wydziałowi krajowemu a wypłata następuje po sprawdzeniu wszelkich rachunków i obliczeń, na polecenie Wydziału krajowego.

§. 10.

Roboty w zarządzie własnym, przeprowadza na polecenie Wydziału krajowego Wydział powiatowy, poruczając je Inżynierowi lub Konduktorowi pod kontrolą właściwego Inspektora lub specjalnego Delegata. Na ten cel otwiera Wydział krajowy w właściwej kasie poborowej do dyspozycji Wydziału powiatowego drogą zarządzającego, kredyt do wysokości kosztorysem przewidzianej sumy, z której Wydział powiatowy wydaje Inspektorowi lub Delegatowi zaliczki odpowiednie.

Konduktor prowadzący roboty, sporządza listy płacy robotników i wykazy dostarczonych materiałów, lub wykonanych robót budowlanych, albo ważniejszych robót większych rozmiarów i należytość za materiały oblicza sam, przysyłając jeden egzemplarz wykazu Inżynierowi a drugi wraz z obliczeniem Inspektorowi lub Delegatowi w celu bezzwłocznej wypłaty należytości.

Należytość zaś za roboty budowlane lub ważniejsze roboty większych rozmiarów, oblicza Inżynier okręgowy na podstawie wykazów Konduktora; jednakże Inspektor lub Delegat, przekonawszy się o rzeczywistości wykazanych przez Konduktora robót, uskutecznia tymczasem zaliczkową wypłatę w odpowiedniej wysokości a ostateczną należytość wypłaca po otrzymaniu od Inżyniera obliczenia, które zatwierdza i przesyła Wydziałowi powiatowemu do dalszego użytku.

§. 11

W razie gdyby się okazało, że poleczone przez Wydział krajowy przeprowadzenie robót w zarządzie własnym, da się uskutecznić korzystniej przez zawarcie umowy z jednym lub z kilku cząstkowymi przedsiębiorcami, zawiera Wydział powiatowy umowy i zawiadamia o tem Wydział krajowy; wypłaty zaś uskutecznia w sposób wskazany w §. 7. niniejszej Instrukcyi.

Wszakże postępowanie to właściwym jest jedynie wtedy, jeżeli należytości cząstkowych przedsiębiorców nie przekraczają sumy przez Wydział krajowy na ten cel przeznaczonej; w razie zaś przeciwnym umowy powinny być przedłożone Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

§. 12.

Przy znaczniejszych robotach, dokonanych w zarządzie własnym, Wydział powiatowy zawiadomiony przez Inżyniera o ukończeniu robót zarządza odbiór ostateczny przez Komisję, oznaczoną §. 8. Instrukcyi niniejszej — a protokół odbiorczy przesyła przy raporcie Wydziałowi krajowemu.

§. 13.

Roboty zwykle okolo utrzymania drogi jak rozsypanie szutru, czyszczenie rowów, zgartywanie błota i t. p. uskutecznić należy zawsze w zarządzie własnym przez Droźników z dodaniem tymże wedle potrzeby pomocników.

§. 14.

W przypadku, gdyby w ciągu wykonania robót — czy to w drodze przedsiębiorstwa, czy w zarządzie własnym, — okazała się potrzeba zwiększenia ilości robót pierwotnymi projektami i kosztorysami przewidzianych, Inżynier, przekonawszy się sam o takiej potrzebie lub zawiadomiony o tem przez Konduktora, uda się do właściwego Inspektora o stwierdzenie tej potrzeby (§. 31. ust. adm.). Jeśli Inspektor zgadza się na zdanie Inżyniera i zwiększenie robót uznaje za konieczne: Inżynier przesyła pisemne przedstawienie, poparte przez Inspektora do Wydziału powiatowego drogą zarządzającego.

Wydział powiatowy donosi o tem Wydziałowi krajowemu i żąda otwarcia dodatkowego kredytu. W razie odmiennych zdań Inspektora i Inżyniera, objawia Inspektor zdanie swe pisemnie i doręcza je Inżynierowi, który takowe za pośrednictwem Wydziału powiatowego wraz z swoim uzasadnionem przedstawieniem przesyła Wydziałowi krajowemu do ostatecznego rozstrzygnięcia.

§. 15.

Na pokrycie kosztów w wypadkach nieprzewidzianych i nie cierpiących zwłoki, tudzież kosztów na skuteczenie robót §. 21. ustawy drogowej objętych, Wydział krajowy otwiera Wydziałowi powiatowemu kredyt do wysokości sumy jaką za stosowną uzna (§. 22. ust. adm.)

Z kredytu tego podnosi Wydział powiatowy w miarę potrzeby odpowiednie kwoty i zarządza prowadzenie robót przez Konduktora, zawiadamiając o tem jednocześnie Inżyniera. Dalsze postępowanie w takich wypadkach wskazane jest w § 10. i 11. niniejszej Instrukcyi.

§. 16.

Z sum na wypadki nieprzewidziane przez Wydział krajowy wyznaczonych, czerpie Wydział powiatowy tylko w przypadkach niecierpiących zwłoki. W razie, jeśli wypadek nieprzewidziany jest tego rodzaju, że nie grozi przerwaniem komunikacyi, lub znacznem zwiększeniem szkód, Inżynier okręgowy sporządza projekt i kosztorys naprawy i przedkłada takowy Wydziałowi powiatowemu do dalszego postąpienia w myśl §. 3. niniejszej instrukcyi. W tym przypadku roboty wchodzą w kategorię robót kosztorysami przewidzianych i osobny na nie kredyt otworzonym zostaje.

II. Obowiązki pojedynczych organów służby drogowej.

A. Drożnicy.

§. 17.

Obowiązki Drożników określają §§. 48 do 50. ust. adm.

§. 18.

Drożników przyjmuje Wydział powiatowy drogą zarządzający, niezdatnych zaś wydalą ze służby na przedstawienie Konduktora.

§. 19.

Drożnicy podlegają bezpośrednio Konduktorom (§ 16. ust. org.).

Konduktorowie wynierzają kary na Drożników za przewinienia w myśl §. 45. ust. adm. — Również przedstawiają Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem Wydziału powiatowego, odznaczających się gorliwością do wynagrodzenia. Wszelkie polecenia otrzymują Drożnicy tylko za pośrednictwem właściwego Konduktora i żaden z organów służby drogowej nie może używać Drożników do posług osobistych lub ze służbą drogową związku nie mających.

§. 20.

Każdy Drożnik otrzymuje książeczkę służbową (wzór N. 1), którą codziennie wychodząc na robotę przy sobie mieć powinien. W książeczce tej Konduktor, zapisuje wydane mu na każdy dzień polecenia. Jeśli Drożnik umie pisać, powinien sam każdodziennie spełnienie tych poleceń lub przeszkodę zaszłą w właściwej rubryce zapisywać. Konduktor zaś przy pierwszym zwidzeniu drogi sprawdza ją i poświadcza. W książeczkach Drożników pisać nie umiejących sam Konduktor sprawdziwszy na gruncie dokonaną robotę, zapisuje o ile jego polecenia spełnione zostały. Książeczka Drożnika prócz tego zawierać będzie spis narzędzi powierzonych Drożnikowi i ubytek takowych.

§. 21.

Każdy z organów służby drogowej, napotkawszy Drożnika wykraczającego przeciw obowiązkowi służby, winien spostrzeżenia swe w książeczce zapisać.

Konduktor przy pierwszym zwidzeniu drogi, zarzut uczyniony Drożnikowi sprawdzi i w razie winy odpowiednią wymierzy karę.

§. 22.

Każdy Drożnik powinien znać ilość materyałów, znajdujących się na części drogi nadzorowi jego oddanej.

W tym celu, jeśli umie pisać, zapisuje je w miarę postępu dostawy i zaznacza zużyte ilości; jeśli pisać nie umie używa do tego karbów, każdą przymę dostawionego kamienia karbując a po jej zużyciu karb do połowy ścinając.

§. 23.

Wszelkie uboczne zajęcia Drożników są zakazane (§. 17. ust. org). — Powinni oni cały dzień znajdować się na drodze i spełniać polecenia Konduktora.

B. Konduktorowie.

§. 24.

Zakres czynności Konduktorów określa §. 39 do 47. ust. adm. —

§. 25.

Konduktorowie prowadzą stale:

- a) Inwentarz gruntowy jeśli, oprócz drogi nadzorowi ich powierzonej znajdują się w oddziale jakiegokolwiek nieruchomości, własność funduszu krajowego stanowiące. O każdej zmianie w tym inwentarzu składają Konduktorowie raporta z końcem każdego roku Wydziałowi powiatowemu.
- b) Inwentarz narzędzi i sprzętów — wedle wzoru Nr. 2. — wykazujący przybytek, stan i ubytek tychże.

Z końcem każdego roku przedstawia Konduktor, Inżynierowi dwa egzemplarze zatwierdzonego przez Inspektora wykazu znajdujących się w jego oddziale narzędzi — wedle wzoru N. 3., i stawia wnioski, wykazujące potrzebę napraw lub zakupu nowych narzędzi wraz z odpowiednim kosztorysem. Inżynier jeden egzemplarz zatrzymuje u siebie drugi zatwierdza i modyfikuje w miarę swego uznania i przesyła zarządzającemu drogą Wydziałowi powiatowemu. Na zasadzie takiego kosztorysu Wydział powiatowy, celem skompletowania narzędzi lub sprzętów, przeprowadza bezwzględnie licytację, lub zawiera umowę dobrowolną z przedsiębiorcą i przedstawia Wydziałowi krajowemu wynik tej licytacji lub umowę do zatwierdzenia, żądając otworzenia stosownego kredytu.

Dostawa narzędzi ukończona być powinna najpóźniej w miesiącu marcu każdego roku.

- c) Rejestra przychodu i rozchodu szutru wedle wzoru — Nr: 4.

Na podstawie tego rejestru, przedstawia Konduktor z końcem każdego miesiąca Inżynierowi okręgowemu w dwóch egzemplarzach:

- 1) Wykaz ilości szutru znajdującego się na każdej ćwierci mili — wedle wzoru Nr. 5.
- 2) Wykaz postępu dostawy — wedle wzoru Nr. 6.

Inżynier jeden egzemplarz tych wykazów zatrzymuje u siebie, drugi potwierdza i przesyła Wydziałowi krajowemu.

- d) Dziennik czynności — wedle wzoru Nr. 7. a, wykazujące odebrane polecenia i sposób ich spełnienia. Dziennik ten przy każdym objeździe drogi powinien być przez Inżyniera okręgowego i Inspektora przejrzany i poświadczony.
- e) Dziennik korespondencji — wedle wzoru N. 8. a i b — oddzielnie dla przychodzących a oddzielnie dla wychodzących korespondencji.

§. 26.

Przy dostawach i robotach przez przedsiębiorców wykonywanych, sporządza Konduktor z końcem każdego miesiąca, lub w terminach ustanowionych przez Wydział powiatowy według umowy z przedsiębiorcą, wykaz dostarczonych materyałów i robót wykonanych — wedle wzoru N. 9 a lub b i co do materyałów oblicza należytość wedle wzoru N. 16 b. Dalsze postępowanie wskazane jest w §. 7. niniejszej Instrukcji.

§. 27.

Przy robotach i dostawach w zarządzie własnym prowadzonych, Konduktor przedstawia z końcem każdego miesiąca Inżynierowi okręgowemu :

- 1) Wykaz materiałów dostarczonych i robót wykonanych — wedle wzoru N. 9 *a* lub *b*. w takiż sposób jak przy robotach przez przedsiębiorców wykonywanych.
- 2) Listę płacy robotników — wedle wzoru N. 10 *a* lub *b*. albo 11 *a* lub *b*. Obydwa powyższe wykazy sporządzone być mają w dwóch egzemplarzach i zatwierdzone przez Inspektora.

§. 28.

W razie dostrzeżenia przekroczeń policyjnych na drodze popełnionych : Konduktor, a w jego zastępstwie Drożnik, znosi skargę do właściwej zwierzchności gminnej.

Konduktor przesyła z końcem każdego miesiąca wprost właściwemu Wydziałowi powiatowemu wedle wzoru N. 12. — w dwóch egzemplarzach wykaz zaskarżonych przekroczeń. Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby kary wymierzone zostały a jedne trzecią kar pieniężnych ściąga od zwierzchności gminnej i doręcza takową Drożnikowi, który przestępstwo wykrył. W wykazach przedłożonych przez Konduktora, wypełnia Wydział powiatowy ostatnią rubrykę, zatrzymuje z każdego po jednym egzemplarzu u siebie, a drugi przesyła z końcem każdego kwartału Wydziałowi krajowemu.

C. Inżynierowie okręgowi.

§. 29.

Udział Inżynierów w administracji dróg krajowych, określony jest w §§. 35. do 38. ust. adm.

§. 30.

Inżynierowie okręgowi przedstawiają Wydziałowi krajowemu — w myśl §. 2. niniejszej Instrukcji — sporządzone wedle przepisów Instrukcji technicznej :

- a) Sumaryczny preliminarz wydatków na rok następny.
- b) Plany i kosztorysy robót i dostaw w ciągu następnego roku wykonać się mających.
- c) W razie potrzeby plany i kosztorysy dodatkowe robót pierwotnymi kosztorysami nie objętych.

Formularze do sporządzania kosztorysów są następujące :

- a) Kosztorys — wzór Nr. 13.
- b) Obliczenie bryłowatości robót ziemnych — wzór Nr. 14.
- c) Raptularz niwelacyjny — wzór Nr. 15.

§. 31.

Przy robotach budowlanych i ważniejszych robotach większych rozmiarów, prowadzonych w drodze przedsiębiorstwa, sporządza Inżynier okręgowy na podstawie wykazów przedstawionych przez Konduktorów, obliczenie należitości wedle wzoru Nr. 16. *a*, — które przesyła Wydziałowi powiatowemu do zarządzenia wypłaty kopię zaś zatrzymuje u siebie.

§. 32.

Przy robotach budowlanych i ważniejszych robotach większych rozmiarów prowadzonych w zarządzie własnym, Inżynier okręgowy odbiera od konduktora listy płacy robotników wzór Nr. 11 *b*, i wykazy wykonanych robót — wzór Nr. 9 *b*. — i sprawdzwszy takowe — oblicza przypadającą należitość. Poczem na podstawie tego obliczenia Inspektor lub Delegat, w myśl §. 10 niniejszej Instrukcji, wypłatę należitości uskutecznia.

§. 33.

Inżynierowie okręgowi prowadzą dziennik korespondencyi przychodzących (wzór Nr. 8 *a*.); korespondencye zaś wychodzące odbijane być mają za pomocą prasy w książce na ten cel przeznaczonej.

§. 34.

Inżynier powinien peryodycznie objeżdżać poruczone jego nadzorowi drogi krajowe, przekonywać się o stanie tychże, czuwać nad ścisłym wykonaniem Instrukcyi technicznej i wydawać Konduktorowi odpowiednie w tym względzie polecenia.

Za każdym objazdem przedstawi Inżynier zarządzającemu drogą Wydziałowi powiatowemu swoje uwagi i spostrzeżenia; z końcem każdego kwartału zaś zda Wydziałowi krajowemu wyczerpującą relację o stanie dróg w jego okręgu położonych, i przedłoży wnioski odpowiednie.

D. Inspektorowie.

§. 35.

Czynności Inspektorów określają §§. 29 do 34 ust. adm.

§. 36.

Inspektorowie rozciągają kontrolę nad częściami dróg nadzorowi ich powierzonych, nad robotami i dostawami, i prowadzą — wedle wzoru Nr. 17 — rejestr poświadczonych przez siebie list płacy robotników i wykazów dostarczanych materiałów.

§. 37.

Inspektorowie objeżdżają od czasu do czasu drogę nadzorowi ich powierzoną, i obowiązani są przejrzeć i rozpoznać dzienniki czynności Konduktorów i książeczki służbowe Droźników, podpisując je i uwagi, jakie się im następują pod względem wypełniania obowiązków służbowych zapisać, a wedle potrzeby zawiadomić o tem równie jak i o spostrzeżonych przeszkodach komunikacyjnych, dotyczący Wydział powiatowy.

E Wydziały powiatowe.

§. 38.

Zakres czynności Wydziałów powiatowych, powołanych do zarządu dróg krajowych, określony jest §§. 9. do 25. nst adm.

§. 39.

Wydział powiatowy drogą zarządzający prowadzi:

- a) Dziennik kasowy — wedle wzoru Nr. 18. — obejmujący jako dochód wszystkie sumy, podniesione z kasy poborowej z wyszczególnieniem daty i liczby rozporządzenia co do kredytu przez Wydział krajowy otwartego, oraz wszelkie wydatki z oznaczeniem dowodów.
- b) Rejestr zarządzonych w kasie poborowej wypłat, z wyszczególnieniem daty i liczby rozporządzenia, którem kredyt przez Wydział krajowy na ten cel otwarty został (wzór Nr. 19.).

§. 40.

Z końcem każdego miesiąca przedkłada Wydział powiatowy Wydziałowi krajowemu :

- a) Rachunek kasowy, obejmujący dosłowny wypis z oznaczonego w §. 39. a. dziennika kasowego dochodów i wydatków miesięcznych (wzór Nr. 20.) z dołączeniem dowodów odpowiednich.
- b) Wykaz zarządzonych w ciągu miesiąca wypłat, będący dosłownym wypisem z rejestru, oznaczonego w §. 38. b. (wzór Nr. 21). Przy wykazie tym jako dowody mają być dołączone: wykazy dostarczonych materiałów i obliczenia należitości, sporządzone przez Inżyniera okręgowego lub Konduktora na mocy których wypłata została zarządzona.

§. 41.

Dla zarządzenia w kasach poborowych wypłat na rzecz przedsiębiorców otrzymuje każdy Wydział powiatowy asygnataryusz (wzór Nr. 22); z którego na każdą szczegółową wypłatę oddzielne asygnacye w myśl §. 7. niniejszej Instrukcyi przez Prezesa Wydziału powiatowego wydawane będą.

§. 42.

Wszelkie raporta peryodyczne przepisami niniejszej Instrukcyi wskazane, powinny być regularnie w oznaczonych terminach przedkładane, bez względu na to czy wypłaty lub roboty jakie były uskuteczniane lub nie.

Lwów dnia 8. marca 1870.

Alegat 12.

Spis istniejących gminnych kas pożyczkowych.

UWAGA. — W miejscowościach oznaczonych * powstały kasy pożyczkowe bądź z końcem roku 1869, bądź w ciągu roku 1870.

Powiat	Liczba porządk.	Gmina	Kapitał zakładowy				Kapitał gminy lokowany w kasie pożyczkowej				UWAGA
			w gotówce		w obligacjach		w gotówce		w obligacjach		
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
Bochnia	1	Mikuszowice	—	—	—	—	500	—	—	(Kapitał jeszcze nieoznaczony.)	
Bohorodczany	2	Bohorodczany	200	—	—	—	—	—	—		
	3	*Łysiec	1149	39	—	—	—	—	—		
	4	*Drohomiczany	65	—	—	—	—	—	—		
Borszczów	5	Wierzchniakowce	—	—	2100	—	—	—	—		
Brzesko	6	*Brzesko (kasa powiatowa)	1609	76 ¹ / ₂	—	—	—	—	—		
	7	*Tymowa	—	—	—	—	—	—	—		
	8	*Zabawa	448	70	—	—	—	—	—		
Cieszanów	9	Niemstów	200	—	—	—	—	—	—		
	10	Załuże	250	—	—	—	—	—	—		
	11	Krowica hołódowska	220	—	—	—	—	—	—		
Gródek	12	Lubaczów	—	—	—	2000	—	—	—		
	13	* Artyszców	—	—	—	—	—	—	—		
	14	* Dołhomóściska	950	—	—	—	—	—	—		
Horodenka	15	* Karaczynów	—	—	—	—	—	—	—		
	16	Horodenka	274	76	—	—	—	—	—		
	17	Obertyn	—	—	—	3000	—	—	—		
	18	* Repuszyńce	341	16	—	—	—	—	—		
	19	* Raszków	50	1	—	—	—	—	—		
	20	* Daleszów	64	96	—	—	—	—	—		
	21	* Harasymów	1351	58	—	—	—	—	—		
		Do przeniesienia	7175	32 ¹ / ₂	2100	—	5500	—	—		

Powiat	Liczba porządk.	Gmina	Kapitał zakładowy				Kapitał gminy lokowany w kasie pożyczkowej				UWAGA
			w gotówce		w obligacjach		w gotówce		w obligacjach		
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
		Z przeniesienia	7175	32 ¹ / ₂	2100	—	5500	—	—	—	
Horodenka	22	*Korniów	377	86	—	—	—	—	—	—	
	23	*Olchowiec	130	80	—	—	—	—	—	—	
Husiatyn	24	Husiatyn	237	92	2435	51	—	—	—	—	
	25	*Krogulec	1000	—	—	—	—	—	—	—	
Jarosław	26	*Jarosław (kasa powiatowa)	1000	—	—	—	—	—	—	—	
	27	Węgierki	350	—	—	—	—	—	—	—	
	28	Rozwienica	95	—	740	—	—	—	—	—	
Jasło	29	Kołaczyce	—	—	—	—	—	—	5570	—	
	30	*Januszkowice	277	63	—	—	—	—	—	—	
	31	*Wysoka	282	60	—	—	—	—	—	—	
	32	*Kołaczyce	1000	—	—	—	—	—	—	—	
Kamionka Strumiłowa	33	Busk	100	—	—	—	1000	—	—	—	
	34	Niwice	338	45	—	—	—	—	—	—	
Kałuż	35	Kadobne	49	—	216	27 ¹ / ₂	—	—	—	—	
	36	Nowica	469	24	—	—	—	—	—	—	
Kolbuszowa	37	Majdan	—	—	—	—	—	—	986	89 ¹ / ₂	
	38	Wildenthal	161	—	—	—	—	—	—	—	
	39	Korabiny	300	—	—	—	—	—	—	—	
	40	Zielonka	—	—	—	—	—	—	620	30	
Kołomyja	41	Kamionka wielka	2500	—	—	—	—	—	—	—	
	42	*Pererów	507	—	—	—	—	—	—	—	
Krosno	43	Bednarówka	292	—	—	—	—	—	—	—	
	44	Bajda	270	—	—	—	—	—	—	—	
	45	Świątkowa mała	79	20	—	—	—	—	—	—	
	46	Węglówka	344	—	—	—	—	—	—	—	
	47	Targowisko	400	—	—	—	—	—	—	—	
	48	Odrzykoń	250	—	—	—	—	—	—	—	
	49	Świątkowa wielka	222	—	—	—	—	—	—	—	
	50	Świerzowa	138	—	—	—	—	—	—	—	
	51	Chorkówka	400	—	—	—	242	41 ¹ / ₂	—	—	
	52	*Ustroбно	543	10	—	—	—	—	—	—	
		Do przeniesienia	19290	12 ¹ / ₂	5491	78 ¹ / ₂	6742	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	

Powiat	Liczba porządk.	Gmina	Kapitał zakładowy				Kapitał gminy lokowany w kasie pożyczkowej				UWAGA
			w gotówce		w obligacjach		w gotówce		w obligacjach		
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
		Z przeniesienia	19290	12 ¹ / ₂	5491	78 ¹ / ₂	6742	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	
Krosno	53	* Trzciana	174	67	—	—	—	—	—	—	
Limanowa	54	Rybie Stare	203	60	—	—	—	—	—	—	
Lwów	55	Barszczowice	2998	—	—	—	—	—	—	—	
	56	Lesienice	1011	50	—	—	—	—	—	—	
	57	Siechów	113	41	—	—	—	—	—	—	
	58	* Jaryczów nowy	1049	59	—	—	—	—	—	—	
	59	* Malechów	129	18	—	—	—	—	—	—	
	60	* Zboiska	1700	—	—	—	—	—	—	—	
Łańcut	61	Ostrów	252	50	—	—	—	—	—	—	
	62	Grzęska	34	7 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	
	63	Studziana	620	76	—	—	—	—	—	—	
	64	Brzoza Stadnicka	223	13	—	—	—	—	—	—	
	65	Ubieszyn	59	18	—	—	—	—	—	—	
	66	Białoboki	203	13	—	—	—	—	—	—	
	67	Krzyszowice	122	15	—	—	—	—	—	—	
	68	Żołynia	200	—	—	—	—	—	—	—	
	69	Sietesz	492	—	—	—	—	—	—	—	
	70	Gaci	233	25	—	—	—	—	—	—	
	71	Mokra Strona	264	—	—	—	—	—	—	—	
	72	* Korniaków	50	—	—	—	—	—	—	—	
Mościska	73	Sądowa Wisznia	—	—	—	—	9000	—	—	—	
Nisko	74	Laszki	500	—	—	—	—	—	—	—	
Podhajce	75	Rudniki	104	76	—	—	—	—	—	—	
Przemysł	76	Aksmanice	—	—	921	27	—	—	—	—	
	77	* Sośnica	442	30	—	—	—	—	—	—	
Przemysłany	78	Wyżniany	240	—	—	—	—	—	—	—	
	79	* Żędownice	—	—	—	—	—	—	—	—	
Rawa	80	Magierów	100	—	—	—	—	—	—	—	
	81	Ławryków	460	16	—	—	—	—	—	—	
	82	Zamek	460	16	—	—	—	—	—	—	
Rohatyn	83	Rohatyn	1300	—	—	—	—	—	—	—	
		Do przeniesienia	33031	63	6413	05 ¹ / ₂	15742	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	

Ut pozycya 7.

Powiat	Liczba porządk.	Gmina	Kapitał zakładowy				Kapitał gminy lokowany w kasie pożyczkowej				UWAGA
			w gotówce		w obligacjach		w gotówce		w obligacjach		
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
		Z przeniesienia	33031	63	6413	05 ¹ / ₂	15742	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	
Ropczyce	84	Pstrągowa	1000	—	—	—	—	—	—	—	
Rudki	85	Komarno	41	6	920	—	—	—	—	—	
Rzeszów	86	* Rogozina	57	4	—	—	—	—	—	—	
Sanok	87	Bukowsko	290	—	—	—	—	—	—	—	
	88	Rymanów	401	—	—	—	—	—	—	—	
	89	Zabłotce	367	—	—	—	—	—	—	—	
	90	* Besko	309	—	—	—	—	—	—	—	
Śniatyn	91	Zabłotów	569	52	—	—	—	—	—	—	
Sokal	92	Belz	—	—	—	—	2100	—	—	—	
	93	Sokal	—	—	—	—	2000	—	—	—	
	94	Waręż	200	—	—	—	—	—	—	—	
	95	Switarzowa	300	—	—	—	—	—	—	—	
	96	Perwiatyczne	310	32 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	
Stanisławów	97	Czukałówka	596	80	—	—	—	—	—	—	
	98	Knihynin	700	—	—	—	—	—	—	—	
	99	* Pacyków	322	53 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	
	100	* Pawelcze	500	—	—	—	—	—	—	—	
	101	* Zagwoździe	416	62	—	—	—	—	—	—	
Tarnów	102	* Rzuchowa	344	12	—	—	—	—	—	—	
	103	* Bistuszowa	169	50	—	—	—	—	—	—	
	104	* Zalasowa	1913	66	—	—	—	—	—	—	
	105	* Łowczów	138	60	—	—	—	—	—	—	
	106	* Ryglice	1837	12	—	—	—	—	—	—	
	107	* Kielnarowice	218	—	—	—	—	—	—	—	
	108	* Klikuszowa	420	1 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	
	109	* Szynwałd	683	22	—	—	—	—	—	—	
	110	* Piotrkowice	159	30	—	—	—	—	—	—	
Tarnopol	111	Bucniów	646	22 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	
	112	Mikulińce	100	—	—	—	—	—	—	—	
Tłumacz	113	* Tłumacz (kasa powiatowa)	1000	—	—	—	—	—	—	—	
Trembowła	114	Janów	500	—	—	—	—	—	—	—	
		Do przeniesienia	47542	28	7333	05 ¹ / ₂	19842	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	

Powiat	Liczba porządk.	Gmina	Kapitał zakładowy				Kapitał gminny lokowany w kasie pożyczkowej				UWAGA
			w gotówce		w obligacjach		w gotówce		w obligacjach		
			złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	złr.	ct.	
		Z przeniesienia	47542	28	7333	05 ¹ / ₂	19842	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	
Wieliczka	115	Wieliczka (miasto)	—	—	—	—	2000	—	—	—	
	116	* Wieliczka (kasa powiatowa)	4171	8	—	—	—	—	—	—	
	117	* Siepraw	—	—	—	—	1200	—	—	—	
Żydaczów	118	Żurawno	88	93	—	—	—	—	—	—	
	119	* Turady	741	27 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	
		Ogółem	52543	56 ¹ / ₂	7333	05 ¹ / ₂	23042	41 ¹ / ₂	7177	19 ¹ / ₂	

Zestawienie :

W gotówce kapitał zakładowy	52.543	złr.	56 ¹ / ₂	cent.
„ lokowany	23.042	„	41 ¹ / ₂	„
razem	75 585	„	98	„
W obligacjach kapitał zakładowy	7.333	„	05 ¹ / ₂	„
„ lokowany	7.177	„	19 ¹ / ₂	„
razem	14.510	„	25	„

Lwów, dnia 31. lipca 1870.

S p i s

rzeczy w tem sprawozdaniu zawartych.

stronica

I. Uchwały podlegające najwyższej sankcyi.

- a) Uchwały sankcyonowane 1
b) Uchwały i ustawy, którym odmówiono najwyższej sankcyi, lub które takowej jeszcze nie uzyskały 2

II. Wnioski i wezwania do c. k. Rządu. 5

III. Sprawy Radzie szkolnej przekazane. 6

I. Czynności Wydziału krajowego.

Projekt do ustawy o sądach pokojn	7
W sprawie wypracowania ustawy o księgach hipotecznych	7
W sprawie zmian siedzib i terytoryalnych granic niektórych sądów powiatowych	7
W sprawie przestrzegania przepisów o czeladzi służebnej	8
Ankieta do zmian w ustawie gminnej i w ustawie o Reprezentacyi powiatowej	8
Komisya do wygotowania projektu o wykupnie prawa propinacyjnego	8
W sprawach komisji krajowej do uregulowania podatku gruntowego i wyboru jej członków	9
Zjazd delegatów powiatowych w sprawach regulacyi podatku gruntowego	9
O wynagrodzeniu członków Rady szkolnej krajowej	9
Petycyja o gimnazyum w Sanoku	10
Petycyja miasta Wieliczki o subwencyę na szkołę	10
O rozdzieleniu sumy na nagrody dla nauczycieli szkół ludowych	11
Petycyja nauczycieli Tarnopolskiej szkoły realnej o dodatek do plac	12
Petycyja Włodzimierza Trylowskiego	12
Subwencyja dla teatru ruskiego	13
Petycyja sejmowa o przywrócenie premiiów za nabicie wilków	13
Petycyja miasta Biecza o rozłączenie od gmin przedmiejskich	14
Policya miejscowa i górnicza w Borysławiu	14
O niżeniu taryf kolei żelaznej.	14
Subwencye dla pogorzalców	14
Sprawa odbioru funduszów indemnizacyjnych	14

II. Zwyczajne czynności Wydziału krajowego.

A. Fundusz krajowy. 15

B. Zakłady i fundusze humanitarne krajowe i lokalne.

Szpitala Św. Łazarza i Św. Ducha w Krakowie	16
---	----

	stronica
Lwowski szpital powszechny	19
Zakład podrzutków we Lwowie i w Krakowie	22
Budowa domu obłąkanych w Kulparkowie	22
Fundacya hr. Stanisława Skarbka	23
Fundusz stanowy sierociński	24
Galicyjski fundusz inwalidów	24
Fundacya Niżankowicka dla inwalidów	24
Fundusze dla inwalidów z lat 1813. 1814. i 1815. w ręku c. k. Rządu pozostające, które przejść mają pod zarząd Reprezentacyi krajowej	24
Fundacya ś. p. Pelagii Russanowskiej	25

C. Zakłady naukowe literackie, fundusze stypendyjne i t. p.

Zakład narodowy imienia Ossolińskich; ordynacya Przeworska	25
Fundacya Alexandra hr. Stadnickiego	25
Stan majątku fundacyj stypendyjnych, zostających w zarządzie Wydziału krajowego	26
Nowe fundacye. Fundacya JO. Księcia Leona Sapiehy	28
Fundacya Stanisławowska	28
Fundacya Adama Morawskiego	29
Fundacya Jana Artymowicza	29
Fundacya Kazimierza Prus Petryczyna	29
Fundacya stypendyjna kopca Unii lubelskiej	30
Fundacya stypendyjna Joela Biera	31
Fundacya Cieszewskiego i Zawadzkiego	31
Fundacya Menarda Konieckiego	32
Utrzymanie budowli pomników historycznych	32
Zaliczka na restauracyę kościoła Św. Anny w Krakowie i sprawa majątku wszechnicy Jagiellońskiej	33

D. Sprawy gospodarstwa krajowego.

Wniosek posła Wolnego o ochronie lasów	33
W sprawie projektu o obowiązkowej komasacyi gruntów	34
O komisjach ustanowionych do odbierania liścia tytoniowego	35
O ustanowieniu nadzorca fachowego nad lasami gminnymi w powiecie żywieckim	35
Sprawa o zapobieżenie niszczeniu pszenicy przez robaki	36
Petycyja Rady powiatowej w Lisku o zniżenie cen omoków na korzyść posiadaczy bydła	36
Fundusz kultury krajowej	37
Fundusze zapomogi z r. 1866. i 1868.	37
Fundusz obwodowy tarnowski	37

E. Sprawy drogowe.

Drogi krajowe (w ogólności)	39
Utrzymanie dróg	39
Przebudowania dróg	46
Nowe budowy	47
Projekta dróg	48
Drogi powiatowe	51
Drogi gminne	51

F. Sprawy sanitarne.

O nadzorach nad szpitalami powszechnymi i o Radach szpitalnych	53
O szpitalu powszechnym w Stambule	53

O przeniesieniu kosztów sanitarnych na skarb Państwa	53
O kształceniu akuszek wiejskich	54

G. Sprawy policji krajowej.

Żandarmerya	54
Fundusz policji krajowej	55

H. Sprawy wojskowe.

Pobór do wojska, współdziałanie Rad powiatowych przy rekrutacji i t. p.	55
---	----

I. Sprawy gminne w ogóle.

58

K. Sprawy wewnętrzne sejmowe i wydziałowe.

Skład Sejmu krajowego	60
Wydział krajowy	65
O zastępstwie prawnem funduszów krajowych	65
Zamknięcie sprawozdania	65